

**Veiledning til forskrift om
organisering og dimensjonering
av brannvesen**

© Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Tønsberg, september 2003
Grafisk produksjon: Capella Media, Tønsberg

Innhold

Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen	5
Innledning	7
Kap. 1. Innledende bestemmelser	9
§ 1-1 Formål	9
§ 1-2 Saklig virkeområde	9
§ 1-3 Pliktsubjekt	9
§ 1-4 Definisjoner	10
Kap. 2. Administrative forhold	11
§ 2-1 Samarbeid	11
§ 2-2 Delegering	13
§ 2-3 Årlig melding om brannvernet	15
§ 2-4 Dokumentasjon	16
§ 2-5 Brannsjefen og avdelingsledelse	18
§ 2-6 Andre oppgaver for brannvesenet	21
Kap. 3. Organisering og dimensjonering av forebyggende oppgaver	23
§ 3-1 Samarbeid	23
§ 3-2 Kapasitet, kompetanse og dimensjonering	24
Kap. 4. Organisering av beredskap og innsats	27
§ 4-1 Samarbeid	27
§ 4-2 Bistand	30
§ 4-3 Reservestyrker	31
§ 4-4 Utskriving	32
§ 4-5 Mottak av nødmelding	32
§ 4-6 Alarmering og utkalling	36
§ 4-7 Etablering av samband	37
§ 4-8 Innsatstid	39
§ 4-9 Røyk- eller kjemikaliedykking	42
§ 4-10 Overordnet innsatsledelse	43
§ 4-11 Midlertidige tiltak	45
§ 4-12 Skogbrann	46
§ 4-13 Øving av beredskapen	50
Kap. 5. Dimensjonering av beredskap	55
§ 5-1 Dimensjonering og lokalisering	55
§ 5-2 Vaktlag og støttestyrke	57
§ 5-3 Vaktberedskap	59
§ 5-4 Antall vaktlag	62
§ 5-5 Beredskap for høyberedskap eller tankbil	63
§ 5-6 Overordnet vakt	65

Kap. 6. Utrustning av beredskapen	69
§ 6-1 Utrustning til brannbekjemping og ulykkesinnsats	69
§ 6-2 Personlig vern	70
§ 6-3 Alarmerings- og sambandsutstyr	70
§ 6-4 Særskilt utrustning til bruk ved ulykker med personskade	72
§ 6-5 Materiell til bruk ved akutt forurensning og andre ulykker	73
Kap. 7. Opplæring og kompetanse	75
§ 7-1 Kommunens plikter	75
§ 7-2 Yrkesutdanning	77
§ 7-3 Brannkonstabel	78
§ 7-4 Feiersvenn	78
§ 7-5 Operatør på nødalarmeringssentral	79
§ 7-6 Forebyggende personell	79
§ 7-7 Utrykningsleder	80
§ 7-8 Leder for beredskapsavdeling	80
§ 7-9 Leder for forebyggende avdeling	80
§ 7-10 Overordnet vakt	81
§ 7-11 Brannsjef	81
Kap 8. Avsluttende bestemmelser	83
§ 8-1 Tilsynsmyndighet	83
§ 8-2 Fravik	83
§ 8-3 Klage	84
§ 8-4 Reaksjonsmidler	84
§ 8-5 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	86
Vedlegg 1	87
Dokumentasjon av brannvesenet	87
Eksempel på dokumentasjon av brannvesenet	93
Vedlegg 2	97
Dokumentasjon av nødalarmeringssentral	97
Eksempel på dokumentasjon av nødalarmeringssentral	97
Vedlegg 3	103
Beredskapsplaner, innsatsplaner og objektsyn	103
Vedlegg 4	107
Parametere for vurdering av utstyrsbehov, slokkevannforsyning o.l.	107
Vedlegg 5	113
Utdanningsmodell lang linje	113
Utdanningsmodell akademisk linje	114

Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen

Fastsatt av Direktoratet for brann- og elsikkerhet 26. juni 2002 med hjemmel i lov av 14. juni 2002 nr. 20 om brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) § 9, § 10, § 11, § 15, § 16 og § 17, jf. delegasjonsvedtak av 26. juni 2002 nr. 728. Jf. EØS-avtalen vedlegg VII nr. 1 a (direktiv 92/51/EØF).

Innledning

Forskrift av 26. juni 2002 nr. 729 om organisering og dimensjonering av brannvesen (dimensjoneringsforskriften) med virkning fra 1. juli 2002 utfyller brann- og eksplosjonsvernloven av 14 juni 2002. Veiledningen er utarbeidet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og retter seg mot kommuner og kommunale brannvernmyndigheter. Veiledningen er en videreføring av tidligere veiledning med tilpasninger og utdypninger.

Veiledningen gir utfyllende kommentarer til forskriftens bestemmelser og skal bidra til at kommunene skal kunne organisere og dimensjonere brannvesen i henhold til lov og forskrift.

For at det skal være lett å finne veiledning til de enkelte paragrafene i forskriften, er disse gjengitt som innledning til veiledningsteksten.

Kap. 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Formål

Forskriften skal sikre at enhver kommune har et brannvesen som er organisert, utrustet og bemannet, slik at oppgaver pålagt i lov og forskrifter blir utført tilfredsstillende. Videre skal forskriften sikre at brannvesenet er organisert og dimensjonert på bakgrunn av den risiko og sårbarhet som foreligger.

Forskriften danner grunnlaget for organisering og dimensjonering av kommunens brannvesen. Det er i hovedsak den enkelte kommune som skal bestemme hvilke ressurser brannvesenet skal disponere på basis av risiko og sårbarhet. Det er imidlertid gitt en del begrensninger for det kommunale selvstyret i form av minstekrav. Minstekravene/standardkravene skal sikre at det i alle kommuner blir utført et minimum av brannforebyggende oppgaver, herunder feiertjenester, og at kommunene har en slagkraftig beredskapsstyrke med tilstrekkelig kompetanse og utrustning. Beredskapsstyrken skal kunne settes inn ved branner og andre ulykker innenfor kravene til innsatstider.

Minstekravene/standardkravene i forskriften er satt på basis av generell risiko i forhold til tettsteder, innbyggertall og objekter med krav om innsatstid. Alle kommuner må vurdere om minstekravene til organisering og dimensjonering av brannvesenet er tilstrekkelige i forhold til kartlagt risiko og sårbarhet.

§ 1-2 Saklig virkeområde

Forskriften kommer til anvendelse på organisering og dimensjonering av brannvesenet, herunder også samarbeidsordninger med andre brannvesen, myndigheter, andre beredskapsorganisasjoner eller virksomheter. Forskriften stiller også krav til kompetanse hos personell i brannvesenet.

Forskriften fastsetter rammene for organisering og dimensjonering av den enkelte kommunes brannvesen samt kompetanse for personellet. Forskriften slår fast at samarbeid med andre kommuner, brannvesen, myndigheter, beredskapsorganisasjoner, offentlige og private virksomheter er en obligatorisk del av organiseringen og dimensjoneringen.

§ 1-3 Pliktsubjekt

Enhver kommune plikter å oppfylle denne forskrift. Kommunen kan oppfylle sine plikter ved avtale med annen kommune, virksomhet eller lignende.

Kommunen er pliktsubjekt etter forskriften. Med kommunen menes kommunestyret som det øverste organ. Den myndighet kommunestyret har etter brann- og eksplosjonsvernloven kan delegeres, men det vil uansett ligge et overordnet ansvar hos kommunestyret. Kommunestyret har all myndighet som ikke entydig er delegert. Delegeringen må gjøres på en slik måte at brannsjefen kan utføre sine oppgaver tilfredsstillende, jf. § 2-2.

Denne forskriften har tatt hensyn til hovedmålene for kommuneloven av 25. september 1992 nr. 107. Det er lagt til grunn at kommunene bl.a. skal ha mest mulig frihet til å organisere sin virksomhet etter behov og med mulighet for tilpasning etter de lokale forhold.

Forskriften skal også ivareta nasjonale og sikkerhetsmessige minstekrav til sikkerhet mot brann.

§ 1–4 Definisjoner

I forskriften skal følgende uttrykk forstås slik:

<i>Beredskap:</i>	<i>Den ordning som sikrer at personell er disponibelt for innsats på kort varsel.</i>
<i>Brannsjef:</i>	<i>Den som forestår den daglige ledelsen av brannvesenet i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven.</i>
<i>Brannvernregion:</i>	<i>To eller flere kommuner som samarbeider om gjennomføring av noen eller alle brannvesenets oppgaver. Lov og forskriftens krav til kommunen gjøres da gjeldene for regionen.</i>
<i>Deltidspersonell:</i>	<i>Personell tilsatt i brannvesenet i stilling med definert omfang mindre enn heltidsstilling, eller personell med annen tilknytning til brannvesenet med definert omfang mindre enn heltidsstilling.</i>
<i>Heltidspersonell:</i>	<i>Personell som har heltidsstilling i brannvesenet.</i>
<i>Innsatsstyrke:</i>	<i>Den styrke som kalles ut til innsats ved brann eller ulykke</i>
<i>Innsatstid:</i>	<i>Tiden fra innsatsstyrken er alarmert til den er i arbeid på skadestedet.</i>
<i>Kasernert vakt:</i>	<i>Personell i vakt på brannstasjon.</i>
<i>Overordnet vakt:</i>	<i>Særskilt kvalifisert personell i egen vaktordning som har brannsjefens myndighet.</i>
<i>Tettsted:</i>	<i>Tettbebygget område med minst 200 bosatte, der avstanden mellom husene normalt ikke overstiger 50 meter. Tettsted avgrenses uavhengig av administrative grenser. Statistisk sentralbyrå utgir oversikt over tettsteders størrelse.</i>

Kap. 2. Administrative forhold

§ 2-1 Samarbeid

Kommunen skal sørge for at brannvesenet søker samarbeid med andre myndigheter for å sikre best mulig brannvern for kommunens innbyggere.

Mål for samarbeid

Norske kommuner har ulik størrelse, og mange av dem har lavt innbyggertall. For å sikre god ressursutnyttelse og kvalitet har samarbeid mellom kommuner i en årrekke vært anbefalt.

St.meld. nr. 15 fra 1991-92 nevner at det ofte vil være store ressurser å spare for kommunene ved å inngå ulike former for brannvernsamarbeid. Meldingen følger opp en tidligere NOU og odelstingsproposisjon.

St.meld. nr. 41 fra 2000-2001 viderefører samarbeidstanken, og legger til grunn at det også innen beredskap er mulig å hente ut både økonomiske og effektivitetsmessige gevinster gjennom et økt interkommunalt samarbeid. Det pekes på at det finnes i noen brannvesen personell med spesialkompetanse som ikke utnyttes optimalt. Det kan derfor være nyttig å legge opp til en mer effektiv utnyttelse av slik kompetanse på regionalt nivå.

Fra samfunnsmessig synspunkt er det størst potensial for samarbeid på følgende områder:

- forebyggende arbeid
- beredskap
- bistand ved etterforskning
- felles ledelse for flere innsatsstyrker
- tilsyn av spesielt kompliserte objekter

Ulike samarbeidsavtaler skal være skriftlige og en del av kommunens dokumentasjon av brannvernet.

Videre vil det være naturlig å samarbeide om oppfølging og forebygging i objekter knyttet til spesielt sårbare områder i samfunnet som kraftforsyning, informasjonsteknologi, varehandel, tilgang til medisiner og medisinsk teknologi og andre vesentlige varer. Slik oppfølging vil også føre til at man kan ha oversikt over ressursene i regionen.

Samarbeids- og samordningstankene som ble uttrykt i brannvernloven i 1987 videreføres. I brann- og eksplosjonsvernloven av 2002 øker forpliktelsene for kommunene til å utnytte potensialet for samarbeid ytterligere.

Brann- og eksplosjonsvernloven fra 2002 § 15 setter krav om at kommunene skal samarbeide om lokale og regionale løsninger for forebyggende og beredskapsmessige oppgaver. Målet er best mulig utnyttelse av samlede faglige og økonomiske ressurser. Departementet kan gi pålegg om samarbeid for å fremme gjennomføring av fastsatte krav.

Selv om en rekke kommuner nå samarbeider helt eller delvis om brannvernet, er det fortsatt et stort potensial for interkommunalt samarbeid for å løse forebyggende og beredskapsmessige oppgaver.

Direktoratet vektlegger utviklingen av samarbeidsordninger ved saksbehandling av fremlagt dokumentasjon og ved tilsynet med kommunene, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 31, og forskriftens § 8-1.

Omfang av samarbeid

Den enkelte kommune skal, alene eller sammen med annen kommune, ha et brannvesen som ivaretar de lovpålagte brannforebyggende og beredskapsmessige oppgaver, jf. brann- og eksplosjonsvernloven §§ 9 og 11.

Samfunnsutviklingen har ført til at dersom brannvesenet skal klare å gjennomføre oppgavene som følger av loven på en tilfredsstillende måte, er det viktig at det legges til rette for et utstrakt samarbeid med alle aktuelle aktører.

Kommunestyret har ansvaret for at det søkes samarbeid, selv når de lovbestede oppgavene er overlatt til andre. Initiativet til å søke faglig brannvernssamarbeid ligger naturlig hos brannsjefen, men kan like gjerne initieres av ordfører eller rådmann.

Samarbeidformene kan være forskjellige, fra fullstendig integrering i interkommunale selskaper, til enklere samarbeidsavtaler, tilrettelegging av bistand, innarbeiding av felles rutiner og instruksverk og enkel mellommenneskelig kontakt med gjensidig informasjon om hverandres ressurser.

Avtaler

Når en kommune/beredskapsorganisasjon/interkommunalt selskap (IKS) helt eller delvis overtar oppgaver etter brann- og eksplosjonsvernloven § 11 for en annen kommune, skal det inngås samarbeidsavtale eller selskapsavtale på kompetent nivå. Avtalen skal fremgå av kommunenes dokumentasjon og sendes direktoratet, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 10, andre ledd.

Innhold i samarbeidsavtaler

Faste forhold som avtalen må inneholde er:

- partene
- hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven § 15
- tidsrammer
- beskrivelse av samarbeidsområdet
 - myndighetsfordeling
 - ressurser som inngår
 - varsling og alarmeringsrutiner
 - samband
 - ledelse av bistandsressursene
- kostnadsfordeling
- oppsigelse
- revisjon
- underskrift av ordføreren eller andre på kompetent nivå

Kvalitetssikring av kjøpte tjenester

I de kommunene der man kjøper tjenester er det særdeles viktig at kommunen:

- sikrer seg dokumentasjon på utført arbeid
- kvalitetssikrer den tjenesten som leveres

Ved kjøp av forebyggende tjenester må kommunen følge opp avvik og anmerkninger som påpekes gjennom tilsynet utført av andre. Hvis avtalen også omfatter oppfølging av tilsynet, må man som tidligere nevnt, kvalitetssikre og skaffe seg dokumentasjon i forhold til det utførte arbeidet.

Interkommunalt selskap

Interkommunalt selskap (IKS) er regulert i Lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999 nr. 6.

Dette er den eneste selskapsformen hvor kommunene kan delta som ansvarlige deltagere. Loven er beregnet på rettssubjekter med ubegrenset deltageransvar. Siden kommunene plikter å gjennomføre oppgavene etter brann- og eksplosjonsvernloven, har de ubegrenset ansvar for gjennomføring, uavhengig av om den skjer i egen kommune eller i interkommunalt selskap. Det interkommunale selskapet er et selvstendig rettssubjekt som skal opptre i eget navn utad. Derfor skal det også ha fullmakt til for eksempel å inngå avtaler og ansette personell uten å innhente samtykke fra deltagerkommunene.

Kommunelovens § 27 vil gjelde for interkommunale samarbeidstiltak som ikke er organisert som egne rettssubjekt og med ubegrenset deltageransvar. Det hevdes i juridisk litteratur at bestemmelsen i praksis ikke vil ha nevneverdig betydning i fremtiden.

§ 2-2 Delegering

Kommunen plikter å delegerer myndighet på en slik måte at brannsjefen kan utføre sine oppgaver tilfredsstillende i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven.

Kommunestyret er det øverste organet i kommunen. All utøving av kommunal kompetanse ved andre folkevalgte organer eller gjennom ansatte, skjer på kommunestyrets vegne og politiske ansvar. Kommunestyret skal sørge for at brannvernarbeidet er organisert på en mest mulig hensiktsmessig måte.

Man bør merke seg at i kommuneloven, brukes betegnelsen «vedtak» om alle endelige avgjørelser og brukes generelt når det gjelder beslutninger i kollegiale organer. «Vedtak» er m.a.o. ikke synonymt med det snevrere vedtaksbegrep i forvaltningsloven § 2a («under utøving av offentlig myndighet og ... konkret eller generelt bestemmende for rettigheter eller plikter til private personer»).

Delegering av myndighet etter brann- og eksplosjonsvernloven gjelder utøving av offentlig myndighet.

I brannvesenet vil den alt overveiende del av den kommunale myndighet bli utøvet av brannsjefen eller annet personell i brannvesenet. Etablering av slik beslutningsmyndighet forutsetter at kommunestyrets myndighet delegeres til administrasjonssjef (rådmann) og videre til brannsjefen etter kommunelovens system, jf. kommunelovens § 6. Beslutningsmyndigheten har også betydning ved eventuell klagesaksbehandling, jf. Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn § 10-2.

Delegasjon er tildeling av fullmakt. Det betyr at den man delegerer til, kan treffe beslutninger innen delegasjonsvedtakets rammer på vegne av det delegerende organ, og med samme rettsvirkninger som om beslutningen var truffet av det delegerende organ. Det delegerende organ kan imidlertid når som helst «ombestemme seg». Det kan tilbakekalle fullmakten, - dvs oppheve delegasjonsvedtaket. Videre kan det gi generelle eller konkrete instruksjoner om hvordan det underordnede organ skal avgjøre saker. Det kan beslutte at det selv vil treffe avgjørelse i en bestemt sak som ligger innenfor rammen av et generelt delegasjonsvedtak, med bindende virkning også for det underordnede organ. Det delegerende organ kan ta det underordnede organs vedtak opp til ny vurdering og omgjøre dette i samme omfang som det kunne omgjort sitt eget vedtak, det vil i praksis si i første rekke til gunst for en part. Dette betyr at kommunestyret aldri kan delegere fra seg ansvaret for de avgjørelser som treffes. Viktige og prinsipielle (ikke kontroversielle) saker ligger utenfor rammen av delegering. Slike vedtak skal følgelig behandles i kommunestyret eller eventuelt det politiske utvalg som har fått delegert myndighet.

Når kommunens plikter ivaretas av annen kommune eller interkommunalt brannvesen, må kommunen sørge for at myndighet blir delegert i forhold til arbeidsområdet. Delegering til interkommunale selskaper skjer direkte fra kommunestyret i den enkelte kommune til det interkommunale selskapet. Myndighetsfordeling skal fremgå av selskapsavtalen/vedtektene og ”tredjemann” skal kunne lese ut av selskapsavtalen hvilke fullmakter IKS-et har.

Delegeringsvedtak omfattes av den alminnelige plikten til dokumentasjon etter lovens § 10 og forskriftens § 2-4.

Innhold i delegeringsvedtaket

Delegeringsvedtaket må inneholde:

- delegerende myndighet
- hjemmel for delegering
- området for delegering
- omfanget av delegering
- hvem det delegeres til
- om delegering skal kunne skje videre
- dato for delegering
- klageorgan som følger av delegeringen

Delegering av myndighet er en forutsetning i loven, og den videste formuleringen i forhold til delegering er når vedtaket sier:

Kommunens myndighet etter lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlige stoffer og om brannvesenets redningsoppgaver av 14. juni 2002 nr. 20 med tilhørende forskrifter delegeres til administrasjonssjefen (rådmannen) for videre delegering til brannsjefen.

Viktige og prinsipielle saker forutsettes forelagt kommunestyret. Herunder dokumentasjon av brannvesenet og planer for brannvernarbeidet.

I de tilfeller hvor kommunen vil begrense den delegerte myndigheten, må kommunen likevel sørge for at brannsjefen får praktiske muligheter til å utføre sin lederfunksjon i brannvesenet.

Det innebærer at brannsjefen bør delegeres myndighet etter følgende bestemmelser i loven:

§ 37, pålegg

§ 7, annet ledd

og følgende bestemmelser i forskriftene:

Forskrift om brannfarlig vare

§ 2-8, annet ledd

§ 3-3, sjette og sjuende ledd

§ 3-4, annet og siste ledd

§ 6-1

Forskrift om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff

§ 7-1, annet og siste ledd

§ 9-2, annet ledd

§ 9-4, siste ledd

§ 12-1 første ledd

§ 2-3 Årlig melding om brannvernet

Kommunen skal innen 1. mars hvert år sende skriftlig melding til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap om brannvernet i kommunen foregående år.

I meldingen skal det også gjøres rede for hvordan tilsynet med objekter som omfattes av brann- og eksplosjonsvernlovens § 13 hvor kommunen selv er eier eller bruker, er fulgt opp.

Utarbeides meldingen av andre enn brannsjefen skal uttalelse fra brannsjefen alltid følge meldingen.

Melding om brannvernet

Kommunene skal i den skriftlige meldingen til direktoratet rapportere om gjennomføring av oppgaver som direktoratet finner relevant.

I dag praktiseres melding om brannvernet slik at direktoratet sender ut skjemaet ”Melding om brannvernet” og den enkelte kommune retter opp datagrunnlaget ved å påføre endringene.

Redegjørelse for kommunale særskilte brannobjekter

Kommunene skal gjøre rede for hvordan tilsynet med objekter som omfattes av brann- og eksplosjonsvernlovens § 13 hvor kommunen selv er direkte/indirekte eier eller bruker, er fulgt opp.

Å gjøre rede for, vil i denne sammenhengen si at kommunen skal gi de opplysningene som til enhver tid anses som relevante i oppfølgingen av de kommunale særskilte objektene. Direktoratet beskriver innholdet i en slik redegjørelse i forbindelse med ”Melding om brannvernet” og denne sendes inn samtidig.

Når kommunen inngår i et interkommunalt brannvesen eller annet samarbeid, bør kommunen legge oppgaven med innsendelse av ”Melding om brannvernet” til det interkommunale brannvesenet eller vertskommunen.

§ 2-4 Dokumentasjon

Kommunen skal kunne dokumentere at denne forskrifts krav til organisering, utrustning og bemanning oppfylles alene eller i samarbeid med annen kommune.

Dokumentasjonen skal omfatte og baseres på en risiko- og sårbarhetsanalyse, som skal være koordinert med kommunens analyser på andre områder.

Kommunen skal dokumentere brannvesenets dimensjonering. Kommunen skal angi hvilke myndigheter som fatter vedtak etter denne forskrift, hvilke vedtak om delegering som er fattet og hvordan forskriftens krav til samarbeid er ivaretatt. Avtaler om samarbeid skal følge dokumentasjonen.

Dersom kommunen etter kartlegging av risiko og sårbarhet, avdekker forhold som ikke kan ivaretas gjennom forskriftens minstekrav, særskilte forebyggende tiltak og samarbeidsavtaler m.v., skal brannvesenet tilføres ytterligere ressurser.

Kommunen skal innarbeide brannvesenets virksomhet i sine planer for forebyggende virksomhet og skadebegrensende innsats for øvrig.

Dokumentasjonen skal oversendes Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Krav til dokumentasjon

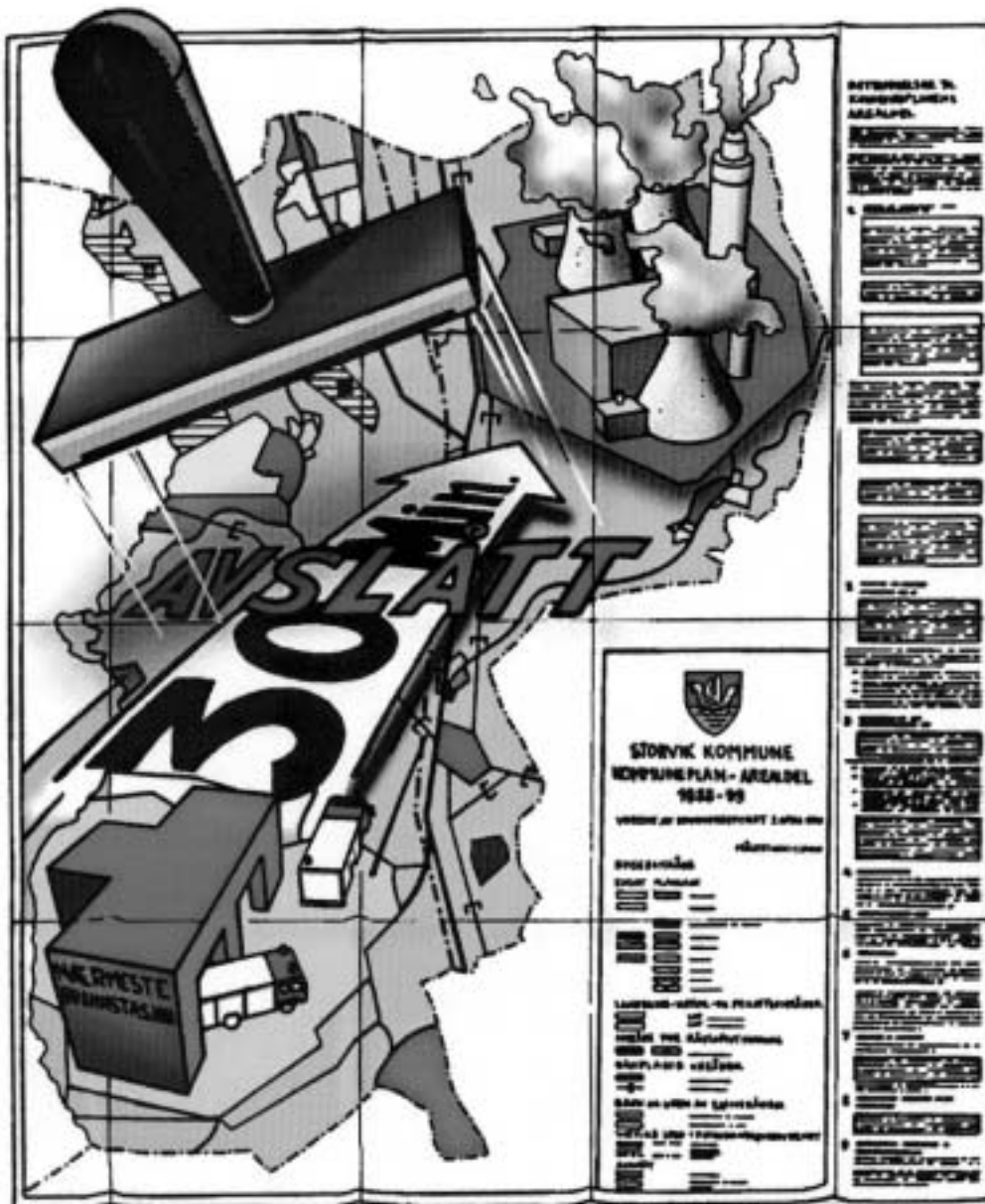
I brann- og eksplosjonsvernloven er det en forutsetning at internkontrollforskriftens prinsipper/tanker skal benyttes som et verktøy for å dokumentere loven og forskriftens krav. Dette medfører blant annet at jevnlig oppdatering og gjennomgang av dokumentasjonen er et krav. Videre skal det være rutiner for at avvik skal avdekkes og rettes opp slik at man kan forebygge gjentagende uønskede hendelser.

Dokumentasjonen skal beskrive kommunens/regionens brannvern. Det vil si brannvesenets størrelse, organisasjon og utstyr. Kommunenes plikt til å dokumentere brannvesenet følger av brann- og eksplosjonsvernloven § 10 og denne bestemmelsen. Kommunestyret kan overlate arbeidet med dokumentasjon til andre, men vil fortsatt ha overordnet ansvar for at kommunens forpliktelser oppfylles, herunder ansvaret for oppfølging av avvik etter tilsyn med brannvesenet. Kommunen bør derfor til enhver tid sørge for politisk forankring, eventuelt ved delegering til et politisk utvalg. Dette gjelder alle forhold som kan ha økonomisk og administrativ betydning for brannvernarbeidet.

Kommunen skal overfor sentral tilsynsmyndighet dokumentere at forskriftens krav til organisering, utrustning og bemanning oppfylles alene eller i samarbeid med andre. Brannordning (krav i tidligere lov) oppfylder forskriftens krav til dokumentasjon av brannvesenet. Se vedlegg 1 for mer utfyllende veiledning og eksempel på dokumentasjon av brannvesenet.

Nødmeldetjenesten er en del av beredskapen og den skal dokumenteres på tilsvarende måte som brannvesenet. Se vedlegg 2 for veiledning og eksempel på dokumentasjon av nødalarmeringssentralen.

I kravet om at dokumentasjonene skal oversendes direktoratet ligger det til grunn at kommunene skal sende inn revideringer når det er vesentlige endringer. Med vesentlige endringer menes for eksempel revisjon som medfører endring av dokumentasjonen, hvor det er gjennomført ”ny” risiko- og sårbarhetsanalyse som har avdekket forhold som endrer beredskapen eller vesentlig endringer i forhold til samarbeid.

Risiko og sårbarhet skal alltid vurderes ved utbygging av nye områder. Kommunen må ta hensyn til brannvesenets beredskap og slagkraft.

Krav til risiko- og sårbarhetsanalyse

Dimensjonering av kommunens brannvesen skal baseres på kartlagt risiko og sårbarhet og de standardkrav/minimumskrav forskriften setter for forebyggende og beredskapsmessige oppgaver. Feier- og tilsynstjenesten (heretter kalt feietjenesten) inngår i forebyggende oppgaver. Standard-/minimumskrav settes i forhold til tettsteder, innbyggertall og innsatstider. I tillegg kan kommunens ønske om et brannvesen med størst mulig slagkraft virke dimensjonerende.

Hensikten med risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) er å utarbeide et grunnlag for planleggingsarbeidet. I dette ligger det at beredskapsmessige hensyn kan integreres i den ordinære planleggingen i kommunen, hvor målet er å gi grunnlag for en god beredskaps- og kriseplanlegging i kommunen totalt sett. Det er spesielt viktig at kommunen gjennomfører en risiko- og sårbarhetsanalyse i forbindelse med utbyggingsplaner som kan få betydning for brannvesenet.

Risiko uttrykker den fare som uønskede hendelser representerer for mennesker, miljø, økonomiske verdier og samfunnsviktige funksjoner. Det må fremgå av risikoanalysen hvordan kommunen vil redusere sannsynligheten for at uønskede hendelser skal oppstå og hvordan konsekvensene skal reduseres dersom like hendelser likevel skjer. Risikoanalysen må også vise hvilke ressurser som kreves for å håndtere slike hendelser og hvordan dette påvirker kommunens beredskap på brannvernområdet. Begge disse forholdene må gjenspeiles i dokumentasjonen av brannvernet for kommunen.

Sårbarhet er et uttrykk for et systems evne til å fungere og oppnå sine mål når det utsettes for påkjenninger. Dette vil også påvirke beredskapen og kriseplanleggingen i kommunene og må fremgå av dokumentasjonen.

Siviltforsvaret kan eventuelt yte bistand ved gjennomføring av risiko- og sårbarhetsanalyse.

Dokumentasjonen skal vise hvordan brannvesenets beredskap svarer på kartlagt risiko og sårbarhet og eventuelle mangler. Dokumentasjonen skal vise om kommunen har økt beredskapen for å dekke opp en uakseptabel risiko og sårbarhet i kommunen, eller om det er dekket opp gjennom forebyggende eller beredskapsmessige tiltak i risikoobjektene.

Dokumentasjon av ytterligere ressurser

Der kommunen ikke har egne ressurser til å dekke uakseptabel risiko- og sårbarhet, må det søkes samarbeid. Bistand etter brann- og eksplosjonsvernloven § 15, 3. ledd bør tilrettelegges ved skriftlige avtaler. Andre avtaler om koordinering og felles rutiner mellom brannvesenet og andre etater/organisasjoner bør også innarbeides i dokumentasjonen.

§ 2-5 Brannsjefen og avdelingsledelse

Brannsjefens fullmakter følger av brann- og eksplosjonsvernlovens § 12 og kommunens delegeringsvedtak. Brannsjefen skal ha en stedfortreder.

I kommuner eller brannvernregioner med mer enn 20.000 innbyggere skal brannvesenet ledes av en kvalifisert person i hel stilling.

Brannvesenet skal organiseres med en forebyggende avdeling og en beredskapsavdeling. I kommuner eller brannvernregioner med mer enn 20.000 innbyggere skal hver avdeling ledes av en person i hel stilling.

Kravet til stillingsandelene for brannsjef og avdelingsledelse skal sikre at kommunene setter av et minimum av ressurser til gjennomføring av brannfaglige oppgaver og administrative driftsfunksjoner knyttet til disse.

Brannsjef og avdelingsledelse har ansvar for at arbeidsgivers plikter ivaretas slik de følger av Internkontrollforskriften i tillegg til pliktene som følger av dimensjoneringsforskriften og forebyggendeforskriften.

Brannvesenet må, for å fungere i en krise-, katastrofe- eller krigssituasjon, ha klare ledelses- og kommandolinjer. Dette er nødvendig for å sikre en effektiv organisasjon både ved innsats og i daglig drift.

Det er verdt å merke seg at brannsjefen også har arbeidsgiveransvar for skade som voldes i konkrete arbeids-/innsatssituasjoner, jf. for eksempel skadeerstatningsloven.

Brannsjefen

Lov og forskrift regulerer brannsjefens faglige ansvar for brannvesenets drift.

Hovedoppgavene er gjennomføring av beredskapsoppgaver og forebyggende arbeid, herunder feiertjenesten jf. lovens § 11. Brannsjefen er i lovens § 12 gitt overordnet ledelsesansvar i innsatssituasjoner, og skal inngå i overordnet vakt der slik etableres, jf. §§ 4-10 og 5-6.

Brannsjefens ansvar og plikter i forhold til brannforebyggende oppgaver fremgår av forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn. Brannsjefens myndighet fremkommer etter delegering etter kommunelovens § 6 siste punktum og denne forskrifts § 2-2.

Brannsjefen er faglig leder av feiervesenet jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 10. Faglig ledelse av feiertjenesten innebærer at brannsjefen må sørge for at det til enhver tid er kvalifisert personell som utfører de oppgavene feiertjenesten er pålagt. For øvrig står kommunen fritt til å organisere feiertjenesten slik kommunen finner hensiktsmessig.

I kommuner eller brannvernregioner som har mer enn 20 000 innbyggere anses oppgaven med å lede brannvesenet som så omfattende at det er fastsatt minstekrav om at brannsjefen skal være i heltidsstilling. For kommuner eller brannvernregioner med lavere innbyggertall kan brannsjefen ansettes i deltidstilling. Andel årsverk beregnes ved å ta innbyggertallet i regionen dividert med 20 000 innbyggere. Størrelsen på stillingen bør eventuelt oppjusteres avhengig av risikoforholdene i kommunen/brannvernregionen, jf. § 2-4.

Kommunene bør søke å opprette så mange heltidsstillinger/store stillingsandeler som mulig innen eget brannvesen eller i samarbeid med andre kommuner eller brannvernregioner. Heltidsstillinger/store stillingsandeler reduserer prioriteringskonflikter og fører til effektivt og kvalifisert brannvernarbeid.

Brannsjefens stedfortreder

Brannsjefens stedfortreder har den samme myndighet som brannsjefen og vedkommende skal til enhver tid kunne gå inn i oppgavene til brannsjefen når denne ikke er til stede. Det bør i det daglige legges til rette for en viss fordeling av oppgavene mellom brannsjefen og dennes stedfortreder. Det kan også være naturlig at stedfortreder innehar stilling som en av avdelingslederne, forutsatt at kvalifikasjonskravene i kapittel 7 er oppfylt, se også under §§ 4-10 og 5-6.

Avdelingsledelse

Ethvert brannvesen skal organiseres med en forebyggende avdeling og en beredskapsavdeling.

Avdelingsledelsesfunksjonen skal sikre samordning og koordinering av avdelingens virksomhet med brannvesenets andre avdelinger til beste for kommunen eller regionen. Funksjonen skal videre sikre god og enhetlig kvalitet på avdelingens tjenester, og sørge for at helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt gjennom systematisk forbedringsarbeid slik det følger av Internkontrollforskriften.

Avdelingsleder skal ha kontroll med og oversikt over eksempelvis mannskapenes helse og fysikk, brannevaluering og avviksrapportering. Når brannvesenet tillegges flere oppgaver, medfører dette ytterligere krav til registrering, overvåkning og oppfølging.

Avdelingsledelsen for forebyggende avdeling og beredskapsavdelingen må sørge for at den samlede kunnskap og erfaring brannvesenet har om den lokale risiko speiles i beredskaps- og innsatsplanlegging.

En beredskapsplan er overordnet mot en type hendelse eller ulykke. Innsatsplan er rettet mot et konkret objekt eller en samling av objekter hvor konsekvensen av en hendelse kan omfatte

objektet eller hele eller deler av et område. Innsatsplaner skal utarbeides og innøves i alle ledd i beredskapen.

Kunnskapene og kompetansen hos forebyggende personell skal sammen med kompetansen, utstyret og rutinene i beredskapen danne grunnlag for mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene. De to ledelsesfunksjonene er ansvarlig for at dette samordnes ut i fra en brannfaglig og teknisk redningsfaglig synsvinkel.

Det er satt krav til omfanget av ledelsen av avdelingene. I kommuner eller brannvernregioner med mer enn 20 000 innbyggere skal funksjonen dekkes av person i heltidsstilling. Ved lavere innbyggertall enn 20 000 kan funksjonen dekkes i deltidstillinger. Andel årsverk beregnes på samme måte som for brannsjefen. I mindre kommuner bør stillingsandelene kombineres og legges til samme person. I tillegg er det også spesifikke krav til kompetanse til ledere av avdelingene i kapittel 7.

Forebyggende oppgaver

Leder for forebyggende avdeling har som oppgave å sørge for at det hvert år fastsettes realistiske planer for forebyggende oppgaver og aktivitet. Tilsyn skal gjennomføres i tråd med kravene til frekvens og faglig innhold, og oppfølgingen av tilsyn skal følge forvaltningslovens krav til saksbehandling.

Leder for forebyggende avdeling skal følge opp brann- og eksplosjonsvernlovens krav om gjennomføring av informasjons- og motivasjonstiltak. Dette skal være systematisk og planlagt. Det skal settes mål og man skal prioritere målgrupper som man vil satse på. Aktiviteten skal evalueres jevnlig. Som et absolutt minimum skal man følge opp de sentralt initierte informasjonskampanjene.

Leder for forebyggende avdeling har ansvar for å påse at forebyggende oppgaver utføres etter de føringer som er nevnt over.

Feiertjenesten

Feiertjenesten skal inngå i det forebyggende arbeidet i kommunen. I større kommuner eller ved interkommunalt samarbeid, bør kommunene vurdere om det kan være hensiktsmessig å organisere feiertjenesten slik at en feiermester har den daglige ledelsen. Feiermesteren skal ha gjennomført opplæring i henhold til mesterbrevloven.

Beredskapsoppgaver

En av de viktigste oppgavene for leder av beredskapsavdelingen er å være et koordinerende ledd i innsatsstyrkene. Innsatsstyrkene er i de større brannvesenene, delt inn i vaktlag/brigader, og den koordinerende rollen som lederen har, er avgjørende for å opprettholde kvalitet og kompetanse i den tjenesten som beredskapsavdelingen skal ha.

Leder for beredskapsavdelingen har ansvar for å følge opp og påse at samtlige mannskaper innehar nødvendig kunnskap (grunnutdanning og annen nødvendig spesialopplæring). I dette ligger det krav til registreringssystemet som viser hvilken kompetanse den enkelte har, hva man mangler og hvilke kompetansehevede tiltak som må gjennomføres for den enkelte.

Leder for beredskapsavdelingen skal sørge for at det utarbeides planer for øvelser i brannvesenet. Med øvelsesplan menes en samlet oversikt med angivelse av hvilke typer øvelser som skal gjennomføres, når de skal gjennomføres, eventuelt i samarbeide med andre etater eller institusjoner, og hvem som skal delta på øvelsene. Det må føres systematisk oversikt over oppmøte, og alle øvelser skal evalueres med tanke på endringsbehov til neste gang. Øvelsesplanen skal utarbeides på bakgrunn av de branner og hendelser brannvesenet kan komme til å stå overfor i den enkelte kommune/region.

Leder for beredskapsavdelingen har også det overordnede faglige ansvaret for at utstyret er tilfredstillende både i omfang og funksjon. Det skal føres fortegnelse over type utstyr, vedlikehold og funksjonalitet. Særlig viktig er dette på områder hvor bruk av utstyr kan skade eget personell eller tredjeperson.

§ 2-6 Andre oppgaver for brannvesenet

Brannvesenet kan tillegges andre oppgaver enn de som følger av brann- og eksplosjonsvernloven § 11 første ledd. Slike oppgaver må ikke redusere brannvesenets muligheter til å utføre sine lovpålagte oppgaver. Oppgavene skal fremgå av dokumentasjonen i § 2-4.

Brannvesenet skal være en funksjonell beredskapsorganisasjon. Forholdene bør ligge godt til rette for videreutvikling, men kommunene bør nøye vurdere hvilke oppgaver brannvesenet skal utføre ut over de som er pålagt etter brann- og eksplosjonsvernloven, så lenge brannvesenet til enhver tid er operativt i lag innenfor kravene til innsatstider se §§ 4-8 og 5-2.

Brannvesenet er landets viktigste tekniske redningsressurs, med innsatstid innenfor 10 minutter til de viktigste objektene. På bakgrunn av brannvesenets døgkontinuerlige beredskap har etaten et potensial for videreutvikling innenfor totalberedskapen i kommunen. Tilleggsoppgavene bør være av beredskapsmessig karakter og må dokumenteres.

Aktuelle oppgaver kan være statlige, fylkeskommunale eller kommunale beredskapsplikter sentralt eller lokalt som er pålagt etter andre lover. Andre oppgaver som kommer frem ved gjennomgang av ROS-analysen for kommunen bør kunne bli tillagt brannvesenet. Slike oppgaver kan være innsatsstyrke ved skred, ras, flom, store snøfall, omfattende strømstans etc.

I mange kommuner utfører brannvesenet oppgaver som ikke har tilknytning til brannvesenets primæroppgaver fordi dette er økonomisk fordelaktig for kommunen. Slike tilleggsoppgaver kan bli så omfattende at de svekker beredskapen i forhold til standardkravene og eventuell beredskap som følger av risiko- og sårbarhetsanalysen. Brannvesenet må i slike tilfeller tilføres ytterligere ressurser, normalt mer personell.

Dersom brannvesenet ønsker å selge tjenester, må brannvesenet påse at prisene er reelle. Såkalt kryssubsidiering for å sikre seg avtale om levering av den enkelte tjeneste, skal ikke forekomme.

Kap. 3. Organisering og dimensjonering av forebyggende oppgaver

§ 3-1 Samarbeid

Kommunen skal søke samarbeid med andre kommuner for best mulig å utnytte samlet kompetanse i regionen, slik at det forebyggende arbeid blir utført tilfredsstillende.

Innledning

Brannforebyggende arbeid krever ressurser og kompetanse. I mange kommuner må denne delen av brannvesenets virksomhet fremdeles styrkes betraktelig.

For best mulig å utnytte den kompetanse som finnes, kan det være av avgjørende betydning at brannvesenet søker samarbeid med andre brannvesen, bygningsmyndighetene og andre myndigheter innen en region, se § 2-1, for å finne aktuelle samarbeidspartnere.

Hvis kommunen ikke allerede inngår i et interkommunalt selskap, vil man innen det brannforebyggende området ha store muligheter for god ressursutnyttelse ved interkommunalt samarbeid.

Samarbeidsformer/kjøp av tjenester

Det er viktig å kartlegge ressurspersoner i regionen. Disse kan danne grunnlaget for samarbeidsløsninger.

Samarbeidsområdene kan være:

- kjøp av brannforebyggende tjenester av annen kommune eller virksomhet (feiring og tilsyn med brannobjekter/fyringsanlegg)
- at ressurspersonell gis ansvar for felles opplæring
- å sørge for at det finnes tilgjengelig spisskompetanse

Når kommunene går sammen om å dekke lønnskostnader for en person i heltidsstilling, inngår avtale om felles brannforebyggende avdeling, kjøper brannforebyggende oppgaver eller danner brannforebyggende forum, vil de kunne oppnå følgende fordeler:

- kvalifisert personell
- kvalifisert avdelingsledelse
- effektivisert tidsforbruk
- bedre systematikk og ensartede rutiner
- utvidet brannfaglig miljø
- reduserte habilitetsproblemer
- gjensidig kompetanseutvikling

Myndighet

Kommunen må sørge for at det blir etablert ordninger som sikrer at all myndighetsutøvelse skjer under kommunens ansvar. Ved kjøp av tjenester er myndighetsoverføringen avhengig av hva som kjøpes. Det vil i praksis si at kommunene delegerer myndighet til det interkommunale selskapet når slike blir etablert. Selskapsavtale og vedtekter forutsettes å delegere myndighet videre til brannsjefen, se § 2-2.

§ 3-2 Kapasitet, kompetanse og dimensjonering

Brannvesenets forebyggende avdeling skal være slik bemannet og ha slik kompetanse at de krav som stilles til brannvesenets gjennomføring av forebyggende og kontrollerende oppgaver oppfylles.

Det skal utføres minst ett årsverk brannforebyggende arbeid etter forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn pr. 10.000 innbyggere i kommunen eller brannvernregionen. Andre forebyggende oppgaver brannvesenet påtar seg krever ytterligere ressurser.

Hovedkrav

Brannvesenets forebyggende avdeling, herunder feiertjenesten skal ha tilstrekkelig bemanning til å gjennomføre oppgavene som følger av brann- og eksplosjonsvernloven § 11 og forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn kapittel 6 og 7.

Oppgavene skal gjennomføres med foreskrevet hyppighet, og med tilfredstillende kvalitet.

Kommunen må ta hensyn til behov for mer personell til forbyggende avdeling hvis kommunen beslutter at det skal føres tilsyn med flere objekter enn lovens krav til særskilte brannobjekter. Videre kan det få betydning for arbeidsmengden hvis kommunen vil søke å gjennomføre ytterligere sikringstiltak i brannobjekter i stedet for å bygge opp brannvesenets beredskap.

Minstekrav til dimensjonering av forebyggende avdeling

For å sikre at alle kommuner gjennomfører et minimum av brannforebyggende arbeid, er det fastsatt et minstekrav til antall årsverk. Det skal utføres minst ett årsverk pr. 10 000 innbyggere. Normalt vil det tilsvare omtrent 70-80 særskilte brannobjekter. Minstekravet er basert på erfaringer om hva kvalifisert personell bruker av tid for å gjennomføre og følge opp lovpålagte tilsyn og annet forebyggende arbeid.

Feiertjenesten

Feiertjenesten skal dimensjoneres ut i fra behovet for feiing og tilsyn i den enkelte kommune/region. Minstekravet er at det skal feies og føres tilsyn med fyringsanlegg minimum hvert fjerde år. Den kommunale risiko- og sårbarhetskartleggingen i kommunen må beskrive dimensjoneringsbehovet utover minstekravet til gjennomføring av oppgavene.

Ut over minstekravet med hvert 4. år til feiing og tilsyn, bør feierens faglige skjønn være retningsgivende når brannsjefen skal avgjøre hvor ofte det skal feies og føres tilsyn. Denne praksis bør nedfelles i skriftlige retningslinjer der det vises til forskrift om forebyggende tiltak og tilsyn med veiledning.

Når det gjelder feieavgift til dekning av lovbestemt feiing, vises det til forskrift om forebyggende tiltak og tilsyn kapittel 7, Feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Brannforebyggende arbeid og tilsyn er en omfattende oppgave som krever nok personell med høy kompetanse.

Ytterligere ressurser

Kommunestyret må tilføre forebyggende avdeling ytterligere ressurser i form av personell og/ eller midler hvis:

- det generelt sett finnes store risikoobjekter (i kommunen/regionen)
- objektene har stor kompleksitet
- objekteierne har vist liten vilje til å investere i sikkerhet
- det var utilfredsstillende brannteknisk tilstand da objektet var nytt
- det er svak kompetanse hos (nyansatt) personell i brannvesenets forebyggende avdeling
- det tidligere er gjennomført utilfredsstillende brannforebyggende arbeid i kommunen
- kommunens ønske om informasjons- og motivasjonstiltak er omfattende
- forebyggende avdeling, herunder feiertjenesten, pålegges andre ikke-lovpålagte oppgaver, herunder tilsyn med andre brannobjekter

Omfanget av informasjon og motivasjon

I henhold til brann- og eksplosjonsvernlovens § 11 punkt a, angående informasjon og motivasjon er det forventet at det utarbeides en plan for gjennomføring av informasjons- og motivasjons tiltak. Det skal være satt mål for aktiviteten, og målgrupper man vil satse på skal prioriteres. Aktiviteten skal evalueres jevnlig. Det forutsettes at brannvesenet gjennomfører informasjonsaktiviteter rettet mot utvalgte målgrupper som for eksempel omsorgsboliger, barnehager, skoler, restauranter og forsamlingslokaler. Som et minimum forventes det at man følger opp og deltar i de sentralt initierte aktiviteter.

Angående informasjon og motivasjon er det viktig å fremheve noen områder hvor det forventes at brannvesenet skal være aktiv medspiller og bistå i undervisning i forhold til:

- opplæringsprogrammet for grunnskole og videregående skole
- opplæringsprogram for ansatte i helse- og sosialtjenesten som rettes mot omsorgsboliger/eneboliger med pleietrengende
- opplæringsprogram for ansatte/brannvernledere i helseinstitusjoner (sykehjem/sykehus)
- informasjon mot allmennheten generelt

Feiertjenestens oppgaver omfatter motivasjons- og informasjonstiltak om brannfaren ved fyring, om riktig fyring og om opptreden ved (utilsiktet) brann i fyringsanlegget.

Motivasjons- og informasjonsarbeidet er viktig i forhold til :

- feil montering av fyringsanlegg
- manglende vedlikehold av fyringsanlegg
- feil bruk av fyringsanlegg
- veiledning om riktig fyring slik at tjæredannelse og andre fyringsproblemer blir så små som mulig
- riktig anbringelse av aske ved blant annet å advare mot bruk av pappesker, plastbøtter og plastposer

Ellers bør kommunen ved brann- og feiervesenet vurdere om det finnes andre satsningsområder blant objekter eller risikogrupper hvor det kan være viktig å vedlikeholde eller øke sikkerheten.

Tilleggsoppgaver for brannforebyggende avdeling

Kvalifisert personell i forebyggende avdeling er en ressurs som med fordel kan benyttes til brannforebyggende oppgaver som går ut over minstekravene i lovgivningen.

Slike oppgaver kan være å:

- bistå ved opplæring av brannvernansvarlige
- delta i møter som berører branntekniske spørsmål, men som ikke er knyttet opp mot tilsynet med særskilte brannobjekter
- foredra i lokale forsamlinger
- observere/delta i øvelser ved bl.a.:
 - skoler, barnehager
 - aldershjem, sykehjem, sykehus
 - hoteller, overnattingssteder
 - industribedrifter, salgslokaler

Mange tilleggsoppgaver kan føre til behov for ytterligere personell. Dette gjelder også hvis feiertjenesten skal utføre tilleggsoppgaver.

Kap. 4. Organisering av beredskap og innsats

§ 4-1 Samarbeid

Kommunen skal søke samarbeid med andre kommuner og beredskapsorganisasjoner for best mulig å utnytte ressursene i regionen.

Der et tettsted er felles for flere kommuner, skal disse samarbeide om beredskapen i dette tettstedet.

Nødstiltes rett til raskest mulig hjelp

Beredskapen må ut fra standardkrav og kartlagt risiko/sårbarhet organiseres slik at den ivaretar hensynet til den nødstilte og til sikkerheten for brannvesenets personell. I tillegg bør brannvesenet være kostnadseffektivt. Nødstilte skal ha hjelp fra den innsatsstyrken som har kortest innsatstid. Også kommuner uten felles tettsteder må inngå samarbeidsavtaler som sikrer at brannstasjon med kortest innsatstid ivaretar beredskapen selv om det betyr at kommunegrense(r) må krysses.

Det er kommunens ansvar å inngå samarbeidsavtaler slik at disse forholdene ivaretas og kommunen beholder størst mulig kontroll med utgiftene til beredskap. Innholdet i samarbeidsavtaler er beskrevet i § 2-1 under avtaler.

Plikt til samarbeid ved felles tettsted

Kommuner som har felles tettsted, plikter å inngå avtale om samarbeid fordi førsteinnsats skal skje fra den brannstasjonen som har kortest innsatstid, jf. denne bestemmelsens annet ledd.

For øvrig bør nærmeste brannstasjon, uavhengig av tettsted og kommunegrense, ivareta førsteinnsatsen.

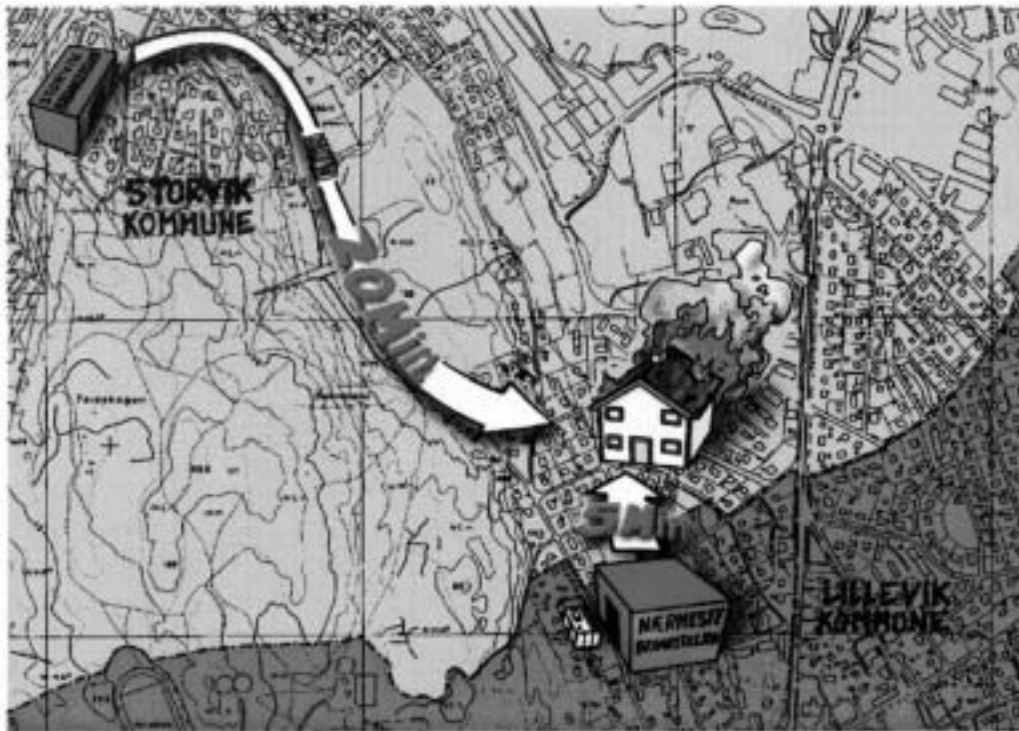
Der boligområder og store brannobjekter har beliggenhet mellom to brannstasjoner, må kravet til førsteinnsats være avklart gjennom ROS-analysen. Skriftlige avtaler om innsats må være inngått hvis brannstasjoner som ligger i hver sin kommune skal rykke ut samtidig til en brann. Dette gjelder også uavhengig av nødalarmeringsregion. Slike samarbeidsavtaler må ivaretas i nødalarmeringssentralenes varslingsprosedyrer.

Varsling, alarmering og sambandsrutiner må være tilrettelagt for ovennevnte samarbeid, og det må være kjent for alle hvem som ivaretar overordnet ledelse. Felles befaringer og øvelser er nødvendig når objektene har dekning fra flere stasjoner.

Beredskapsplanlegging og samarbeid

Den mest vanlige formen for beredskapssamarbeid er sløkkeavtaler der annen kommune eller privat virksomhet overtar ansvaret for innsats i hele eller deler av kommunen. Bistandsavtaler er beregnet for enklere samarbeidsformer med en annen kommune, andre beredskapsorganisasjoner eller private virksomheter.

Løpende kontakt med politiet, helsemyndighetene, sivilforsvaret og andre for samordning av beredskap er også en samarbeidsform. Dette må resultere i samordnede innsatsplaner og gjensidig informasjon om hverandres ressurser, tilrettelegging for felles øvelser, organisering på skadested, samband m.m.

Hovedprinsippet er at nødstedet skal ha hjelp fra den innsatsstyrken som har kortest innsatstid.

Samordning av beredkaps- og innsatsplaner

På bakgrunn av de samlede ressurser, kartlagte risiki og eventuelle samarbeidsavtaler, må brannsjefen utarbeide beredkapsplaner for oppgavene etter brann- og eksplosjonsvernloven, og andre oppgaver som kommunen har lagt til brannvesenet, jf. § 2-6.

Brannvesenets beredkapsplaner må samordnes med beredkapsplaner ellers i kommunen, i politiet og i andre beredkapsorganisasjoner.

I de kommunene hvor det er flyplass bør brannsjefen bidra til at innsats ved flyulykker koordineres. Samvirkeøvelser av flyplassens havariplan og en eventuell overtakelse av innsatsledelse bør øves.

Brannsjefen bør søke samarbeid med eiere og brannvernansvarlige i store risikoobjekter for å utarbeide innsatsplaner. Innsatsplaner gjør det enklere å gjennomføre samordnet, effektiv og sikker innsats i en uhellssituasjon, se vedlegg 3 om beredkaps- og innsatsplaner.

Tilrettelegging for beredskap

Brannvesenet bør sørge for å etablere samarbeid med bygningsmyndigheten slik at brannfaglig synspunkter som har betydning for beredskapen fremkommer i plan- og byggesaker. Forhold som har betydning for beredskapen kan være:

- innsatstid for brannvesenet til objektet
- tilstrekkelig slokkevann på stedet
- atkomst for brannvesenet til objektet

Tilrettelegging av varsling

Nødalarmeringssentralen skal være en pådriver for å etablere hensiktsmessige rutiner for varsling.

Nødalarmeringssentralen må til enhver tid være oppdatert og ha innarbeidet rutiner som ivaretar samarbeidsavtaler om beredskap i regionen.

Avtalen om alarmering bør inneholde nødalarmeringssentralens plikter, prosedyrer, fullmakter, osv. i forhold til det enkelte brannvesen/kommune. Avtalen må sikre at nødalarmeringssentralen kan utalarmere nærmeste innsatsstyrke slik at nødstilte får hjelp fra den innsatsstyrke som har kortest innsatstid. Det er kommunene som har ansvaret for å inngå samarbeidsavtaler som ivaretar nødstilte. Nødalarmeringssentralen bør likevel søke å avdekke områder hvor det er behov for samarbeid, men nødalarmeringssentralen må til enhver tid forholde seg til hvilken kommune som har ansvaret og de varslingsprosedyrene som er avtalt.

Bistand er en særskilt form for samarbeid i en akutsituasjon. Denne omtales nærmere under § 4-2. Rutiner ved anmodning om og avgivelse av bistand bør også tilrettelegges gjennom nødalarmeringssentralen.

Avtaler om samarbeid eller tillrettelagt bistand må inngås før ulykken inntreffer.

§ 4-2 Bistand

Kommunen eller brannvernregionen skal, ut over eventuelle samarbeidsavtaler, inngå avtaler som legger til rette for å motta eller yte bistand ved behov i akutt brann- og ulykkessituasjoner med nabobrannvesen, industrivern, flyplass- og havariberedskap, sivilforsvar, Forsvaret m.v., der slike styrker finnes. Avtalen skal også regulere fremgangsmåte ved anmodning om bistand.

Innledning

I alle kommuner vil det kunne skje brann- og ulykkessituasjoner som utvikler seg annerledes eller blir mer omfattende enn man har tenkt seg.

I slike situasjoner vil det være avgjørende at brannvesenet har etablert samarbeidsavtaler eller bistandsavtaler med de ressursene som finnes i rimelig nærhet.

Sivilforsvarets fredsinnsettingsgrupper (FIG) har personell- og utstyrsressurser som er godt egnet til å bistå brannvesenet ved store og langvarige innsatsoppgaver som ikke følger direkte av sivilforsvarsloven.

Bistandsavtale

Kommunenes plikt til å yte, og rett til å anmode en annen kommune om, bistand i akutt situasjoner er hjemlet i brann- og eksplosjonsvernloven § 15, tredje ledd. Det er bistand hvis et brannvesen ved enkeltstående tilfeller anmoder om assistanse i akutt situasjoner.

For at brannvesenet skal kunne gjennomføre en mest mulig effektiv og slagkraftig innsats, er det viktig at mulighetene for bistand er kartlagt. Av samme grunn skal kommunene også inngå avtaler med andre offentlige myndigheter eller beredskapsinstitusjoner om å yte bistand ved omfattende branner og ulykker. Dette skal være tilrettelagt gjennom avtale for å sikre at alle er forberedt i de tilfellene det blir aktuelt.

Eiere av brannvernmateriell, transportmidler eller annet utstyr har etter brann- og eksplosjonsvernloven § 12 jf. § 5, fjerde ledd, plikt til å stille utstyr og eventuelt personell til disposisjon når brannsjefen forlanger det. Brannsjefen bør vurdere om det er aktuelt å inngå skriftlige bistandsavtaler med disse.

Brannsjefen må foreta en gjennomgang av hvilke forhold som krever samarbeidsavtaler etter brann- og eksplosjonsvernloven § 15 første ledd og hva som er bistandsavtaler etter § 15 tredje ledd.

Innholdet i en bistandsavtale

Avtalen må avklare:

- partene
- hjemmel (brann- og eksplosjonsvernloven § 15 tredje ledd, jf. dimensjoneringsforskriften § 4-2).
- hvem som kan be om bistand (rekvirere)
- hvem som kan samtykke i at bistand ytes
- rutiner for anmodning om bistand
- hvilke ressurser som kan stilles til disposisjon, materiell/personell
- varslings- og alarmeringsrutiner
- øving av rutinene
- samband
- ledelse av bistandsressursene
- kostnadsfordeling m.v.

Tilrettelegging av rutiner

Brannsjefen må med utgangspunkt i bistandsavtalen etablere rutiner i forbindelse med anmodning om bistand.

Omtalen av § 4-1, underpunkt "Tilrettelegging av varsling" gjelder tilsvarende for bistandsavtaler.

§ 4-3 Reservestyrker

Kommunen skal sørge for særskilte reservestyrker dersom tilstrekkelige personellressurser for de innsatssituasjoner som kan forventes ikke oppnås med egne beredskapsstyrker og avtaler etter § 4-1 og § 4-2.

Grunnlaget for reservestyrker

Behovet for reservestyrker må vurderes på grunnlag av hvordan brannvesenet er organisert, risikoforholdene i kommunen/brannvernregionen og muligheter for å inngå samarbeidsavtaler. Reservestyrker bør bare etableres når samarbeid og bistand med andre beredskapsorganisasjoner/hjelpeorganisasjoner ikke dekker brannvesenets ressursbehov.

Eventuell reservestyrke må dokumenteres.

Reservestyrke blir bare sett i sammenheng med behovet for større personellstyrker. Dette behovet kan inntreffe ved de største brannene og ulykkene. Størrelsen på reservestyrken bør bestemmes ut fra scenarier av branner og ulykker i aktuelle risikoobjekt (ROS-analysen).

Følgene av å opprette reservestyrker

Det er viktig å merke seg at reservestyrker skal øves jevnlig på lik linje med deltidsmannskaper.

Reservestyrke kan være aktuelt å benytte hvis brannvesenet i perioder ikke oppfyller dimensjoneringen av innsatsstyrken og mulighetene i § 4-4 ikke benyttes.

Personell i reservestyrke bør tillegges samme vaktberedskap som deltidspersonell uten fast vaktordning, se under § 5-3, "Tettsted med inntil 3000 innbyggere".

Tilsetningsvilkår

Når brannvesenet tilsetter personell i reservestyrke, må det fastsettes arbeidsavtale/instruks som regulerer de viktigste forhold, som krav om:

- å bære personsøker/radio
- oppmøtetid (bosted/arbeidssted)
- oppmøtested ved alarm
- verneutstyr ved oppmøte
- å delta i øvelser
- melding ved fravær

§ 4-4 Utskriving

Kommunen har plikt til, når tilfredsstillende beredskap ikke kan oppnås på annen måte, å skrive ut personell til tjeneste i brannvesenet, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 17. Slik utskrivning skal gjøres for et begrenset tidsrom.

Utskrevet personell plikter å innrette seg etter de instruksjoner som fastsettes for å sikre tilfredsstillende løsning av brannvesenets lovpålagte oppgaver.

Rekruttering gjennom tilsetting

Brannvesenets personell skal normalt være tilsatt på heltid eller deltid. Der det i perioder er vanskelig med rekruttering til stillingene i brannvesenet, har brannsjefen hjemmel til å skrive ut enhver person som er bosatt i kommunen til å gjøre tjeneste som befal eller mannskap. Bestemmelsen kan ikke benyttes i stedet for fast tilsetting.

Bruk av utskrivning

Hjemmelen kan benyttes når kommunene ellers har problemer med å fylle personellbehovet ved vanlig utlysning og tilsetting, eller ved arbeidskonflikter.

Dette er en nødbestemmelse når brannvesenet ikke kan skaffe personell på annen måte. Dette er et kortvarig virkemiddel og en kriseløsning.

Utskrevet personell har de samme plikter og rettigheter som ordinært personell. De skal inngå i den organisering og dimensjonering som er beskrevet i dokumentasjonen og rette seg etter de instruksjoner som følger av denne, se under § 5-3 Vaktberedskap, § 4-13 Øvelser m.m.

Utskriving må følge forvaltingslovens krav til vedtak, herunder forhåndsvarsel. Utskrivingsvedtak må rette seg mot hver enkelt som plikten til å gjøre tjeneste retter seg mot.

§ 4-5 Mottak av nødmelding

Kommunene innenfor en region skal være tilsluttet felles nødalarmeringssentral som til enhver tid skal kunne ta imot meldinger om brann- og andre ulykker og iverksette nødvendige tiltak.

Nødalarmeringssentralen skal ha fast bemanning av kvalifisert personell og være organisert slik at melding blir forsvarlig mottatt, registrert og fulgt opp. Nødalarmeringssentralen skal være samordnet med øvrige nødetaters nødalarmeringssentraler.

Innledning

Det følger av brann- og eksplosjonsvernloven § 16 om Nødalarmeringssentral at sentral tilsynsmyndighet kan pålegge en kommune å etablere en nødalarmeringssentral for mottak av meldinger om branner og andre ulykker innen en fastsatt region. Regionen omfatter flere kommuner. De kommunene som omfattes av den fastsatte regionen, plikter å knytte seg til nødalarmeringssentralen og, med grunnlag i avtale, bære sin andel av kostnadene ved etablering og drift.

Nødalarmeringssentralen skal bemannes, utrustes og opereres slik at den til enhver tid fyller behovet for kommunikasjon med den som melder ulykken, mottak og registrering av nødmeldinger, alarmering av mannskaper og kommunikasjon med innsatsstyrkene. Etablering og drift skal samordnes med nødalarmeringssentralene for helse og politi.

Nødalarmeringssentralen bør organiseres som selvstendige selskap, slik at de enkelte kommunene får en medbestemmelse og styringsrett. Kommunene har da ansvar for å fastsette nærmere retningslinjer for organisatoriske og administrative forhold ved nødalarmeringssentralen.

Dimensjonering av nødalarmeringssentralen

Nødalarmeringssentralen skal være døgnbemannet. Antallet alarmsentraloperatører skal baseres på en helhetlig vurdering ut fra analyse av alle tjenester og tilleggstjenester som er lagt til nødalarmeringssentralen. Den bør ha en bemanning på to eller flere alarmsentraloperatører.

Ved store ulykker eller ved sammenfall av flere ulykker, kan det bli behov for personellforsterkninger i nødalarmeringssentralen. Det må utarbeides instruks for innkalling av alarmsentraloperatører som ikke har vakt for å ivareta slike behov.

Personell som er knyttet til nødalarmeringssentralen skal ikke inngå i utrykningsstyrken, og tjenesten skal være uavhengig av utrykningsstyrken.

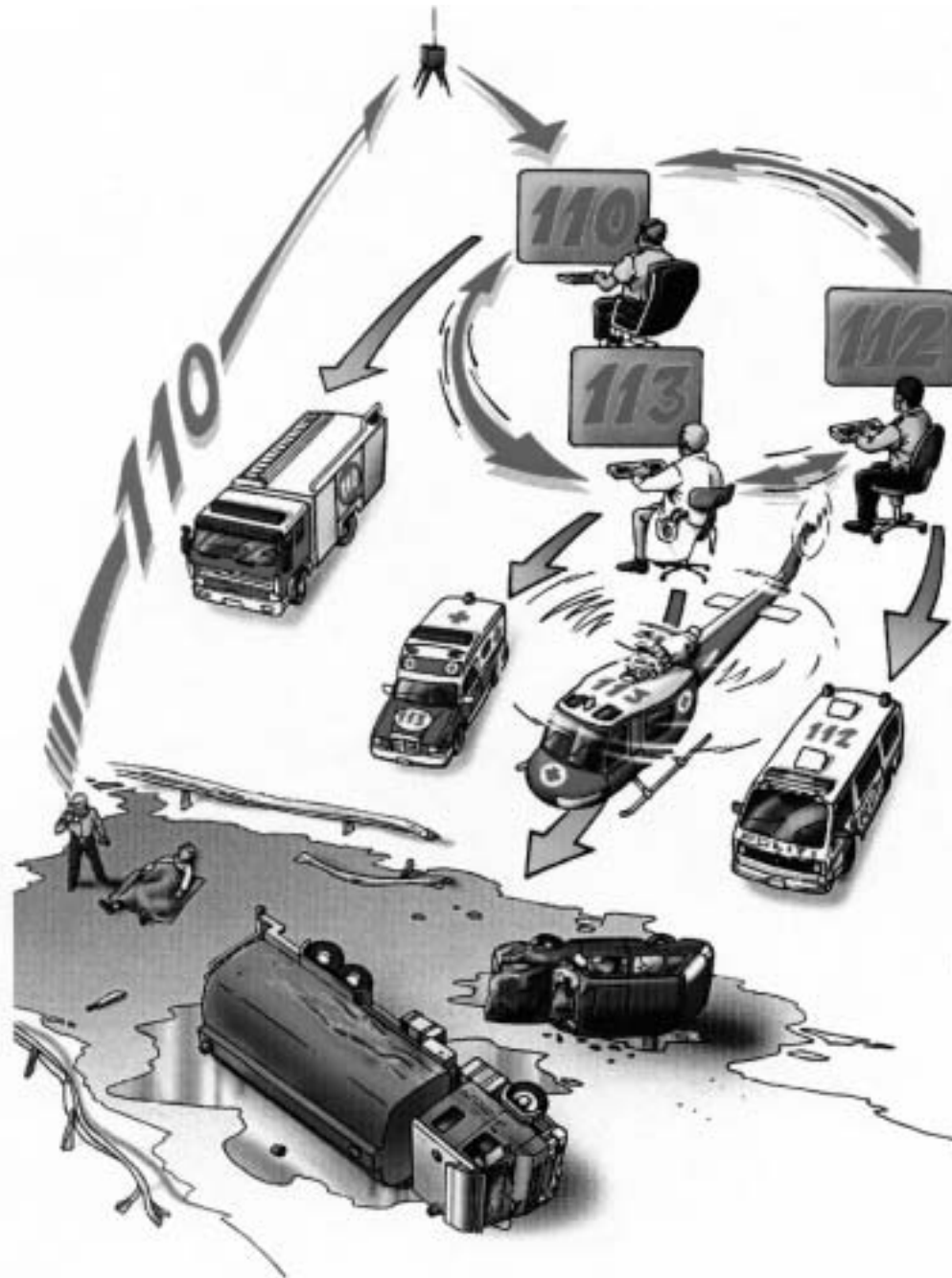

Nødnummer 110 er lett å huske, og kun en oppringing gir publikum hjelp fra nærmeste brannstasjon uansett hvor nødalarmeringssentralen er lokalisert.

Personnellets kvalifikasjoner

Det stilles store krav til ansvarlig oppfølging av nødmeldinger, og det er viktig å ha personell med tilstrekkelig erfaring. Derfor bør personallets egnethet, kompetanse og opplæring vurderes løpende. Personell som har behov for ytterligere opplæring må få tilbud om dette. En måte å skaffe seg erfaring og ytterligere opplæring på, er å hospitere i andre nødalarmeringssentraler.

Personellet i en nødalarmeringssentral skal være kvalifisert i henhold til krav som er fastsatt i § 7-5.

Mange ulykker krever innsats både fra brannvesen, politi og helsevesen. Et godt utbygget kommunikasjonsnettverk mellom etatene er derfor avgjørende for rask og effektiv innsats.

Mottak av nødmeldinger

Nødalarmeringssentralen må sikre at nødvendig informasjon fra den nødstilte innhentes raskt og korrekt. Nødalarmeringssentralen må ha rutiner og tekniske hjelpemidler bl.a. med kontrollspørsmål til innringer, opprinnelsesmarkering og kartverk.

Operatøren må snarest avklare:

- nøyaktig adresse
- kontaktperson, og om mulig holde kontakten med nødstilte
- om liv er gått tapt og hvor mange liv som kan være truet
- om det er innesperrede/savnede personer, og hvis det er tilfelle holde oversikt over disse
- behov for annen assistanse (ambulanse, helikopter, spesialutstyr)
- hvilken utvikling i skadebildet som kan forventes

Operatøren skal veilede innringer om hvordan vedkommende skal forholde seg inntil hjelp kommer frem og orientere om når innstatsstyrken kan forventes å være fremme på skadestedet.

Nødalarmeringssentralen må kunne dokumentere nødmeldinger i ettertid.

Ved nødansrop skal det automatisk logges viktige opplysninger som tidspunkt, telefonnummer og adresse. Alle innkomne samtaler og aksjonssamband skal logges på lydlogg. Det skal benyttes utstyr som har mulighet for avspilling/overføring av opptak uten hinder for nye opptak samtidig. Opptaket må kunne avspilles i forskjellige hastigheter. Opptak skal lagres i minimum en måned.

Samordning av nødmeldinger

Nødalarmeringssentraler skal kunne koples opp i "nettverk" og:

- ta i mot enhver nød-/ulykkesmelding
- kople opp samtale/lytt funksjon slik at politi og helsepersonell ved behov for formidling av nødvendig informasjon kan få dette i samme samtale
- overføre samtale og opprinnelsesmarkering direkte til riktig nødalarmeringssentral når oppfølgingsansvaret ligger hos politi, helsevesen eller annen nødalarmeringssentral for brann

De tekniske mulighetene bør utnyttes ved at nødalarmeringssentralene samordner rutiner slik at de kan avlaste hverandre ved tekniske utkoplinger, stor aktivitet osv.

Mottak av automatiske alarmer

Automatiske brannalarmanlegg og slokkeanlegg som gjelder særskilte brannobjekt, bør kobles direkte opp mot nødalarmeringssentralen. Mengden av andre automatiske alarmer som kobles til nødalarmeringssentralen, må vurderes i forhold til ressursene som er knyttet til sentralen.

I objekter som har automatisk alarmanlegg med terminering av signal til nødalarmeringssentral, bør det være rutiner som sikrer at personellet alltid, ved utløst alarm, foretar telefonoppringning til nødalarmeringssentralen. Dette er viktig som sikkerhet og tilleggsinformasjon til brannvesenet. Plikten kan innarbeides i avtalen mellom objekteier og sentralen.

Det vises for øvrig til Melding HO-1/99 "Temaveiledning om sprinkler", "Tekniske retningslinjer for dimensjonering, prosjektering og installering av sprinkleranlegg i bygninger for boligbruk opp til og med 4 etasjer" og Melding HO-2/98 "Temaveiledning om brannalarmanlegg".

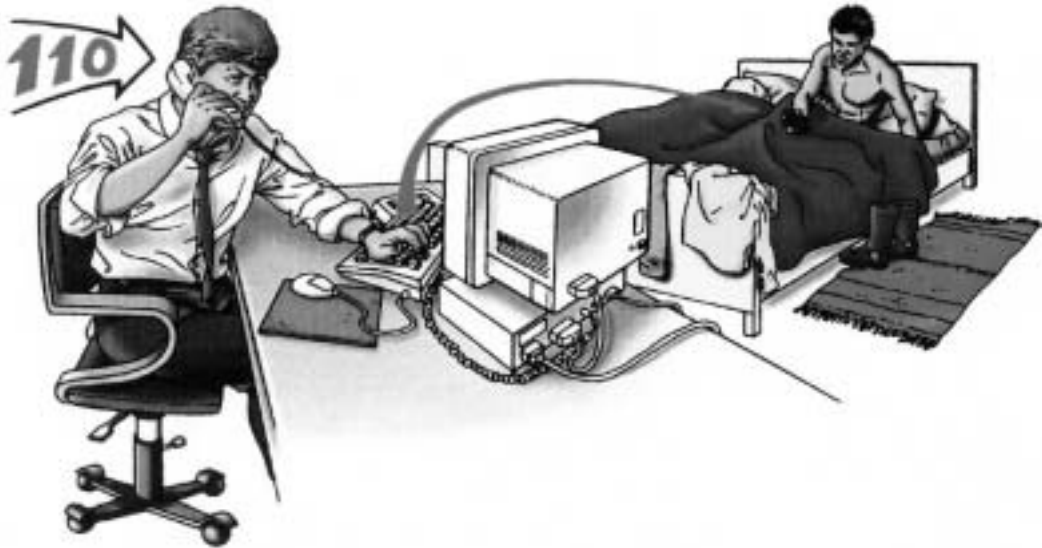
Faglige fellesmøter

Uavhengig av organiseringsform for nødalarmeringssentralene bør ledelsen i de ulike regionale nødalarmeringssentralene minimum en gang pr. år innkalle alle tilknyttede kommuner til møter. Møtene bør ta opp drift, rutiner, erfaringer, m.v. Tilknyttede kommuner må sikres innflytelse.

Slike møter bør kunne utvikles til å bli faglige fora hvor også andre saker som vedrører brannvesenets oppgaver kan diskuteres.

§ 4-6 Alarmering og utkalling

Nødalarmeringssentralen er ansvarlig for alarmering og utkalling av tilstrekkelig innsatsstyrke og overordnet vakt.

Nødalarmeringssentralen mottar nødmelding og foretar direkte alarmering av innsatspersonell.

Alarmering og utkalling

Etter mottatt melding om brann eller ulykke skal alarmering av ledere og innsatspersonell skje uten tidstap. Alarmeringen krever at de tekniske forhold er lagt til rette. Før innsatsstyrke alarmeres, må nødalarmeringssentralen ved mottak av melding ha avklart de viktigste forholdene som har betydning for valg av ressurser. Innsatspersonell alarmeres lagvis, eventuelt i større enheter.

Det må utarbeides instruksjoner for alarmering, og det må inngås avtaler med berørte brannvesen som gir nødalarmeringssentralen fullmakter til å alarmere de innsatsstyrkene som er nødvendig i den enkelte situasjon.

Rutiner i nødalarmeringssentralen må sikre utalarmering av riktig dimensjonert og kvalifisert innsatsstyrke. Nødalarmeringssentralen må derfor ha full oversikt over hvordan de lokale brannvesen i regionen har organisert sin beredskap, hvilken ressurstilgang det enkelte brannvesen har og hvordan det teknisk er lagt til rette for mottak av alarmer.

Nødalarmeringssentralen må i sitt planverk ta hensyn til:

- samarbeids- og bistandsavtaler kommunene imellom
- spesielle risikoobjekter
- eventuelle andre særskilte beredskapsforhold, se § 4-1 og § 4-2.

Administrative forhold skal være tilrettelagt med løpende oversikt over navn, adresse, personnummer, telefonnummer på ledere og mannskaper. Oversikten bør beskrive vaktlister/oppstilling av overordnet vakt, utrykningsledere, vaktlag og materielltilgang ved den enkelte brannstasjon.

Ved reservealarmering/manuell alarmering er det viktig at slike opplysninger foreligger og at rutiner/instrukser er etablert og testet.

Alarmering av overordnet ledelse

Brannsjefen og overordnet vakt bør minst omfattes av de samme alarmeringsrutiner som personalet for øvrig.

Overordnet personell i det enkelte brannvesenet skal disponere kommunikasjonsutstyr slik at nødalarmeringssentralen etter utsendt alarm raskt kan få bekreftet at ansvaret er overtatt lokalt av innsatsstyrken.

Varsling av øvrige nødetater/trippelvarsling

Når en nødmelding kommer inn må nødalarmeringssentralen ha oversikt over de øvrige nødetaters ansvarsområder slik at varslingen blir videreformidlet korrekt og uten vesentlig tidstap.

Det skal inngås avtale som sikrer gjensidige varslingsrutiner mellom nødetatene.

Av hensyn til bl.a. utrykningspersonellens sikkerhet anbefales i spesielle tilfeller gjensidig orientering om hverandres utrykningsaktivitet.

Som følge av at nødetatene skal stå i teleteknisk nettverk, bør bl.a. skadestedsledelse og utrykningsenheter kunne settes i direkte forbindelse med øvrige nødalarmeringssentraler.

§ 4-7 Etablering av samband

Nødalarmeringssentralen skal etablere samband med innsatsstyrken, overordnet vakt og øvrige nødetater, samt bistå under innsatsen.

Alle som inngår i brannvesenets innsats skal ha samband når dette er nødvendig for innsats og sikkerhet.

Sambandsbehov

Samband er avgjørende for sikker og effektiv gjennomføring av de fleste innsatser. Det skal formidle faglig og faktisk informasjon samt innsatsordre.

Det er viktig at nødalarmeringssentralen snarest får bekreftet at utrykningsleder eller overordnet vakt har mottatt meldingen, at det lokalt er tatt ansvar og ledelse av den videre innsatsen og at samband er opprettet.

Dette innebærer at forhold som har betydning for videre innsats som:

- valg av innsatsstyrkens størrelse
- sikkerhetsforhold
- alarmering av øvrige nødetater

enten blir vurdert som tilstrekkelige ifølge oppsatte rutiner, eller at meldingens art krever særskilt oppfølging av brannsjefen eller overordnet vakt.

Dersom nødalarmeringssentralen ikke oppnår kontakt med ledende personell, bør det være avtalt at nødalarmeringssentralen sørger for nødvendig ledelse når det er behov for det.

Nødalarmeringssentralen og brannvesenet skal kunne dokumentere alle viktige hendelser i forhold til en utrykning (logg). Det skal være en automatisk loggføring av aksjonsambandet mellom nødalarmeringssentralen og utrykningsenheten.

For å sikre tilfredsstillende dokumentasjon av brannvesenets innsats, bør loggføring legges til nødalarmeringssentralen. Denne kan motta viktige opplysninger fra utrykningsleder eller overordnet vakt og loggføre dette.

Statusmeldinger som må loggføres er:

- tidspunkt når brannvesenet kjører ut
- når man er framme på skadestedet
- ressurser i innsats
- melding om ytterligere ressursbehov
- bekreftelse på eventuelt savnede/innesperrede personer
- kort situasjonsrapport ved ankomst skadestedet
- spesielle forhold på skadestedet eller uventede hendelser under innsatsen
- start røyk-/kjemikalidykking
- avsluttet røyk-/kjemikalidykking
- situasjonen under kontroll
- når brannen er slukket/oppgaven er utført
- når man er tilbake på brannstasjonen

Loggføring

Loggføringen i nødalarmeringssentralen må være slik at den i ettertid både kan brukes som hjelpemiddel ved rapportskriving og evaluering av innsatsen.

Når det gjelder loggføring av røykdykking, vil dette behovet måtte vurderes i det enkelte tilfellet og være avhengig av hvor langvarig innsatsen blir. Langvarig innsats vil kreve mer dokumentasjon enn kortvarig innsats, se § 4-9 om Røyk- og kjemikaliedykking og Veiledning for røyk- og kjemikaliedykking av 2003.

Ressursene i nødalarmeringssentralen

Nødalarmeringssentralen skal være kvalifisert sambandssentral for de tilknyttede brannvesen og bør kunne oppfylle behovet for:

- loggføring
- faglige opplysninger
- ressursrekvirering etter avtale eller ordre fra brannsjefen eller den som har brannsjefens myndighet
- sambandstjenester mellom utrykningsenheter som ikke kan dekkes lokalt, herunder samband med øvrige nødetater.

Det bør vurderes om det kan være formålstjenlig for nødalarmeringssentralen å inngå avtale om f.eks. faglig bistand med overordnet vakt eller andre faglige ressurspersoner i vertsbrannvesenet. Disse må da kunne tiltre nødalarmeringssentralen eller på annen måte stille seg til rådighet, se under § 5-6.

Sambandsprosedyrer

Nødalarmeringssentralen må utarbeide enkle og effektive sambandsprosedyrer for å sikre best mulig utnyttelse av sambandet.

Personell ved nødalarmeringssentralen som har gjennomført NBSKs kurs for alarmsentraloperatører, bør bidra til at de sambandsprosedyrer som blir innøvd etter NBSKs læreplan, blir innført i nødalarmeringssentralen og i de tilknyttede brannvesen.

I den grad det ikke allerede er gjennomført kan det f.eks. være formålstjenlig å nummerere de enkelte brannstasjoner, utrykningskjøretøyer, radioer og annet utstyr, slik at de ved strukturerte tallkombinasjoner lett kan identifiseres.

Røykdykkersamband

For ytterligere informasjon om røykdykkersamband, se Veiledning for røyk- og kjemikaliedykking av 2003.

§ 4-8 Innsatstid

Til tettbebyggelse med særlig fare for rask og omfattende brannspredning, sykehus/sykehjem m.v., strøk med konsentrert og omfattende næringsdrift o.l., skal innsatstiden ikke overstige 10 minutter.

Innsatstiden kan i særskilte tilfeller være lengre dersom det er gjennomført tiltak som kompenserer den økte risiko. Kommunen skal dokumentere hvordan dette er gjennomført.

Innsatstid i tettsteder for øvrig skal ikke overstige 20 minutter. Innsats utenfor tettsteder fordeles mellom styrkene i regionen, slik at fullstendig dekning sikres. Innsatstiden i slike tilfeller bør ikke overstige 30 minutter.

Spesiell innsatstid

Innsatstid defineres i § 1-5 som tiden fra innsatsstyrken er alarmert til den er i innsats på brann-/skadested.

Ved tre typer risikoobjekter er det satt krav om spesielt kort innsatstid (10 minutter):

- tettbebyggelse med særlig fare for rask og omfattende brannspredning
- sykehus/sykehjem m.v. (pleieinstitusjoner som krever assistert rømning)
- strøk med konsentrert og omfattende næringsdrift o.l.

Kravene til innsatstid er bestemmende for lokaliseringen av brannstasjoner. Ved planlegging av nye eller ombygging av gamle objekter som nevnt ovenfor, må kommunen ta hensyn til brannvesenets innsatstid.

Se vedlegg 1 om konsekvensreducerende tiltak og brannteknisk vurdering før nye risikoobjekter etableres.

Kommunen har ikke adgang til å fravike kravet om innsatstid annet enn ved tiltak med hjemmel i annet ledd. Hvis det ellers foreligger særlige grunner, kan direktoratet etter søknad fra kommunen fravike bestemmelsen, jf. § 8-2.

Forskriften gir nå kommunene anledning til å ha lenger innsatstid enn 10 minutter når det er etablert ytterligere forebyggende tiltak i alle disse objektene, i motsetning til etter tidligere forskrift, da kommunen kun hadde denne muligheten for sykehus/sykehjem.

Tettbebyggelse

Tettbebyggelse med særlig fare for rask og omfattende brannspredning kan ligge både i og utenfor tettsted slik det er definert i § 1-5. Husklynger som er større enn 800 m² og er uten tilfredsstillende branncelledeling mellom bruksenhetene og hvor avstand mellom bygningene er mindre enn 8 meter faller inn under forskriften. Værforhold kan også påvirke faren for rask og omfattende brannspredning og dermed hvilke tettbebyggelser som faller inn under definisjonen.

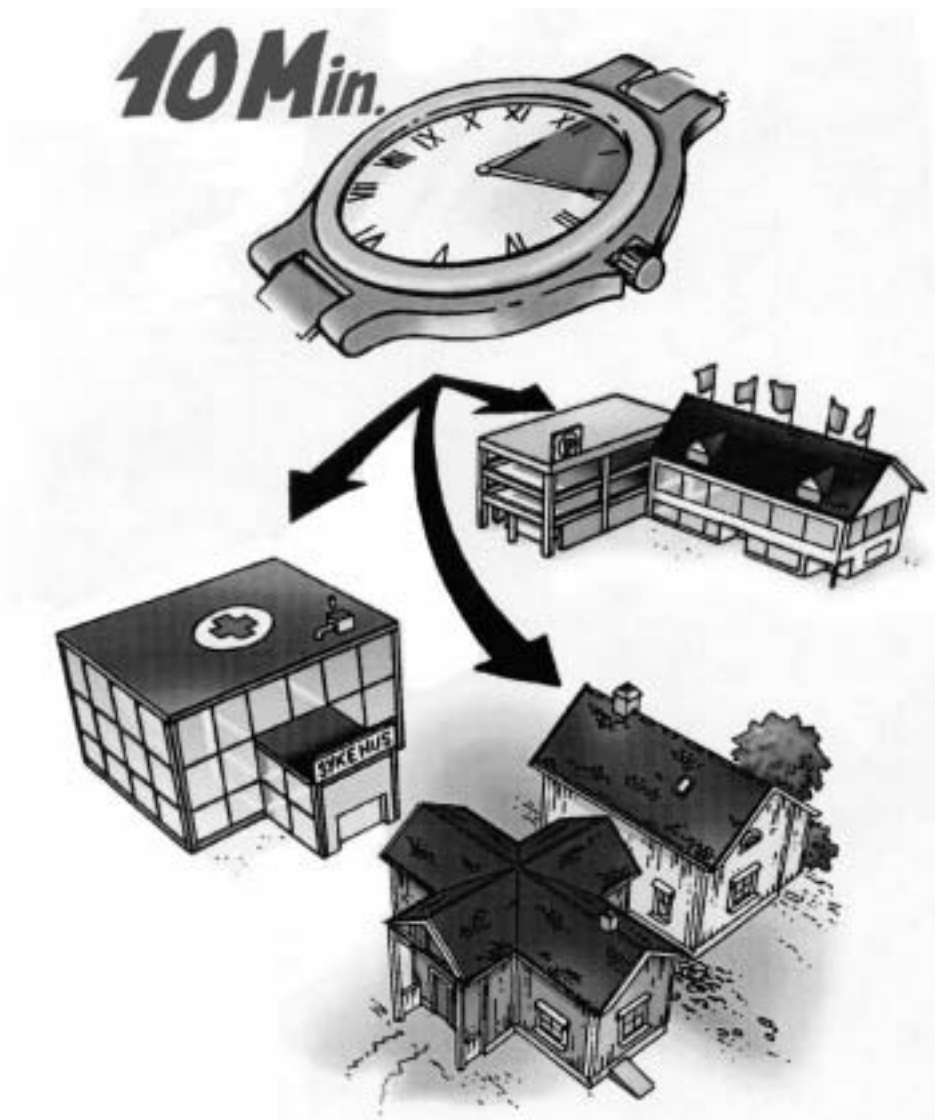
Ved fare for rask brannspredning i tettbebyggelse må spredningsfaren primært søkes redusert gjennom forebyggende tiltak.

Aktuelle forebyggende tiltak kan være:

- fasadesprinkling
- sprinkling av boenheter (brannceller)
- brannvegg

Slike forebyggende tiltak bør vurderes i all verneverdig bebyggelse uavhengig av innsatstid.

Dette må fremkomme av risikovurderingen. Det kan ellers være aktuelt å etablere en innsatsstyrke lokalisert slik at den oppfyller kravet til innsatstid.

I enkelte objekter skal brannvesenet være i innsats innen 10 minutter.

Sykehus/sykehjem

Sykehus/sykehjem har normalt mange mennesker som krever assistert rømning i en brannsituasjon.

Hvis brannvesenet har mer enn 10 minutters innsatstid, er det nødvendig å gjennomføre særskilte tiltak både for bestående og nye bygg som går ut over de tekniske og organisatoriske kravene som følger av forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn. I tillegg til "konsekvens-reducerende tiltak", beskrevet i vedlegg 1, kan det være aktuelt med:

- økt bemanning, som er særskilt øvet for brannslukking
- lokalt innsatspersonell ved alle avdelinger, som evt. disponere kommunikasjonsutstyr
- hyppige befaringer av brannvesenet (tilsyn, objektsyn)
- lokale løsninger hvor f.eks. naboer, etter avtale, alarmeres for å bistå i en brannsituasjon

Ved tilsynet må det foretas en sikkerhetsmessig helhetsvurdering i forhold til brannvesenets slagkraft og innsatstid. Se vedlegg 1, "forventninger til innsatsstyrken etter standard dimensjonering" og "forutsetninger for innsatsen".

I den grad eier ikke gjennomfører nødvendige særskilte brannforebyggende tiltak, kan kommunestyret med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven § 14 gi pålegg om ytterligere sikrings tiltak.

Strøk med konsentrert og omfattende næringsdrift o.l.

Eksempel på næringsdrift som faller inn under forskriften er:

- store kjøpesenter (bruttoareal større enn 4000-5000 m²)
- konsentrert industri/handelsområde f.eks. næringspark osv. hvor mange mennesker (arbeidstakere/publikum) og store økonomiske verdier er samlet

For store næringdriftsenheter ligger det ofte godt til rette for å etablere organisatoriske enheter som er trent og innrettet for å forebygge brann, oppdage brann i tidlig fase og slukke denne som tillegg til de forebyggende tiltak som følger av forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn.

Innsatstid generelt

Dimensjonering og fordeling av beredskapen er beskrevet i kap. 5.

I mange kommuner er det de senere år etablert boligområder, industriområder og forretningsbygg langt utenfor opprinnelige tettsteder, ofte med lang kjørevei for brannvesenet. Kravet til innsatstid kan føre til at lokaliseringen av beredskapen må endres når strukturen i kommunen endrer seg.

Kjøretiden, som er en del av innsatstiden, beregnes etter fartsgrensene på aktuelle strekninger. Fartsgrensen er satt etter hva som anses som forsvarlig hastighet på strekningen ut i fra en risikobetraktning, og brannvesenet bør derfor ikke planlegge for kjøring med høyere hastighet.

§ 4-9 Røyk- eller kjemikaliedykking

Før røyk- eller kjemikaliedykking iverksettes, skal utrykningsleder eller røykdykkerleder og et nødvendig antall kvalifiserte røyk- eller kjemikaliedykkere og tilstrekkelig utrustning være ankommet skadestedet, og personellets sikkerhet ved gjennomføring av innsatsen skal være vurdert.

Røykdykking er krevende innsats som forutsetter særskilt oppfølging, trening og utstyr.

Med røykdykking menes innsats i tett brannrøyk, vanligvis inne i objekter, der hensikten er å redde liv, helse, miljø og materielle verdier.

Med kjemikaliedykking menes innsats i områder med farlig forurensning eller oksygenmangel, for å redde liv og/eller bekjempe lekkasje av kjemikalier og farlige stoffer.

I tillegg til Internkontrollforskriftens krav til system og oppfølging må man tilfredsstille spesifikke krav i andre lover og forskrifter som blant annet regulerer personlig verneutstyr og andre forhold som berører røyk- og kjemikaliedykkere.

Før røyk-/kjemikaliedykkere settes inn i innsats, skal det foretas en avveining av om forventet resultat av innsatsen står i forhold til den risiko personellet utsettes for.

Denne vurderingen skal gjennomføres av utrykningsleder på skadestedet sammen med mannskapene. Røykdykking-/kjemikaliedykking kan iverksettes når et tilstrekkelig antall kvalifiserte røyk-/kjemikaliedykkere med fullverdig verneutstyr er ankommet skadestedet. Utrykningsleder vurderer og avgjør om skadebildet tilsier at man ikke har tilstrekkelig personell eller materiell til å iverksette dykkerinnsats på en forsvarlig måte.

Under innsats må den enkelte røyk- og kjemikaliedykker løpende vurdere risiko, og om nødvendig avbryte innsats når denne ikke er forsvarlig.

For nærmere beskrivelse av denne typen innsats henvises til Veiledning for røyk- og kjemikaliedykking og arbeidstilsynets bransjeorientering nr. 574.

§ 4-10 Overordnet innsatsledelse

Overordnet ledelse av brannvesenet under innsats ivaretas av brannsjefen eller overordnet vakt. Der overordnet vakt ikke er etablert, jf. § 5-6, og brannsjefen eller dennes stedfortreder ikke er tilgjengelig, ivaretas brannsjefens myndighet av utrykningsleder.

Brannsjefen, eller den som fører kommandoen på dennes vegne, kan anmode om bistand så snart en brann eller ulykke truer med å få slikt omfang at den etablerte beredskap ikke strekker til.

Brannsjefen eller den som fører kommandoen på dennes vegne skal sikre tilfredsstillende registrering og dokumentasjon av enhver innsats.

Brannsjefen og stedfortreder

Brannsjefen har overordnet ansvar for enhver brann- og ulykkesinnsats, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 10.

Ved større branner og ulykker bør brannsjefen og/eller stedfortreder alltid vurdere om han skal rykke ut til skadestedet, inngå i etablert kommandosentral (KO) eller etablere egen KO når politiet ikke er tilstede. Brannsjefen/stedfortreder behøver ikke overta ledelsen når disse ikke har overordnet vakt, men om brannsjefen/stedfortreder overtar ledelsen, må han klart tilkjenne dette overfor øvrige ledere.

Overordnet vakt

Overordnet vakt er en dreierende døgnkontinuerlig vaktordning med personell som er kvalifisert i henhold til § 7-10 og som har brannsjefens myndighet i innsatssituasjonen. Overordnet vakt skal etableres i henhold til § 5-6.

Alt personell som inngår i overordnet vakt skal, når de har vakt, være tilknyttet alarmeringssystemet med personsøker/radio og rykke ut etter instruks eller når utrykning vurderes som nødvendig. Det bør alltid vurderes om det er behov for at overordnet vakt kjører utrykning til stedet.

Innsatsledelse

Brannsjefen, stedfortreder og overordnet vakt har overordnet innsatsledelse.

Innsatsledelse i kommuner som kun har tettsted(er) hvor innbyggertallet er mindre enn 2000, ivaretas av brannsjefen eller stedfortreder dersom overordnet vakt ikke er etablert.

Innsatsledelse i kommuner med tettsted hvor innbyggertallet er større enn 2000 ivaretas av overordnet vakt.

Brannsjefen og stedfortreder skal inngå i overordnet vakt der slik vakt er etablert, jf. § 5-6. Forøvrig bør overordnet vakt tillegges generell utrykningsplikt som følge av det overordnede ansvaret. Overordnet vakt bør primært være på skadestedet, men kan vurdere behovet for dette.

Utrykningslederen i innsatslaget som først ankommer brann-/skadestedet skal lede brannvesenets innsats inntil brannsjefen, stedfortreder eller overordnet vakt overtar ledelsen.

Når brannsjefen eller overordnet vakt ikke er tilgjengelig, overtas ledelsen av andre i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven § 12, andre ledd. Myndigheten og det faglige ansvaret for å ta beslutninger i alle spørsmål av vesentlig betydning for å gjennomføre brannvesenets innsats i akutte brann- og ulykkessituasjoner er i disse tilfellene lagt til utrykningsleder.

Når utrykningslederen skal lede innsatsen på et overordnet nivå, bør vedkommende ikke samtidig ivareta funksjon som utrykningsleder eller mannskap. Så snart det er mulig ut fra det personellet som er ankommet skadestedet, skal det utpekes overordnet leder og utrykningsleder. Det vil si at så snart støttestyrke eller minst 5-6 mannskaper er på plass, må utrykningslederen prioritere overordnet ledelse.

Overordnet innsatsleder skal:

- ta beslutninger på grunnlag av forholdene på stedet, utrykningslederens løpende vurderinger og tilbakemeldinger, de materielle og personellmessige ressurser som er til rådighet samt hensynet til personellets sikkerhet m.v.
- til enhver tid være oppdatert om gjeldende samarbeidsavtaler, bistandsavtaler, planer for innsats i spesielle risikoobjekter, instruksjer og annet som kan være av betydning for å gjennomføre slagkraftig og sikker innsats
- ha samband med utrykningsleder, nødalarmeringssentralen, skadestedsleder, fagleder sanitet m.fl.

Organisering på skadestedet

Redningstjenesten er den offentlige organiserte virksomhet som utøves i forbindelse med øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutt ulykkes- eller faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede organer eller ved særlige tiltak.

Politiet vurderer om det er et redningstilfelle, om lokal redningssentral (LRS) skal opprettes og om vedkommende hovedredningssentral skal varsles.

Politiet overtar ordensansvaret og skadestedsledelsen når de ankommer skadestedet.

Inntil politiet ankommer skadestedet og overtar ordensansvaret og skadestedsledelsen, har overordnet innsatsleder i brannvesenet ansvar for å ivareta disse funksjonene, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 12.

Når politiet har skadestedsledelsen, er brannvesenets overordnede innsatsleder, "fagleder brann". Det bør utarbeides samordnet instruks for nødetatene som beskriver organiseringen.

Det bør legges til rette for at ledere som er faste representanter tilknyttet LRS kan få opplæring og særskilt kompetanse i overordnet ledelse av større innsatser.

Ved rene branntilfeller hvor menneskers liv og helse ikke er truet, ledes innsatsen av brannvesenet. I slike tilfeller kan politiet bistå brannvesenet med for eksempel avsperring og dirigering av trafikk.

Formelle forhold ved innsatsledelse

Den som har overordnet vakt/innsatsledelse skal ivareta strategiske valg for innsatsen og administrative forhold. Disse oppgavene er vanskelig å forene med aktiv innsats i brann- eller ulykkessituasjonen. Overordnet ledelse bør derfor sørge for å være noe tilbaketrasket.

Rapportering til direktoratet

Under innsatsen må det foretas registreringer av forhold som sikrer korrekt utfylling av rapportene som skal sendes til politiet og direktoratet. Loggføring kan gjøres i nødalarmeringssentralen, se § 4-7.

Registrering av personellets helse-, miljø og sikkerhetsforhold

I tillegg til rent brannfaglige registreringer, må det innføres rutiner for registrering av forhold som kan være viktige i forbindelse med helse, miljø og sikkerhet for personellet, jf. Internkontrollforskriften.

Registrering/loggføring skal både sikre oversikt over personellet under innsatsen og etterprøving/evaluering av innsatsen.

Eksempel på registreringer ved røykdykkerinnsats er:

- hvem som var i innsats
- hvor lenge den enkelte var i innsats
- hvor mange gjentatte innsatser hver dykker har
- hvilke apparat som ble benyttet (nummererte)
- feil og mangler som oppsto
- uhell/nestenuhell

Andre momenter vurderes ut i fra lokale behov.

§ 4-11 Midlertidige tiltak

Kommunen skal i situasjoner hvor brannrisikoen er vesentlig større enn normalt innføre høyere beredskap, skjerpet vakthold, utplassere materiell o.l.

Brannvesenet må til enhver tid vurdere risiko som oppstår på grunn av spesielle forhold, enten disse er stadig tilbakevendende eller engangstilfeller. Risikoen må kartlegges og vurderes i forhold til forebyggende tiltak (kortsiktige/langsiktige) og etablert beredskap, jf. § 2-4.

Økt brannrisiko kan være en kombinasjon av flere forhold. Det kan være at det i en kort periode foregår annen eller langt større aktivitet på et område eller i et objekt enn hva det brannteknisk er beregnet for.

Situasjoner hvor brannrisikoen er vesentlig høyere enn normalt kan være:

- krise- og katastrofesituasjoner
- trussel om ildspåsettelse
- store arrangementer
- stor turisttilstrømning
- nyttårsaften/sanktansaften
- langvarig tørke

Tørke, ofte kombinert med uforsiktig omgang med åpen ild, er en vanlig brannrisiko i skogen. I tørkeperioder kan også brannfaren øke andre steder, f.eks. i eldre trehusbebyggelse.

Ansvarsforhold

Ansvaret for tiltak i situasjoner med vesentlig høyere risiko for brann ligger i første rekke på eier av brannobjektet eller området. Eieren (eller annen ansvarlig) har også ansvar for å melde arrangement til brannsjefen og sørge for at det gjennomføres nødvendige sikringstiltak i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven § 7. Eksempler er konserter i gamle fabrikklokaler, overnatting i skoler, festivaler og andre store kultur- og idrettsarrangementer.

Tiltak

Brannsjefen må vurdere hvilke tiltak som er aktuelle i den konkrete situasjon. Dette kan være å:

- informere om forhold som kan føre til økt brannrisiko og eventuelt fatte vedtak med forbud mot spesielle aktiviteter, f.eks. bålbrenning eller bruk av raketter i medhold av brann- og eksplosjonsvernloven § 5
- informere eiere, andre offentlige etater og arrangører om meldeplikten i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven § 7
- fastsette sikringstiltak med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven § 7 og påse at tiltakene gjennomføres
- øke brannvesenets beredskap midlertidig

Økning av brannvesenets beredskap midlertidig kan oppnås ved å:

- etablere høyere beredskapsnivå
- organisere beredskapen i flere vaktlag
- mobilisere reservestyrker
- organisere vakthold f.eks med flyovervåkning, rekognoseringer i "følsomme" områder, utkikk fra vakttårn, vanntårn og andre utsiktspunkter
- tillegge tankbilsjåfør(er) i støttestyrke høyere beredskapsnivå, spesielt i tørkeperioder
- leie inn store private tankbiler med sjåfør, som tillegges vakt, og knytte dem til brannvesenets sambands- og alarmeringsordning (Husk at kuplinger og overganger må tilpasses brannvesenets slange- og pumpemateriell)
- inngå avtaler med lokale gårdbrukere, entreprenører e.l. om oppfylling av hjulgående tankmateriell med vann og bruk av vanningsanlegg (gjødsel spredertanker, åkersprøyter, tankbiler, pumper osv.)
- utplassere reserve-innsatsmateriell fra brannvesenet i risikoområder som kan benyttes av lokalbefolkning inntil brannvesenet ankommer stedet
- tilby lokalbefolkningen opplæring i enkle sløkkemetoder (hagekanner, sløkkkvister, jordstreng osv.)

§ 4–12 Skogbrann

I områder hvor det er betydelig fare for brann i skog, skal brannsjefen i samråd med de lokale skogbruksmyndigheter organisere en særskilt reservestyrke for innsats ved slike branner. Slik reservestyrke skal øves for aktuelle oppgaver.

Skogbrann-reservestyrke

Skog- og markbrannbekjempelse inngår i brannvesenets oppgaver etter brann- og eksplosjonsvernloven § 11 og håndteres i første rekke av brannvesenets etablerte beredskap. I enkelte

tilfeller får skogbranner et vesentlig større omfang enn hva den alminnelige beredskapen kan håndtere.

Ordinær innsats- og slokketaktikk ved brann i skogmark er forskjellig fra annen brannbekjempelse, og krever bl.a. ekstra store personellstyrker. Derfor er det fastsatt plikt til å organisere en særskilt skogbrann-reservestyrke i de kommuner hvor risiko for skogbrann er stor. Dette kommer i tillegg til de alminnelige bestemmelsene om å organisere reservestyrker, jf. § 4-3, samt å søke samarbeid og tilrettelegge for bistand, jf. §§ 2-1, 4-1 og 4-2.

Behovet for og størrelsen på skogbrann-reservestyrken må vurderes ut fra risiko ved forhold som:

- størrelsen på skogsområdene
- spredningsfare til bebyggelse
- dominerende vindretning
- skogens art
- adkomstmuligheter
- terrengforhold
- klimatiske forhold
- tilgang til sløkkevann
- friluftsjanser osv.

Skogbrannrisiko bør kartlegges og vurderes i samråd med skogbruksmyndigheter, skognæringen, skogeiere, skogeierlag og eventuelt andre.

Når risikoen tilsier at det er behov for en skogbrann-reservestyrke, bør det legges vesentlig vekt på å rekruttere personell som er skogvante og som eventuelt har egeninteresse i at skogen ikke raseres ved brann.

Aktuelle rekrutteringssteder er i skognæringen, lokale skogeierlag, bondelag, heimevern eller sivilforsvar.

Skogbrann-reservestyrken må dokumenteres, jf. § 2-4.

Planlegging

I alle kommuner med skogbrannrisiko av noen størrelse bør brannsjefen i samråd med skogbruksmyndighetene og skognæringen utarbeide beredskapsplan for skogbrannsituasjoner enten som særskilt plan eller som del av en helhetlig beredskapsplan.

Det bør også utarbeides instruks for personellet i skogbrannreserven som bl.a. ivaretar hensyn til den enkeltes sikkerhet med mer.

Av hensyn til arbeidsgiveransvaret bør kommunen sørge for forsikring for personell som ikke er dekket av annen forsikringsordning.

Elementer i beredskapsplan for skogbrann:

Inndeling i roder og lag

Personellet registreres og inndeles i lokale roder med 6-8 personer, med en lagleder i hver rode.

Telefonlister

Personellet føres opp i telefonlister som ajourføres og sendes ut hver vår.

Innkalling

Det bør være tilrettelagt for at nødalarmeringssentralen alarmerer reservestyrken når overordnet innsatsledelse beordrer reservestyrken utkalt.

Oppmøtested må framgå av innkallingsordren og være hensiktsmessig i forhold til brannsted, materiellfordeling og transport til innsatssted.

Alle må være kjent med hvordan innkallingen foregår, og nødalarmeringssentralen bør bare ringe én eller noen få personer på listen, fortrinnsvis i røde nærmest brannen.

Rodeleder eller stedfortreder i lag nærmest brannstedet bør melde seg for brannsjefen (overordnet innsatsledelse) som kjentmann.

Det er viktig at ressursene er registrert, samordnet og øvet i god tid før skogbrannen oppstår.

Utstyr ved oppmøte

Alt personell må ha oversikt over hva de skal ha med seg ved oppmøte til øvelser og skogbrann:

- bekledning, verneklær for skogsarbeid
- sambandsutstyr (mobiltelefoner, sikringsradio, batterier)
- hagekanne, vannbøtte (helst ikke plast)
- motorsag, bensin, olje, øks
- spade, hakke
- mat og drikke

Oversikt over spesielt materiell

Materiell som den enkelte måtte ha og som kan rekvireres:

- skogsmaskiner
- gravemaskiner/traktorgravere
- tankmateriell
- lastebiler, traktormateriell osv.

Innsatsorganisering

Innsatsen må organiseres slik at både personellets sikkerhet og effektiv slukkeinnsats ivaretas. Dette kan gjøres ved at:

- alle arbeider i lag (minst 3-4 personer)
- laget ledes av brannmann eller rodeleder med sambandsutstyr
- alle som møter registreres av oppnevnt "rullefører", og ifører seg armbind el.l. som tilkjenngir organisert personell
- slukkearbeid iverksettes kun etter ordre fra brannvesenets overordnede innsatsleder; unntak: når brannen oppstår i egen rode og brannvesenet ikke er ankommet
- dersom skogbrannen er av et slikt omfang at skogbrannhelikopteret tilkalles, bør brannvesenets overordnede innsatsleder fly over brannområdet og i samarbeid med flyger bestemme slukkeinnsatsen fra luften

Årlige øvelser

Skogbrannreservene bør øves minst en gang hvert år i tiden før skogbrannsesongen, og gis orientering om og opplæring i:

- enkle slukkemetoder (hagekanne, jordstreng etc.)
- utlegg og kupling av brannslanger
- troppeforflytning i terrenget med bruk av kart (UTM-rutenett)
- samband
- skogbranntaktikk
- bruk av skogbrannhelikopter
- flyovervåkning

§ 4-13 Øving av beredskapen

Alt personell som inngår i beredskapen skal jevnlig øves for de oppgaver de kan forventes å bli stilt overfor i brann- og ulykkestilfeller. Den samlede beredskap innenfor kommunen eller brannvernregionen skal øves slik at samband og kommandolinjer fungerer tilfredsstillende.

Innledning

Kommunen har, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 9, ansvar for at brannvesenet faglig og utstyrmessig er i stand til å utføre de oppgaver brannvesenet er pålagt. Dette krever opplæring og gjennomføring av regelmessige øvelser.

Et minimum antall øvelser i året for brannvesenet må fastsettes og skal dokumenteres, jf. § 2-4.

Direktoratet har utarbeidet boken "Øvelser for brannvesenet" som inneholder forslag til en rekke ferdighets- og innsatsøvelser med henvisning til aktuell litteratur. Boka gir godt grunnlag for planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser i brannvesenet. Det kan i tillegg være behov for spesielle øvelser med bakgrunn i risiko- og sårbarhetsanalysen eller fordi kommunen har pålagt brannvesenet ytterligere oppgaver enn det som er omtalt i § 11 i brann- og eksplosjonsvernloven.

Plan for øvelser

Det må utarbeides årsplan for øvelser, og det må føres løpende registrering av hvilke øvelser personellet har gjennomført: tema, hvilke ferdigheter den enkelte har ervervet og uhell/nesten-uhell, jf. Internkontrollforskriften. Slik dokumentasjon er sentral i forbindelse med direktoratets tilsynsvirksomhet, jf. § 8-1.

En øvelsesplan kan være et styringsverktøy for systematisk og målrettet opplæring og vedlikehold av kompetanse for de oppgaver brannvesenet kan bli stilt overfor. Planen bør fra år til år bygge på og videreutvikle den kompetanse som allerede finnes i brannvesenet.

Personellet skal gjøres kjent med øvelsesplanen slik at de får oversikt over:

- antall øvelser fordelt over året
- innhold/tema
- tidspunkt, varighet og øvelsessted
- navn på deltakere
- instruktøransvar

Et fullverdig øvelsesopplegg omfatter både teoretisk og praktisk opplæring.

Øvelsesantall

Omfanget av øvelser bør tilpasses de oppgaver personellet kan komme til å stå overfor og det erfaringsnivå de har.

Nyansatte og vikarer (ledere og mannskaper) må, før de settes i tjeneste, ha en grunnleggende innføring i arbeidsoppgavene som omfatter opplæringen i henhold til bestemmelsene i kapittel 7. Forøvrig skal de følge brannvesenets øvelsesplan.

Øvelsesvarighet

Øvelsene bør gjennomsnittlig ha en varighet på 3 til 4 timer.

Tid til renhold, vedlikehold og reparasjoner kommer i tillegg til øvelsestiden.

De enkelte brannvesen står fritt med hensyn til hvordan øvelsene skal gjennomføres. Som hovedregel bør øvelsene fordeles ut over året. Når flere brannvesen samarbeider om opplæring og øvelser, kan det være hensiktsmessig å gjennomføre felles samlinger med flere øvelser på samme dag eller øvelser med utvidet timetall.

Innhold i øvelsene

Det er viktig at øvelsene får et innhold som:

- er tilpasset aktuelle risiki i innsatsområdet
- er tilpasset personellens kunnskapsnivå
- repeterer faglig stoff
- videreutvikler faglig stoff

Krav til HMS

Brannsjefen må kunne dokumentere øvelsenes innhold, jf. Internkontrollforskriften.

Før hver øvelse skal det utarbeides en beskrivelse med følgende innhold:

- Mål – hva skal øves/læres?
- Motivasjon – hvorfor skal det øves på dette?
- Organisering – hvordan legge opp øvelsen, behov for utstyr/tilrettelegging?
- Teoretiske emner – hvilke teoretiske emner bygger øvelsen på?
- Øvingsmomenter – hvilke emner skal det øves på?
- Evaluering – hva gikk bra, hva bør det øves mer på?

Gjennomføring av øvelsene

Ved gjennomføring av øvelsene er det viktig at:

- instruktøren er kvalifisert for ledelse av øvelsen på aktuelt nivå (bør kunne dokumenteres)
- instruktøren har utarbeidet disposisjon for gjennomføring av øvelsen
- teori og praksis integreres naturlig
- øvelsesstedet er tilrettelagt for det aktuelle øvelsesinnholdet - dette gjelder spesielt for varme/skarpe øvelser
- aktuelt verneutstyr, førstehjelpsutstyr og sikkerhetsutstyr er på plass og i orden

I tillegg bør hver enkelt øvelsesdeltaker evalueres med sikte på at personell som trenger ytterligere opplæring gis tilbud om dette. Evalueringen kan også være retningsgivende for hvilke tjenesteområder den enkelte bør arbeide med. Instruktører bør også evalueres av ledelse og øvelsesdeltakere.

Tilleggsøvelser og øvelser ved utvidet beredskap

Det bør gjennomføres flere øvelser når kommuner eller brannvernregioner har:

- risikoobjekter som krever særskilt kompetanse
- personell som krever spesiell kompetanse som for eksempel røykdykkere og kjemikaliedykkere (se Veiledning for røykdykkere og kjemikaliedykkere)

Det meste av opplæringen og treningen bør inngå i de ordinære øvelsene. Øvelser som har individuelt eller spesielt innhold, bør komme i tillegg til det anbefalte øvelsesantall.

I brannvesen som har særskilt beredskap, bør brannsjefen sørge for at kommunen/brannvernregionen fastsetter et utvidet øvelsesantall for aktuelt personell.

Særskilt beredskap kan være for:

- akutt forurensning
- trafikk/arbeidsuhell som er større enn "vanlig"
- bruk av maskinstige
- lange/dype tunneler
- naturkatastrofe
- innsats til sjøs
- vanndykking
- ambulansetjeneste
- utrykning til sosial-/trygghetsalarmer
- restverdirendning

Samarbeid om øvelser

Øvelser og opplæring er aktiviteter som faglig og økonomisk er egnet for samarbeidsordninger.

Personell som har gjennomført sentrale kurs, kan få ansvar for øvelser og videreopplæring i eget brannvesen, i nabobrannvesen og i brannvernregionen, se under §§ 2-1 og 4-1.

Brannvesen som har inngått avtale om beredskapssamarbeid med annet brannvesen, forutsettes å ha avtalt felles planer for opplæring og øvelser. Antallet fellesøvelser og omfanget av disse avhenger av grunnlaget for samarbeidsavtalen og hvilke risiki som finnes i området.

Brannsjefen bør ta initiativ overfor ledere av industrivern, flyplass-/havariberedskap, sivilforsvar, forsvaret, politi og ambulansetjenesten for tilrettelegging og samøving av innsatsplaner hvis dette ikke allerede er gjort av politiet.

Papirøvelser for innsatsledere i samarbeidende innsatsstyrker

Minst en gang i året bør ledere av aktuelle innsatsstyrker, uansett kommunens eller brannvernregionens størrelse, møtes for å diskutere innsatser ved "aktuelle" hendelser, og eventuelt gjennomføre papirøvelse basert på beredskaps- og innsatsplaner.

Ved alle fellesøvelser (papirøvelser og fullskalaøvelser) bør respektive innsatsledere/personell og personell ved nødalarmeringssentral brann, fagsentral helse og fagsentral politi, trene bruken av alt tilgjengelige samband.

Mål med papir- og innsatsøvelser

Målet med papirøvelser og innsatsøvelser må være at:

- planer for ulike innsatser prøves ut og justeres
- ledere, innsatspersonell og sambandspersonell utvikler mer samordnet og effektiv innsats til beste for skadelidte
- ledere og innsatspersonell blir godt kjent med hverandre
- forskjellig innsatspersonell får innsyn i hverandres gjøremål og innsatsmuligheter på et skadested
- materiell, samband og støtteapparat blir prøvet for ulike situasjoner
- sikkerheten for innsatspersonellet styrkes

Årssamling med brannsjefen

Minst en gang hvert år bør alt personell ved den enkelte brannstasjon innkalles til fellesmøte med brannsjefen for å gjennomgå planer, instruksjer/rutiner, viktige nyheter, brannteknisk teori med mer.

Kap. 5. Dimensjonering av beredskap

§ 5-1 Dimensjonering og lokalisering

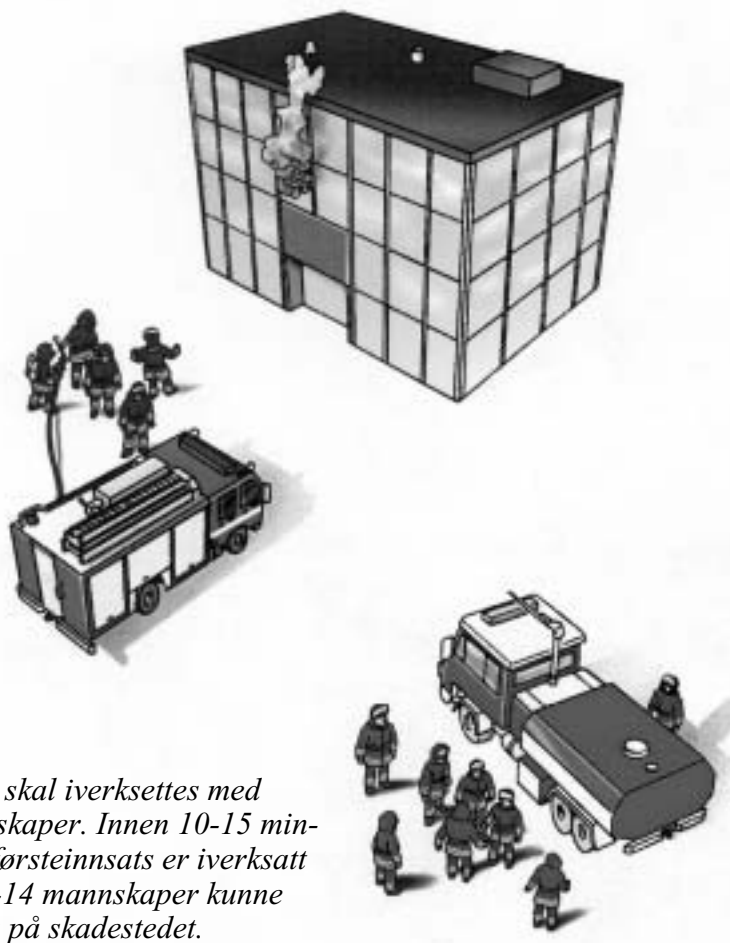
Enhver kommune skal ha beredskap for brann og ulykker som sikrer innsats i hele kommunen innenfor krav til innsatstider etter § 4-8. Samlet innsatsstyrke skal være minst 16 personer, hvorav minst 4 skal være kvalifiserte som utrykningsledere.

Beredskapen skal legges til tettsted der slikt finnes. Et tettsted kan dekkes av beredskap fra annet tettsted innenfor krav til innsatstider etter § 4-8.

Dimensjonering

Det skal være en beredskap for innsats mot brann og ulykker i enhver kommune. Det er krav til minste innsatsstyrke, ledelse av innsatslag og lokalisering av beredskapen. Kravene til brannvesenets vaktberedskap følger av §§5-3 til 5-6.

Beredskapen skal organiseres og dimensjoneres, og evt. lokaliseres i forhold til kartlagt risiko og sårbarhet. I tillegg skal kommunen organisere, dimensjonere og lokalisere beredskapen på bakgrunn av tettsteder, innbyggertall og innsatstider. Standardkrav og risiko- og sårbarhetskartlegging er beskrevet under § 2-4. Nødvendig dokumentasjon er beskrevet i vedlegg 1.

Førsteinnsats skal iverksettes med minst 4 mannskaper. Innen 10-15 minutter etter at førsteinnsats er iverksatt skal minst 12-14 mannskaper kunne være i innsats på skadestedet.

Kommunen kan løse beredskapsmessige oppgaver med eget brannvesen, gjennom interkommunale avtaler, ved samarbeidsavtale med annet brannvesen, ved kjøp av tjeneste fra private virksomheter eller ved en kombinasjon av de nevnte alternativer, jf. §§ 2-1 og 4-1.

Av brannvesenets minstepstyrke på 16 skal minst 4 mannskaper og eventuelt støttestyrke være i innsats innenfor kravene til innsatstider, jf. § 4-8. Innen 10-15 minutter etter at førsteinnsats er iverksatt, skal en styrke på 12-14 mannskaper være i samlet innsats.

Hvis kommunen ved organisering, dimensjonering og lokalisering av brannvesenet innen egen kommune ikke oppnår dette, må kommunen styrke beredskapen ved:

- å inngå samarbeidsavtale
- å øke samlet mannskapsstyrke
- å etablere reservestyrke

Dette er utdypet i "forventninger til innsatsstyrken etter standard dimensjonering" og "forutsetninger for innsatsen" i vedlegg 1.

Dimensjonering av innsatsstyrke for små kommuner

Med små kommuner menes de som har under 2000 innbyggere i største tettsted.

Når risiko- og sårbarhetskartleggingen for disse kommunene viser at en innsatsstyrke på 16 mannskaper medregnet brannsjef og stedfortreder er dekkende, kan disse inngå som to av utrykningslederne. Det forutsettes at brannsjefen og stedfortreder i slike tilfeller tilfredsstille kravet til kompetanse for utrykningsleder i deltidbrannvesen, jf. § 7-7.

Lokalisering

Brannvesenets innsatsstyrke bør være lokalisert slik at en størst mulig del av befolkningen dekkes med kortest mulig innsatstid. Brannstasjonen bør også ligge så nær risikoobjektene og risikoområdene som mulig.

Innbyggertall, kravene til innsatstider og risikoforholdene bestemmer i hvilke tettsteder beredskapsstyrkene skal lokaliseres, jf. §§ 2-4, 4-8, 5-3.

Ved lokalisering av brannstasjoner må det tas en del praktiske og sikkerhetsmessige hensyn. Brannstasjoner og eventuelle depot bør:

- være plassert og innredet slik at stasjonen i det lengste vil være sikret mot brann eller annen ulykke i området
- ha oversiktlig og rask utkjøringsmulighet
- ha gode parkeringsmuligheter for innsatsstyrken (særlig viktig for deltidstyrker)
- være innrettet for vedlikehold av utstyret
- være frost- og innbruddssikker
- være innrettet for gjennomføring av administrative oppgaver og planlegging og gjennomføring av øvelser
- være tilrettelagt for helse, miljø og sikkerhet f.eks. ved møte-, spise-, innkvarterings- og garderobefasiliteter

Ved lokalisering sammen med andre etater må brannvesenets innsatsmateriell sikres, om nødvendig med fysisk avgrensning.

§ 5-2 Vaktlag og støttestyrke

Et vaktlag skal minst bestå av:

- 1 utrykningsleder
- 3 brannkonstabler/røykdykkere.

Støttestyrke er:

- fører for tankbil
- fører for snorkel-/stigebil.

Innledning

Et firemannslag, eventuelt med tillegg av støttestyrke, er erfaringsmessig det minimum av personell som er nødvendig for å iverksette effektiv og sikker førsteinnsats, se under "forventninger til innsatsstyrken etter standard dimensjonering" og "forutsetninger for innsatsen" i vedlegg 1.

I brannvesen som er organisert med deltidspersonell uten vakt, bør førsteinnsatsen også organiseres med lagstruktur for å oppnå mest mulig slagkraft og sikker innsats.

Betydningen av førsteinnsatslaget

Laget skal være en minste enhet som iverksetter førsteinnsats i branner, trafikk-ulykker/arbeidsulykker/akutt forurensning osv. Førsteinnsatslaget må være kvalifisert for alle de oppgaver brannvesenet kan bli stilt overfor.

Samspill i vaktlagene

Et godt samarbeid mellom mannskapene er en forutsetning for effektiv og sikker innsats. Lagene bør være samtrente og kunne stole på at oppgaver utføres rutinemessig både innen laget og i forhold til andre lag. Ved sammensetning av vaktlagene bør det blant annet tas hensyn til personellens kompetanse, alder og helse/fysikk.

Mannskapene må, så langt som mulig, kunne omfordele arbeidsoppgaver seg imellom og eventuelt lagene imellom når dette er nødvendig for å ivareta innsatsmannskapenes helse og sikkerhet.

Røyk- og kjemikaliedykkertjeneste skal imidlertid bare utføres av mannskaper som er kvalifisert for denne tjenesten, se Veiledning for røyk- og kjemikaliedykking.

Utrykningslederen

Utrykningslederen bør i tillegg til kvalifikasjonskravene i kapittel 7 ha:

- erfaring fra forskjellige innsatsoppgaver
- evne til å se praktiske løsninger
- god fysisk og psykisk styrke
- evne til å ta beslutninger
- evne til å samarbeide
- god innsikt og evne til å operere sambandet

Det er ikke slik at personell med lengst tjenestetid er best skikket til å være utrykningsleder.

Mannskapene

For mannskapene, inkludert utrykningslederen, bør det i tillegg til fastsatte kompetansekrav utarbeides instruksjoner med krav til alder, helse, annen fagutdanning m.m. i forbindelse med ansettelse. Videre må det legges til rette for rutiner som sikrer helse, miljø og sikkerhet, jf. Internkontrollforskriften.

Det bør fastsettes aldersgrenser for innsatspersonell i brannvesenet.

Røykdykkere

Forskriften stiller ikke krav om at ethvert brannvesen skal ha røykdykkere. Innsats med røykdykkere innebærer imidlertid større muligheter for redning av liv, helse, miljø og materielle verdier enn ved annen innsats.

Det er erfaring for at forebyggende innsats kombinert med røykdykkerinnsats, er brannvesenets mest effektive virkemiddel for å redusere skader.

Mange brannvesen vil kunne oppfatte det som et krav fra publikum om å etablere røykdykkertjeneste. Kommunen må, etter en samlet kartlegging av kommunens bygningsmasse og risikoobjekter, vurdere om den får vesentlig mer igjen for å etablere røykdykkerinnsats enn det kostnaden tilsier. Velger kommunen ikke å ha røykdykkere, må brannvesenet satse på å kompensere dette gjennom andre rednings-/slokketeknikker og forebyggende tiltak, se vedlegg 1, "konsekvensreducerende tiltak". Se også under § 4-9 Røyk- eller kjemikaliedykking.

Det må fremgå av dokumentasjonen hvorvidt brannvesenet skal ha røykdykkere.

Kjemikaliedykkere

Forskriften setter ikke krav til at ethvert brannvesen skal ha kjemikaliedykkere. Denne innsatsen er spesiell, og behovet vil fremkomme i risiko- og sårbarhetsanalysen. Velger kommunen å opprette en slik tjeneste, vil dette medføre spesielt utstyrsbehov, opplæring og øvelser.

Støttestyrken

Støttestyrke skal være et supplement til førsteinnsatslaget og bestå av stigebilfører og tankbilfører. Stigebil- og/eller tankbilberedskap omtales nærmere under § 5-5.

Kommuner som ikke omfattes av krav om tankbil eller stigebil og som ikke har fast støttestyrke, må sikre rask personelltilførsel.

En førsteinnsatsstyrke, med eller uten støttestyrke, vil ofte møte situasjoner som krever mer personell og materiell. For å oppfylle "forventninger til innsatsstyrken etter standard dimensjonering" og "forutsetninger for innsatsen", vedlegg 1, må ytterligere ressurstilførsel tilrettelegges ved alarmering av:

- egne mannskaper med vaktfri eller fra annen brannstasjon eller depot, se under § 5-3
- nabobrannvesen i henhold til samarbeidsavtale, se under §§ 2-1, 2-4 og 4-1
- mannskaper i henhold til bistandsavtale, se under § 4-2
- reservestyrker, se under § 4-3

§ 5-3 Vaktberedskap

I spredt bebyggelse og i tettsteder med inntil 3.000 innbyggere kan beredskapen organiseres av deltidspersonell uten fast vaktordning. Til tider hvor det ikke kan forventes tilstrekkelig oppmøte ved alarmering skal det opprettes lag med dreiende vakt.

I tettsteder med 3.000-8.000 innbyggere skal beredskapen være organisert i lag bestående av deltidspersonell med dreiende vakt.

I tettsteder med 8.000-20.000 innbyggere skal beredskapen være organisert i lag bestående av heltidspersonell med kasernert vakt innenfor ordinær arbeidstid. Utenfor ordinær arbeidstid kan beredskapen organiseres i lag bestående av deltidspersonell med dreiende vakt, men hvor utrykningsleder har brannvern som hovedyrke. Støttestyrke, jf. § 5-2, kan være deltidspersonell med dreiende vakt.

I tettsteder med mer enn 20.000 innbyggere skal beredskapen være organisert i lag av heltidspersonell med kasernert vakt. Støttestyrke, jf. § 5-2, kan være deltidspersonell med dreiende vakt.

Innledning

Som utgangspunkt skal alle kommuner ha en samlet innsatsstyrke på minst 16 personer, jf. § 5-1. Kommuner med flere tettsteder kan vurdere å fordele denne minstestykken på de ulike tettstedene i lag med minst 4 mann, samt støttestyrke og overordnet ledelse, se under § 5-2 og 5-6. Ved større branner er det en forutsetning at minst 12-14 mannskaper skal operere samlet innen en innsatstid på 10-15 minutter etter at førsteinnsats er iverksatt.

Beredskapen skal organiseres med en vaktberedskap avhengig av innbyggertallet i tettstedet. Her er det i utgangspunktet ment fastboende. Hvis tettstedet i snitt ligger godt over antallet fastboende (pga turister/andre tilreisende), må man ut fra en risiko- og sårbarhetskartlegging vurdere økning av beredskapen utover standardkravet.

Vaktberedskapen og den samlede innsatsstyrke i kommunen må heves i forhold til standardkravet i de tilfeller der:

- kommunens enkelte innsatsstyrker ikke kan operere samlet innen 10-15 minutter etter at førsteinnsatsen er iverksatt
- risiko- og sårbarhetskartleggingen avdekker risikoobjekter eller situasjoner som ikke kan dekkes av beredskapen, jf. § 2-4
- det er jevnt dårlig oppmøte av personell
- brannvesenet, i tillegg til de lovpålagte oppgavene, pålegges oppgaver som svekker beredskapen
- vær- eller føreforhold gjør det vanskelig for samlet innsatsstyrke å nå frem til brann- eller ulykkesstedet innen 10-15 minutter etter at førsteinnsatsen er iverksatt

Dagens utfordring forutsetter at alle innsatsmannskap settes opp med bedre verneutstyr og materiell enn disse.

Tettsted med inntil 3000 innbyggere

Vaktberedskap i kommuner med små tettsteder med inntil 3000 innbyggere kan være uten fast vaktordning. Den kjennetegnes ved at:

- mannskapet er deltidsansatt med annen hovedarbeidsgiver
- hele styrken varsles på samme tid
- hele styrken bærer radio eller ”tilsvarende utstyr”
- hele styrken bor eller arbeider innenfor en oppmøtetid til brannstasjonen på 4 minutter på dagtid og 6 minutter om natten (nedfelles i ansettelsesbetingelsene)
- hele styrken møter på brannstasjonen
- hele styrken har godkjent personlig verneutstyr ved oppmøte på brann-/skadested
- fravær lengre enn 3-4 døgn meldes brannsjefen

Beredskapsstyrken i kommuner uten eller med svært små tettsteder kan fordeles til lokalstasjoner eller depoter.

En depotstyrke bør følge samme beredskapsordning som deltidspersonell uten fast vaktordning med lokale tilpasninger.

Det bør opprettes lag med fast dreierende vakt hvis det er tvil om at brannvesenet til enhver tid får tilstrekkelig oppmøte uten fast vaktordning. Personellet som møter opp, må kunne etablere funksjonelle innsatsenheter på minst 4 mannskaper.

Der faste vaktordninger ikke er etablert, bør det også vurderes om støttestyrke (minst tankbil-sjåfør) og overordnet vakt må tillegges vakt. Kravet til overordnet vakt er beskrevet i § 5-6.

Tettsted med 3000 til 8000 innbyggere

I tettsted med 3000 til 8000 innbyggere skal beredskapen organiseres i lag med deltidspersonell med dreierende vakt. Slik vaktordning kjennetegnes ved at:

- mannskapet er deltidsansatt med annen hovedarbeidsgiver
- vaktene er rullerende og døgntkontinuerlig
- styrken alarmeres over radio eller ”tilsvarende utstyr”

- hele styrken bor eller arbeider innenfor en oppmøtetid til brannstasjonen på 4 minutter på dagtid og 6 minutter om natten (nedfelles i ansettelsesbetingelsene)
- styrken deles i vaktlag med 4 mannskaper på hvert lag
- vakthavende lag med bør møte på brannstasjonen
- ett og ett vaktlag alarmeres avhengig av størrelsen på varslet brann eller ulykke
- mannskaper som har fri møter på brannstasjonen eller på brann/skadested i henhold til instruks
- hele styrken har godkjent personlig verneutstyr ved oppmøte på brann-/skadested
- fravær under vakttjenesten må avtales/byttes med annet mannskap
- fravær i friperiode ut over 1 uke meldes brannsjefen

I en del kommuner er det stor forskjell på personelletts muligheter til å møte innenfor og utenfor ordinær arbeidstid. Når det ikke er sikkerhet for at hele vaktlaget møter samlet, bør brannsjefen vurdere å foreta alarmering av hele styrken ved alle meldingstyper.

Forøvrig skal brannvesenet, i tilfelle større branner og ulykker, hele døgnet være sikret oppmøte av minst 12-14 mannskaper innen 10-15 minutter etter at førsteinnsats er iverksatt.

Tettsted med 8000 til 20 000 innbyggere

I tettsted med 8000 til 20 000 innbyggere skal beredskapen etableres minst som en kombinasjon av kasernert vaktlag innenfor ordinær arbeidstid og lag med deltidspersonell med dreiende vakt utenfor ordinær arbeidstid. Utrykningsleder skal ha brannvern som hovedyrke.

De to hovedmålsettingene med slik organisering er å:

- sikre at førsteinnsats i ordinær arbeidstid skjer med et samlet vaktlag på minst 4 mannskaper
- sikre høy kompetanse i vaktlaget
- sikre at vaktlag som består av deltidspersonell får profesjonell utrykningsledelse

Kjennetegnet for beredskap med kasernert vakt er beskrevet under "tettsted med mer enn 20 000 innbyggere".

Kjennetegnet for beredskap med deltidspersonell med dreiende vakt er beskrevet under "tettsted med 3000 til 8000 innbyggere".

Selv med de beredskapsplikter som et kasernert vaktlag har innenfor ordinær arbeidstid, vil det være naturlig at personellet utfører oppgaver som:

- vedlikehold og reparasjoner av biler og materiell
- inspeksjon, funksjonsprøving, registrering og merking av brannkummer
- informasjons- og motivasjonstiltak overfor grupper eller hele befolkningen
- befaringer, kartlegging av brannobjektene, objektsyn
- bistand ved øvelser/opplæring ved helseinstitusjoner, hoteller, skoler, barnehager o.l.
- tilrettelegging av øvelser for deltidstyrken
- oppdatering av egenkompetanse

Ett grunnlag for å tillegge de kasernerte mannskapene slike tilleggsoppgaver er at førsteinnsats kan iverksettes med minst 4 mannskaper.

Utenom ordinær arbeidstid kan heltidspersonell som er kvalifisert inngå i deltidstyrke med dreiende vakt som utrykningsledere. Dette kan være personell både fra forebyggende avdeling og fra det kasernerte vaktlaget. I tillegg kan det være personer fra nabobrannvesen eller industrivernet.

Hensynet til arbeidstidsbestemmelser, ferieavvikling, sykdom osv. krever at det ansettes et tilstrekkelig antall personer med brannvern som hovedyrke for å oppnå full vaktberedskap på dagtid.

Tettsted med mer enn 20 000 innbyggere

I tettsted med mer enn 20 000 innbyggere skal beredskapen organiseres i lag med kasernert vakt som kjennetegnes ved:

- heltidsansatte brannmannskaper
- døgkontinuerlig dreiende vakt (skiftordning)
- at styrken deles i vaktlag kasernert på brannstasjonen
- at vaktlag(ene) til enhver tid er operative innsatsenheter, også når mannskapene utfører andre oppgaver
- at normalarbeidssted er på brannstasjonen

Personellet bør tillegges ansvar for oppgaver tilknyttet beredskapen som beskrevet for den kasernerte styrke i tettsteder med 8000-20 000 innbyggere.

Støttestyrken

Brannvesen som omfattes av plikt til å ha stigebil og/eller tankbil, jf. § 5-5 og § 6-1, skal ha en støttestyrke som sikrer at disse kjøretøyene blir satt i innsats ved behov.

Tank- og stigebil som ikke omfattes av pliktbestemmelsen tas med etter behov i førsteutrykningen.

Støttestyrken i tettsted med inntil 8000 innbyggere

Det er ikke satt spesielle krav til beredskap for støttestyrke i brannvesen med beredskap uten fast vaktordning. Dette skyldes at disse styrkene normalt har et oppmøte på 70-90% ved brann eller ulykke, og det oppstår sjelden problemer med å få ut bilmateriellet. En forutsetning er at personellet blir alarmert samtidig og at de møter på brannstasjonen. Paragraf 5-5 har bestemmelser som kan skjerpe kravene til beredskap for støttestyrken.

Støttestyrken i tettsted med mer enn 8000 innbyggere

Støttestyrken kan være deltidspersonell med dreiende vakt. Dette gjelder både i og utenfor ordinær arbeidstid. Paragraf 5-5 har bestemmelser som kan skjerpe kravene til beredskap for støttestyrken.

§ 5-4 Antall vaktlag

I tettsted fra 3.000 til 50.000 innbyggere skal det være minst ett vaktlag og nødvendig støttestyrke etter § 5-2 og § 5-3.

I tettsted fra 50.000 til 100.000 innbyggere skal det være minst to vaktlag og nødvendig støttestyrke etter § 5-2 og § 5-3. Ved 100.000 innbyggere skal det være minst tre vaktlag og nødvendig støttestyrke. Deretter skal beredskapen økes med ett vaktlag og nødvendig støttestyrke for hver 70.000 innbygger.

Dimensjoneringsgrunnlag

Minstekravene til beredskapsstyrkens størrelse og antall vaktlag bestemmes i utgangspunktet på grunnlag av antall innbyggere i tettstedet. I tillegg må antall vaktlag i beredskapstyrken vurderes i forhold til kartlagt risiko- og sårbarhet forøvrig i kommunen/brannvernregionen, jf. § 2-4.

I de tilfeller kommunen har tillagt brannvesenet oppgaver i tillegg til de lovpålagte, eller risikoforholdene krever det, bør det vurderes om vaktlagene må styrkes.

Paragraf 5-5 har bestemmelser som kan skjerpe kravene til beredskap for støttestyrken

§ 5-5 Beredskap for høyderedskap eller tankbil

I kommuner der brannvesenets snorkel- eller stigebil er forutsatt å fungere som påbudt rømningsvei etter bygningslovgivningen, skal vognfører ha samme beredskap som vaktlaget for øvrig.

I boligstrøk o.l. hvor kommunen har vedtatt at tankbil kan erstatte annen tilrettelagt slokkevannforsyning, jf. § 5-4 i forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn, skal tankbilen kjøres ut samtidig med førsteutrykningen, dersom det er nødvendig for å sikre brannvesenet tilstrekkelig slokkevann.

Snorkel-/stigebil som rømningsvei

Byggeforskriftene åpnet tidligere for at brannvesenets stiger kan godtas som den ene av to rømningsveier fra bolig- og kontorbygninger, forutsatt at det er adkomst til vindu/balkong. Har kommunen gitt slike tillatelser, legger det bindinger på brannvesenets stigemateriell. Maskinstige/snorkel må dermed inngå i brannvesenets materiell og skiftes ut ved behov, så lenge bygningene er i bruk, og har kun en fast rømningsvei.

Stigemateriell er primært slukkeutrustning og er i begrenset grad egnet for rømning. Brannvesenet bør begrense behovet for slik bruk da fast etablerte rømningsveier gir langt større sikkerhet. Istedenfor å investere i ny snorkel-/stigebil kan bygningene utstyres med alternativ rømningsvei, normalt i form av trapp.

Mulighetene for rømning over brannvesenets stigemateriell skal inngå i dokumentasjonen av brannvernet. Det må etableres rutiner/ordning for aksept av stige som rømningsvei i samarbeid med kommunens bygningsmyndigheter.

I de tettstedene hvor snorkel-/stigebil utgjør rømningsvei som beskrevet, skal føreren ha samme beredskap som vaktlaget forøvrig.

Dette innebærer at i tettsted med kasernert beredskap tillegges også stigebilsjåføren kasernert vakt, og vaktlagene består derved av minst 5 personer.

Tankbil som slokkevannforsyning

Forebyggendeforskriften § 5-4 pålegger kommunen å sikre tilstrekkelig vannforsyning til brannslokking. Det fremgår videre at i boligstrøk hvor spredningsfaren er liten, er det tilstrekkelig at kommunens brannvesen disponerer passende tankvogn.

Dette innebærer at i tettbygd strøk som etter risikokartlegging, jf. § 2-4, viser seg å ikke ha nok slokkevann, har kommunen ansvar for å oppgradere vannforsyningen. Det kan skje ved vedlikehold, økning av vannledningsnettets kapasitet eller ved å tilrettelegge for bruk av åpne kilder eller basseng der det ikke kommer i konflikt med annet regelverk.

Tankbil vil etter forskrift om forebyggende tiltak og tilsyn ikke kunne erstatte manglende sløkkevannforsyning i tettbygd strøk. Tankbil vil bare kunne erstatte manglende vannforsyning i boligstrøk med liten spredningsfare.

I områder hvor tilstrekkelig vann til brannsløkking ikke umiddelbart kan skaffes tilveie, følger dimensjoneringsforskriften opp intensjonene i forebyggendeforskriften ved å pålegge brannvesenet å bringe med seg tankbil.

I § 5-2 er det dessuten nedfelt en plikt til å ha en støttestyrke med bl.a. fører av tankbil.

Brannvesenet må bringe med seg vann til sløkking når det varsles brann i:

- frittliggende bebyggelse, gårdsbruk, boligstrøk o.l. uten tilstrekkelige sløkkevannkilder
- brannobjekt hvor avstanden til sikker sløkkevannkilde vil kreve lengre slangeutlegg enn 300 meter
- skogområder med fare for brannsmitte til bebyggelse som ikke har tilstrekkelige sløkkevannkilder
- tettbebyggelse der brannvesenets førsteinnsatsstyrke ikke kan regne med å få tilstrekkelig hjelp til fødeutlegg osv. i løpet av 4-6 minutter

For å oppfylle tankbilkravet, forutsettes det at samlet tankkapasitet utgjør minst 8000-10 000 l. Pumpekapasiteten bør ikke være mindre enn 1000 l/min.

Når brannvesenet ikke har tilstrekkelig sløkkevann har beredskapen liten verdi.

Beredskap for tankbil

Når kommunen eller brannvernregionen plikter å ha tankbilberedskap, skal fører av tankbilen inngå i vaktlagets støttestyrke jf. § 5-2.

Hvis risiki i området gjør det nødvendig, skal støttestyrken ha samme beredskapsnivå som vaktlaget.

Forskriften bør anses som oppfylt når tankbilen etter alarmering kan kjøre ut fra brannstasjonen innen 4 minutter på dagtid og 6 minutter om natten i alle beredskapskategorier. Et kasernert vaktlag vil trolig velge å ta med tankbilen i førsteutrykningen. Den oppsatte sjåfør møter som støttestyrke i henhold til beredskapsnivå som er fastsatt for ham.

I brannvesen med kasernert stigebilsjåfør og tankbilsjåfør med et lavere beredskapsnivå, er det naturlig at stigebilsjåføren kjører tankbilen ut i førsteinnsats til områder hvor det ikke er behov

for stigeinnsats. Tankbilsjåføren tar med stige bilen eller annet materiell som kreves ut fra situasjonen på skadestedet.

Høyere beredskap for tankbil

Ved utbygging av boligområder med liten spredningsfare kan kommunen på bakgrunn av forebyggendeforskriften § 5-4, tillate at vannledningsnett kun er dimensjonert for vanlig forbruk. Det er likeledes akseptert at tankbil kan erstatte fast vannforsyning i tunnel. For å ivareta kravet til slokkevann, medfører dette at kommunen må holde brannvesenet med tankbil og slik beredskap (tankbilsjåfør) som ut fra risiko- og sårbarhetsanalysen anses nødvendig for å sikre vannforsyning.

Når kommunen treffer vedtak om slike tekniske bytter, forutsetter det at tankbilen kjøres ut i forbindelse med førsteutrykningen fordi tankbilen representerer eneste sikre vannkilde.

Andre forhold

Når kommunen har plikt til å holde tankbil fordi det er vedtatt å "erstatte" tilstrekkelig dimensjonert vannledning med tankbil, medfører dette at:

- det innenfor boligområde ikke bør være mer enn 1000 m fra bolighus til nærmeste vannledningsuttak med fullverdig dimensjon eller annen sikker vannkilde (Fylletid maksimalt 5 minutter)
- kjøretid tur/retur fra aktuelle brannsteder til sikker vannkilde og beregnet tømmetid/fylletid kartlegges. Det må være lagt tilrette for at flere tankbiler kan settes i innsats for skytteltrafikk hvis nødvendig. Disse forholdene bør fremgå av beredskaps-/innsatsplanene
- tankbilen vanskelig kan benyttes til andre oppgaver i kommunen (brønnfylling, vanning, kloakkspyling, sprøyting av skøytebaner osv.)
- det må være tilrettelagt for at tankbilen straks kan erstattes med tilsvarende utstyr ved driftsstans

§ 5-6 Overordnet vakt

I kommuner eller brannvernregioner med tettsteder med mer enn 2.000 innbyggere skal det være dreiende overordnet vakt.

Brannsjefen og stedfortreder skal inngå i vaktordningen.

Overordnet vakt skal kunne lede samtidig innsats på flere skadesteder.

Flere kommuner kan ha felles overordnet vakt.

Generelt

Ethvert brannvesen skal ha overordnet ledelse når det er i innsats. Ledelsen ivaretas i utgangspunktet av brannsjefen eller hans stedfortreder, jf. § 4-10. Brann- og ulykkeshyppigheten øker erfaringsmessig proporsjonalt med antall innbyggere i et område. I tillegg kommer eventuelt økninger som følge av spesielle risikoforhold.

Kravet om dreiende vakt for overordnet innsatsleder utløses når antall innbyggere i tettsted i kommune eller brannvernregionen overstiger 2000 innbyggere. Alle andre kommuner vurderer selv behovet for dreiende overordnet vakt i forhold til kartlagt risiko i kommunen/brannvernregionen, jf. § 2-4.

Overordnet vakt må ses i nær sammenheng med § 4-10.

Overordnet ledelse uten vaktberedskap

I de kommuner/brannvernregioner som ikke har krav om dreiende overordnet vakt, ivaretas overordnet ledelse av brannsjefen eller hans stedfortreder når de er tilgjengelige. Forøvrig ivaretas myndigheten av utrykningslederen, jf. § 4-10, hvis det ikke er etablert samarbeidsavtaler om felles overordnet ledelse med andre kommuner/brannvernregioner.

Brannsjefen og stedfortreder kan inngå i annen vaktordning i kommuner eller brannvernregioner uten krav til overordnet vakt. Da legges det til grunn at dette er en vaktordning for utrykningsledere hvor også brannsjef og stedfortreder må ha utrykningsleders kompetanse.

Overordnet ledelse med vaktberedskap

Som hovedregel skal dreiende overordnet vakt:

- være døgkontinuerlig
- være uten kasereringsplikt
- alarmeres med personsøker eller tilsvarende samtidig med innsatsstyrken
- straks være tilgjengelig på samband med nødalarmeringssentral og utrykningsleder
- være uniformert under utrykning (verneutstyr)

Brannsjefen og hans stedfortreder skal inngå i vaktordningen fordi brannsjefen:

- forutsettes å være best kvalifisert til å fatte viktige avgjørelser i innsatssammenheng
- får direkte erfaring med innsatsstyrkens styrke og behov for materiell og opplæring samt sikkerhetsrutiner
- bør være "leder i front"
- har kompetanse til å møte media

Vaktene bør fordeles slik at man opprettholder et minimum av fagkompetanse samtidig som belastningen for den enkelte ikke blir for stor. Overordnet vakt bør innen rimelig tid kunne møte på skadestedet i de mest sentrale tettsteder i innsatsområdet. Det er en forutsetning at utrykningsleder er kvalifisert.

Ledelse av flere innsatsstyrker samtidig

Overordnet vakt skal være faglig kvalifisert og operativt i stand til å lede alle involverte styrker ved store branner og ulykker, i nært samarbeid med det øvrige redningsapparatet (politi, helse, frivillige organisasjoner, sivilforsvar, osv.).

I forskriften legges det vekt på at en kvalifisert utrykningsleder skal være leder på hvert innsatslag. Når dette oppfylles, kan overordnet vakt konsentrere seg om å lede innsatsen på overordnet nivå. Overordnet vakt vil i stor grad selv kunne bestemme når og om det skal rykkes ut.

I de kommunene hvor man ikke har krav om overordnet vakt og overordnet innsatsleder fungerer som utrykningsleder, må man sikre at det kommer flere med kvalifikasjoner som utrykningsleder slik at begge funksjonene blir ivaretatt.

Forskriften setter krav om at overordnet vakt skal kunne lede innsats på flere skadesteder samtidig.

*Det kreves kompetanse,
tilrettelagte rutiner og et
"klart" hode for å lede
flere innsatser samtidig.*

Samarbeid om overordnet vakt

Der forholdene og oppmøtetidene ligger tilrette for det, kan flere kommuner avtale felles overordnet vakt. Innholdet i innsatsledelse er ytterligere omhandlet under § 4-10.

Fellesordninger for overordnet vakt vil kunne gi økt faglig kompetanse for de lederne som deltar i vekten.

Via samband vil faglig bistand kunne styrke innsatsen, spesielt i de tilfeller brannsjefen eller hans stedfortreder ikke er tilgjengelig i den brann- eller ulykkesrammede kommunen.

Kap. 6. Utrustning av beredskapen

§ 6-1 Utrustning til brannbekjemping og ulykkesinnsats

Brannvesenet skal disponere egnet og tilstrekkelig utstyr med høy driftssikkerhet til innsats ved de branner og ulykker som kan forventes, herunder transportmidler, pumper, slanger og annet slokkeutstyr, samt utstyr til bruk ved akutt forurensning.

I områder hvor tilstrekkelig vann til brannslukking ikke umiddelbart kan skaffes til veie, skal brannvesenet medbringe vann til slukking.

Brannvesenets utstysrbehov vil alltid henge direkte sammen med hvilken risiko og sårbarhet som finnes i innsatsområdet.

Alt personell som settes inn i innsats, må ha tilstrekkelig verneutstyr, nødvendig materiell og slukkemidler for sikker innsats. Ut over dette er det de lokale behov som avgjør omfang og type utstyr.

Det er kommunestyrets ansvar å sørge for at brannvesenet tilføres tilstrekkelige midler til anskaffelse av nødvendig utstyr. Slukkemiddelressursene skal stå i forhold til aktuell risiko og sårbarhet.

Internkontrollrutiner i brannvesenet skal sikre dokumentasjon som viser at utstyr holdes vedlike.

Når risikoobjektene er kartlagt, jf. §§ 1-1 og 2-4, vil eksempelvis anskaffelse eller oppgradering av kjøretøyer, pumper, slangemateriell, armatur og vannledningsnett henge nøye sammen med tilgjengeligheten på slukkevann.

Brannsjefen må kartlegge hvilke slukkevannressurser som er tilgjengelig i alle deler av innsatsområdet, eventuelt etter praktiske vannmengdemålinger. Det bør også, eventuelt gjennom scenarier, vurderes om vannmengdene er tilstrekkelige ved branner av ulikt omfang i ulike risiki. Der praktiske måleresultater ikke samsvarer med behovet som oppstår gjennom scenariene, bør det foretas ulike hydrauliske beregninger av vannledningsnettet med sikte på oppgradering av kapasiteten.

Tilgjengelig eller manglende slukkevannforsyning, samt bruk av brannvesenets stigemateriell som alternativ rømningsvei må dokumenteres, jf. § 2-4.

Forpliktelsen ved å akseptere brannvesenets høyderedskap som alternativ rømningsvei må dokumenteres jf. § 2-4.

For de brannvesen hvor personell ikke har fått nødvendig brannfaglig opplæring, er det utarbeidet et vedlegg 4 som inntil videre kan brukes som parameter i arbeidet med å vurdere om utstyr, vannforsyning osv. er tilstrekkelig i forhold til kartlagte risiki. I ethvert brannvesen bør det foreligge dokumentasjon som viser at slike vurderinger er gjort.

Alle forhold som vedrører tankbil er beskrevet under § 5-5.

§ 6-2 Personlig vern

Personell i beredskapsstyrke skal ha nødvendig personlig verneutstyr for de oppgaver de forventes å bli stilt overfor, og være fortrolig med utstyrets muligheter og begrensninger.

Røykdykkere og kjemikaliedykkere skal ha fullstendig åndedrettsvern, bekledning og utrustning som muliggjør sikker og effektiv innsats. Ved forgiftningsfare skal åndedrettsvern med overtrykk benyttes.

Ved anskaffelse av personlig verneutstyr skal det kun velges utstyr som er produsert og omsatt iht. gjeldende regelverk.

Kommunen har som arbeidsgiver ansvaret for å tilrettelegge arbeidet slik at arbeidstakernes sikkerhet er ivaretatt. Brannsjefen må som arbeidsgiverrepresentant sørge for at personellet har nødvendig personlig verneutstyr for de oppgaver de forventes å bli stilt overfor.

Personellet må gjennom instruksjoner og øvelser gjøres fortrolig med utstyrets muligheter og begrensninger. Har kommunen etablert røykdykker- og kjemikalieberedskap, må dette personellet utstyres med fullstendig åndedrettsvern og annen nødvendig utrustning. Valg av verneutstyr er nærmere beskrevet i Veiledning for røyk- og kjemikaliedykking.

Direktoratet vil gjøre oppmerksom på at røykdykking og kjemikaliedykking er to vidt forskjellige innsatser som krever forskjellig verneutstyr, opplæring, øvelse og vedlikehold/utskifting av utstyr.

Brannvesenets virksomhet faller inn under lov om arbeidsmiljø av 4. februar 1977, (arbeidsmiljøloven) med forskrifter. Arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter skal blant annet sikre arbeidstakerne full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger og med en verneteknisk, yrkeshygienisk og velferdsmessig standard som til enhver tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utvikling i samfunnet.

Personlig verneutstyr produsert etter 1. juli 1995 skal tilfredsstillere kravene i forskrift om konstruksjon, utforming og produksjon av personlig verneutstyr. Dette medfører blant annet sertifisering av produktene utført av teknisk kontrollorgan, og utstyret skal være merket med det europeiske godkjenningssmerket CE. CE-merket er beviset for at produktet tilfredsstiller kravene i anvendt forskrift. CE-merket utstyr kan markedsføres fritt innen EØS-området.

DBE-godkjent utstyr som har vært omsatt fram til 1. juli 1995 vil kunne brukes hvis utstyret fortsatt opprettholder opprinnelig foreskrevet beskyttelsesnivå, og det ikke foreligger andre begrensninger.

§ 6-3 Alarmerings- og sambandsutstyr

Nødalarmeringssentral skal disponere utstyr for mottak av meldinger om brann- og andre ulykker og utstyr for direktealarmering av innsatspersonell i brannvesenet i hele regionen.

Alle kommuner skal ha utstyr for formidling av alarmmeldinger fra nødalarmeringssentralen og direkte til innsatspersonellet.

Brannvesenet skal disponere utstyr for det samband som er nødvendig for effektiv innsats, herunder også samband med øvrige nødetater på skadested.

Utrustning i nødalarmingsentralen

Utstyret i nødalarmingsentralen skal fungere slik at operatøren kan snakke direkte med innsatsenheten. Overføring av data mellom innsatsenheten og nødalarmingsentralen skal være mulig.

Utstyret skal ivareta følgende funksjoner:

- mottak av alarmer
- opprinnelsesmarkering
- alarmering av innsatspersonell inkl. reservealarmering
- feilovervåking
- oppsett av samband (telefon/radio)
- videreformidling av individanrop til/fra nødalarmingsentralen
- måle-/styrefunksjoner
- testinformasjon
- lagring av informasjon og samtaler

Reservealarmeringsutstyret skal kunne utalarmere innsatsstyrkene i hele brannvernregionen og dette skal testes.

Alarmeringsutstyr

Primært skal ledere og personell i brannvesen som utfører oppgaver utenfor brannstasjonen, alarmeres med radio eller tilsvarende utstyr.

Mobiltelefon kan ikke benyttes til alarmering av personell og ledere i brannvesenet.

Utstyr for utkalling i brannvesenet

Radio eller tilsvarende utstyr for utkalling av ledere og personell i brannvesenet skal aktiveres fra nødalarmingsentralen.

Radio eller tilsvarende utstyr med tale eller display anbefales, slik at nødalarmingsentralen kan formidle direkte til innsatspersonellet hva innsatsen gjelder.

Radio eller tilsvarende utstyr, som kan være personsøker, bør bæres av alt personell i brannvesenet, også personell som har vaktfri, se under § 5-3.

Personsøkere som benytter offentlig telenett tillates ikke brukt som utstyr ved utalarmering av innsatspersonell.

Bærbart radioutstyr

Hvert brannvesen skal ha tilstrekkelig antall radiosett i forhold til den innsatsen som kan forventes.

Slike radiosett bør i tillegg til brannvesenets arbeidsfrekvens(er) være utstyrt med:

- redningsfrekvensen
- skogbrannfrekvensen
- nabobrannvesens arbeidsfrekvens, spesielt når samarbeidsavtaler eller bistandsavtaler er inngått
- aktuelle frekvenser som er avsatt til bruk i forbindelse med akutte forurensningsuhell

Tilfredstillende sambandsutstyr er avgjørende for utfallet ved de fleste branner og ulykker.

Radioutstyr i utrykningskjøretøy

I ethvert utrykningskjøretøy bør det være radioutstyr som minst dekker behovet for samband med nødalarmeringssentralen, utrykningsleder og overordnet vakt, se under §§ 4-6 og 4-7.

§ 6-4 Særskilt utrustning til bruk ved ulykker med personskaade

Brannvesenet skal disponere egnet utstyr til redningsinnsats ved ulykker, herunder førstehjelps- og frigjøringsutstyr. Alternativt kan kommunen inngå avtale med annet brannvesen eller annen beredskapsenhet om slik redningsinnsats innenfor kommunens geografiske ansvarsområde.

Brannvesenet skal kunne unnsette, og om nødvendig frigjøre, personer som er kommet til skade ved ulykker. Brannvesenet skal kunne gi nødvendig førstehjelp til de skadede.

Det anbefales at innsatstiden for ankomst med redningsutstyr til trafikkuhell maksimalt er 30 minutter. Innsatstiden gjelder også når det er inngått samarbeidsavtale. På steder med svært lav risiko for trafikkuhell kan lengre innsatstid aksepteres.

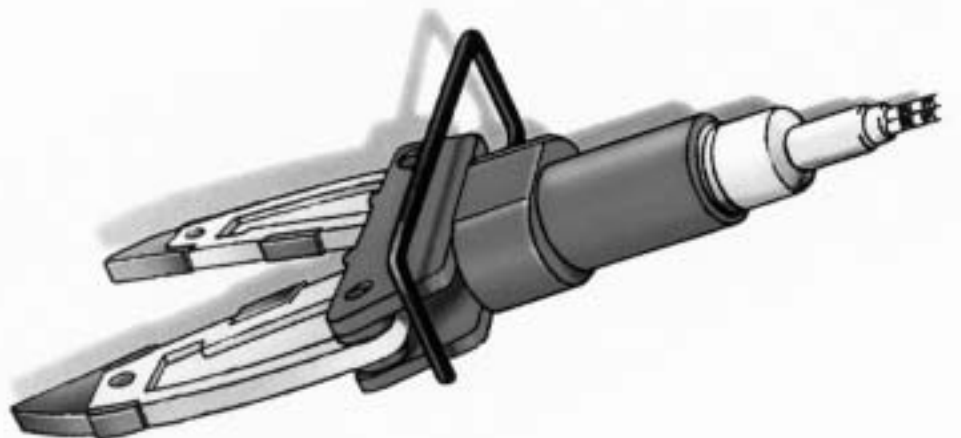
Ved utrykning med redningsutstyr er det nødvendig at brannbil også rykker ut samtidig for bl.a å sikre at brann ikke oppstår på skadestedet. Der samarbeidsavtaler er inngått, må det fremgå av avtalen hvordan utrykningen skal foregå.

For å ha en tilfredsstillende beredskap ved trafikkulykker, må brannvesenet minimum være utstyrt med hydraulisk frigjøringsutstyr. Utstyret må omfatte spreder, saks, evt. sylinder og nødvendig driftsaggregat. På steder med lav risiko for trafikkuhell kan den hydrauliske pumpen være manuell.

I tettsteder med større sannsynlighet for trafikkuhell bør brannvesenet også ha tilleggsutstyr. Slikt tilleggsutstyr kan være løfteputer, skolinger, trekiler, vinsj/talje, sikringsstroppe, lysutstyr, skumleggingsutstyr og førstehjelpsutstyr som bære, førstehjelpsveske og oksygenbeholder.

Om vinteren kan det være behov for varmetelt da frigjøring kan ta lang tid.

Rutiner for frigjøring bør utarbeides i samarbeid med helsevesenet slik at etatene er enige om hvilke redningsprinsipper som skal legges til grunn, for eksempel såkalt "hurtigfrigjøring".

Frigjøringsutstyr skal være godt tilpasset de tekniske utfordringer og frigjøringsmetoder skal til en hver tid anses å være til beste for den nødstilte.

§ 6-5 Materiell til bruk ved akutt forurensning og andre ulykker

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kan gi pålegg om anskaffelse av nødvendig utstyr til bruk ved akutt forurensning og andre ulykker.

Kommunen skal sørge for nødvendig beredskap for innsats mot akutt forurensning i henhold til lov om forurensning av 13. mars 1981 nr. 6 (Forurensningsloven) § 43 (kommunal og statlig beredskap).

Denne beredskapsoppgaven er tillagt brannvesenet i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven § 11 f. Det følger av forurensningsloven at brannvesnene aksjonerer på vegne av kommunen.

Den kommunale beredskapen mot akutt forurensning ivaretas gjennom et landsdekkende interkommunalt samarbeid i 34 regioner (IUA-regioner), bygget opp omkring vertskommuner/vertsbrannvesen. Beredskapen mot akutt forurensning i den enkelte IUA-region skal dokumenteres i en beredskapsplan for den enkelte region.

Vertskommunen skal assistere de øvrige kommunene og ha tyngre utrustning som omfatter utstyr for bl.a bekjempning, begrensnig, rekondensering, nøytralisering og oppsamling. Kommunene må utstyre personell med verneutstyr for de ulike innsatssituasjonene, jf. § 6-2.

Utrustningen i det enkelte brannvesen og vertskommunen skal baseres på en risikovurdering. SFT og DBE har i samarbeid utarbeidet en anbefaling for utstyr til den interkommunale beredskapen mot akutt forurensning.

Organisering, utstyr og innsats er beskrevet i IUA-regionenes beredskapsplaner.

Brannvesenet bør også ha eller ha tilgang til, relevant utrustning for å bistå i akuttfasen ved andre typer ulykker.

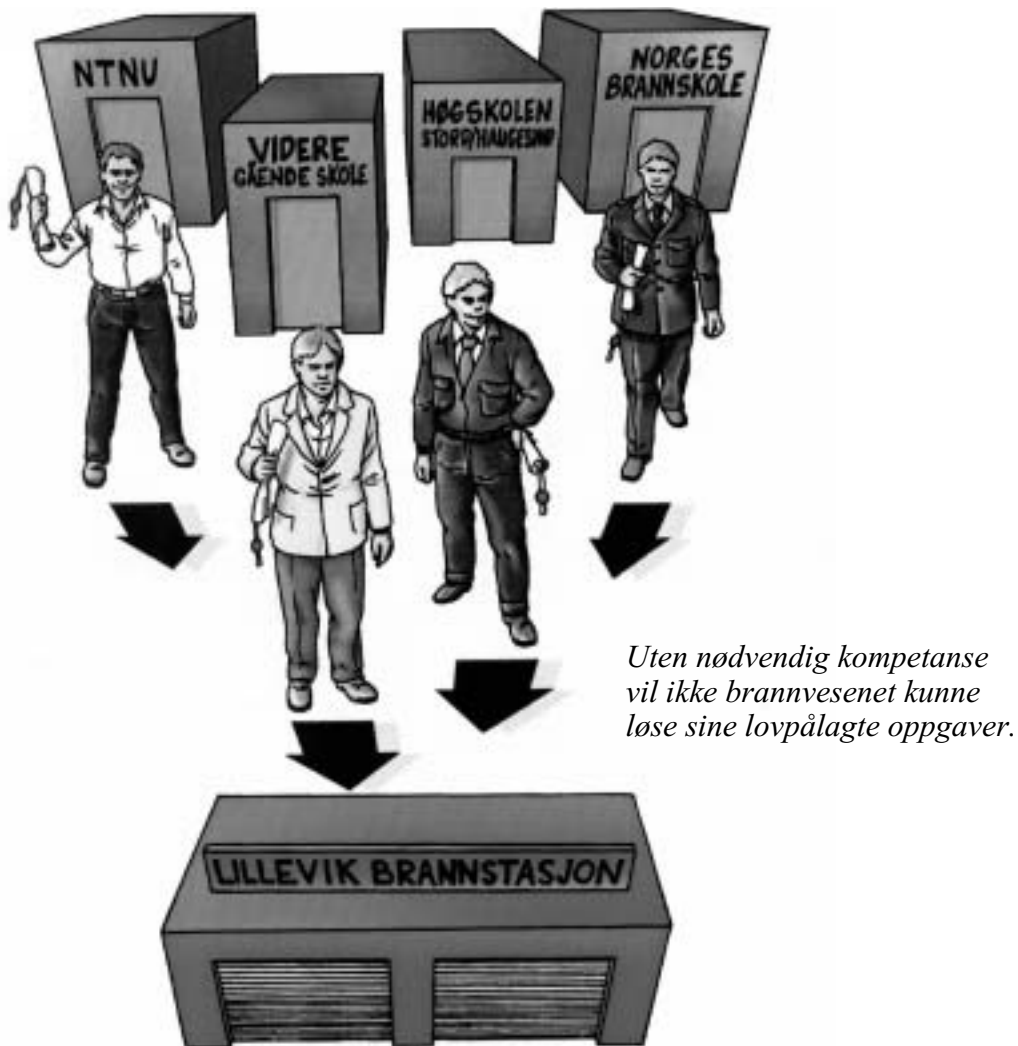
Beredskap for akutt forurensning er en utfordring for brannvesenet, og krever gjennomtenkt utstyr.

Kap. 7. Opplæring og kompetanse

§ 7-1 Kommunens plikter

Kommunen skal sørge for at personell i brannvesenet tilfredsstillende de krav til kvalifikasjoner som denne forskrift stiller.

Det skal gjennomføres praktiske og teoretiske øvelser med slik hyppighet, omfang og innhold at personellens kompetanse blir vedlikeholdt og utviklet slik at den er tilstrekkelig til at brannvesenet kan løse de oppgaver det kan forventes å bli stilt overfor.

Hovedregel

Kommunen har ansvar for at alt personell i brannvesenet har tilfredsstillende kvalifikasjoner, og det bør finnes planer for hvordan kommunen skal nå dette målet.

Det bør utarbeides en opplæringsplan for hver enkelt ansatt som mangler de nødvendige kvalifikasjoner. Planene skal resultere i en samlet helhetlig kompetanseplan for brannvesenet i kommunen/regionen.

For ansatte som ikke er kvalifisert etter forskriften, må det søkes direktoratet om fravik inntil kvalifikasjonskravene er oppfylt.

Kravet til praksis i flere stillinger er fjernet. Det vil nå være opp til den enkelte kommune selv å vurdere hva personell må ha av praksis på lik linje med vurdering av personlig egenskaper/egnethet.

Det følger av Internkontrollforskriften at arbeidsgiveren har ansvar for at arbeidstakeren har de kvalifikasjoner som er nødvendig for å utføre sine arbeidsoppgaver. De krav forskriften stiller til kompetanse sikrer et minimum. Det er opp til kommunen å vurdere behovet for ytterligere kompetanse utover dette.

Utdanningsmodeller

Kvalifikasjonskravene til de enkelte stillingene er beskrevet i dette kapittelet. Vedlegg 5 illustrerer to ulike utdanningsmodeller.

Fravik

Når det foreligger særlige grunner kan direktoratet fravike forskriftens krav jf. § 8-2.

Særlige grunner kan være rekrutteringsvansker, for eksempel at det ikke har meldt seg kvalifiserte søkere til en stilling selv etter at stillingen er lyst ut for annen gang. Det kan og være søkere som har den formelle tekniske utdanningen i orden, men mangler den nødvendige brannfaglige tilleggsutdanningen. I slike tilfeller må det søkes om fravik fra kvalifikasjonskravene.

I tråd med tidligere praksis må fravik ikke føre til at brannvesenets faglige standard blir svekket på vesentlige punkter.

Det forutsettes at kommunen søker om fravik før en ansettelse. En praksis som går ut på først å ansette for deretter å søke fravik, kan medføre en unødvendig belastning for den ansatte dersom direktoratet avslår søknaden om fravik.

Kompetanseutvikling

Kommunen som arbeidsgiver skal påse at arbeidstakerne får den øvelse som er nødvendig for å utføre pålagte arbeidsoppgaver på en forsvarlig måte. Dette følger også av arbeidsmiljølovens bestemmelser og denne forskriftens krav om øvelser, jf. § 4-13.

I mindre deltidsbrannvesen får brannpersonellet ofte lite erfaring gjennom reelle branntilfeller. Det anbefales derfor at disse brannvesenene avtaler hospitantordninger med større heltidsbrannvesen.

Branner bør evalueres for å kartlegge hva som fungerte bra, hva det bør øves mer på, og om hendelsen avdekket svakheter ved brannvesenets organisering, utstyr/materiell, opplæring eller innsatsplaner.

§ 7-2 Yrkesutdanning

All yrkesutdanning i Norge skal gjennomføres i samsvar med læreplaner som imøtekommer de krav til kvalifikasjoner som er fastsatt i denne forskriften. Læreplanene fastsettes av Justisdepartementet for personell i brannvesenet, og Utdannings- og forskningsdepartementet for feierfaget.

Norges brannskole skal gi tilbud om yrkesutdanning fastsatt i medhold av denne forskriften. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kan godkjenne yrkesutdanning fra annen utdanningsinstitusjon.

EØS-borgere som ønsker å utøve yrker beskrevet i § 7-3, § 7-4, § 7-5 og § 7-7 må dokumentere at kvalifikasjonene er tilfredsstillende.

Søknad fra EØS-borger om tillatelse til å utøve yrker som nevnt i § 7-3, § 7-4, § 7-5 og § 7-7, skal sendes Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Vedtak skal treffes senest fire måneder etter at alle dokumentene angående søkeren er mottatt.

Yrkesutdanning i Norge

Utdanning i Norge må gjennomføres i henhold til de læreplaner som er fastsatt av ansvarlig departement.

Yrkesutdanning i forhold til EØS-området

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap står fritt til å godkjenne/ikke godkjenne tilsvarende utdanning ved annen utdanningsinstitusjon i land utenfor EØS-området. Innenfor EØS-området er man forpliktet til å godkjenne tilsvarende yrkesutdanning som en EØS-borger har gjennomført i et EØS-land. Hva som kan regnes som tilsvarende yrkesutdanning avgjøres i hvert enkelt tilfelle.

En utdanningsinstitusjon, i Norge eller i utlandet, som ønsker å drive godkjent utdanning etter denne forskrift, må sørge for å følge godkjente læreplaner.

EØS-borgere som ønsker å utøve yrker beskrevet i §§ 7-3, 7-4, 7-5 og 7-7, må dokumentere kvalifikasjonene enten ved:

Kompetansebevis, når dette er påkrevet i en annen EØS-stat for å få adgang til, eller for å utøve, det samme yrket på dens territorium,

eller

dokumenterte kvalifikasjoner tilegnet i andre EØS-land, og som særlig med hensyn til helse, sikkerhet, miljøvern og forbrukervern gir den samme sikkerhet som kreves i henhold til denne forskrift, skal være likestilt med personer som har fått sin yrkesutdanning ved Norges brannskole eller annen godkjent utdanningsinstitusjon.

Dokumentasjon på at vilkårene over er oppfylt og som søkeren fremlegger til støtte for sin søknad, skal anerkjennes på lik linje med den dokumentasjon som kreves etter denne forskrift. Dokumentasjon skal inneholde bekreftelser og dokumenter som er utstedt av vedkommende myndighet i EØS-området.

Dersom en kommune ønsker å ansette en søker i en stilling som krever yrkesutdanning etter denne forskriften, og søkeren har yrkesutdanning etter læreplaner som ikke er godkjent, kan kommunen enten søke om å få yrkesutdanningen godkjent som nevnt ovenfor, eller søke direktoratet om fravik for å få ansatt en ikke-kvalifisert søker i den aktuelle stillingen, jf. forskriftens §§ 8-2 og 7-1.

§ 7-3 Brannkonstabel

Brannkonstabel skal ha gjennomført yrkesutdanning for brannkonstabel.

Utgangspunkt for utdanning

Forutsetningen for å starte på en karriere i brannvesenet er gjennomført videregående skole eller opplæring på videregående skoles nivå. De aller fleste brannvesen praktiserer allerede dette som inntakskrav ved at brannkonstabler har fag-/svennebrev eller tilsvarende.

Yrkesutdanning for brannkonstabel

Yrkesutdanning for brannkonstabel innebærer to års systematisk internopplæring i brannvesenet og grunnkurs for brannkonstabel.

Norges brannsskole arrangerer grunnkurs for brannkonstabel.

Inntakskravene finnes i skolens siste kursplan.

Internopplæring

Internopplæring er en grunnleggende systematisk opplæring over to år i eget brannvesen. Norges brannsskole har utarbeidet en læreplan med innhold og mål for internopplæringen. Det er også utarbeidet en registreringsbok hvor oppnådde mål skal dokumenteres.

Registreringsboken er å betrakte som en del av opplæringsplanen, jf. § 7-2.

Grunnkurs

Grunnkurset er normalt en avslutning på den 2-årige grunnleggende internopplæringen for brannkonstabelen.

Når det gjelder opplæring av deltidspersonell, er det utarbeidet et desentralisert utdanningsopplegg for grunnkurset. Utdanningsopplegget gjennomføres i den enkelte kommune/region og det er en kombinasjon av selvstudium, kveldsundervisning, lørdagssamlinger og en avsluttende praksisuke.

§ 7-4 Feiersvenn

Feiing og tilsyn med fyringsanlegg etter forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn skal utføres av personell som innehar svennebrev i feiefag eller tilsvarende kvalifikasjoner.

Feierutdanning

Feierfaget bygger på grunnkurs i tekniske byggfag i videregående skole med tre års læretid i bedrift (særløp). I løpet av læretiden må man gjennomføre den allmennfaglige delen på videregående kurs I nivå. Den yrkesfaglige delen gjennomføres som egne kurs.

For praksiskandidater (tidligere § 20-kandidater) kreves det allsidig praksis i 60 måneder før det avlegges tverrfaglig teoretisk og praktisk prøve.

Norges brannsskole arrangerer kurs for lærlinger og praksiskandidater. Fylkeskommunene er ansvarlig for både den teoretiske og den praktiske delen av svenneprøven.

§ 7-5 Operatør på nødalarmeringssentral

Operatør på nødalarmeringssentral skal ha gjennomført yrkesutdanning for brannkonstabel, beredskapsutdanning trinn I samt yrkesutdanning for operatør på nødalarmeringssentral.

Utgangspunkt for utdanning

Det er behov for at operatørene på nødalarmeringssentralene har brannvernkompetanse for på best mulig måte å kunne håndtere de situasjonene de vil bli stilt overfor.

Yrkesutdanning for operatør

Kvalifikasjonskravet til operatører er gjennomført yrkesutdanning for operatør på nødalarmeringssentral.

Norges brannskole arrangerer kursene yrkesutdanning for brannkonstabel, beredskapsutdanning trinn I og yrkesutdanning for operatør på nødalarmeringssentralen. Inntakskravene går fram av siste utgave av skolens kursplan.

§ 7-6 Forebyggende personell

Forebyggende personell skal ha gjennomført yrkesutdanning i forebyggende brannvern og ha enten:

- *utdanning som ingeniør fra ingeniørhøgskole, annen relevant høgskoleutdanning eller særskilt brannteknisk utdanning på samme nivå, eller*
- *yrkesutdanning for brannkonstabel i heltidsbrannvesen samt beredskapsutdanning trinn I, eller*
- *fagutdanning som feiersvenn.*

Forebyggende brannvern

Kurset yrkesutdanning i forebyggende brannvern arrangeres av Norges brannskole. Inntakskravene finnes i skolens siste kursplan.

Annen relevant høgskoleutdanning

"Annen relevant høgskoleutdanning" kan f.eks. bety at man tilegner seg utdanning på høgskole tilsvarende minimum 60 vekttall innen fag som er relevante for funksjonen.

Særskilt brannteknisk utdanning på samme nivå

"Særskilt brannteknisk utdanning på samme nivå" vil f.eks. være påbyggingsstudiet innen sikkerhetsfag ved Høgskolen Stord/Haugesund.

§ 7-7 Utrykningsleder

Utrykningsledere skal ha gjennomført yrkesutdanning for brannkonstabel samt beredskapsutdanning trinn I og II. For utrykningsleder i deltidsbrannvesen kreves ikke beredskapsutdanning trinn II.

Yrkesutdanning for brannkonstabel, jf. § 7-3 innebærer 2 års systematisk internopplæring i brannvesenet og grunnkurs. Beredskapsutdanning trinn I og II arrangeres av Norges brannskole. Skolens inntakskrav finnes i siste utgave av skolens kursplan.

§ 7-8 Leder for beredskapsavdeling

Leder for beredskapsavdeling, skal ha gjennomført beredskapsutdanning trinn III og ha enten:

- *utdanning som ingeniør fra ingeniørhøgskole, eller annen relevant høskoleutdanning eller særskilt brannteknisk utdanning på samme nivå, eller*
- *kvalifikasjoner som utrykningsleder i heltidsbrannvesen, jf. § 7-7.*

Norges brannskole arrangerer Beredskapsutdanning trinn III. Inntakskravene finnes i siste utgave av skolens kursplan.

Annen relevant høskoleutdanning, særskilt brannteknisk utdanning på samme nivå, er beskrevet i § 7-6. Når det gjelder kravet til utrykningsleder i heltidsbrannvesen, er kravene beskrevet i § 7-7.

§ 7-9 Leder for forebyggende avdeling

Leder for forebyggende avdeling, skal ha gjennomført yrkesutdanning i forebyggende brannvern og enten ha:

- *utdanning som ingeniør fra ingeniørhøgskole, annen relevant høskoleutdanning eller særskilt brannteknisk utdanning på samme nivå, eller*
- *kvalifikasjoner som utrykningsleder i heltidsbrannvesen, jf. § 7-7, eller*
- *minst to års erfaring som forebyggende personell, jf. § 7-6.*

Utdanningskrav

Forutsatt gjennomført yrkesutdanning i forebyggende brannvern kan leder av forebyggende avdeling ha kvalifikasjoner tilsvarende utrykningsleder i heltidsbrannvesen eller to års erfaring som forebyggende personell. Den enkelte kommune har større frihet i rekruttering av personell.

Norges brannskole arrangerer yrkesutdanning i forebyggende brannvern. Inntakskravene finnes i siste utgave av skolens kursplan.

Annen relevant høskoleutdanning, særskilt brannteknisk utdanning på samme nivå, er beskrevet i § 7-6. Når det gjelder kravet til utrykningsleder er det beskrevet i § 7-7.

Krav til erfaring

Erfaring kan være praksis fra kommunalt brannvesen, byggesaksbehandling i det private eller det offentlige, erfaring fra brannforebyggende arbeid i forsikringselskap, konsulentfirma, brannvernforeningen, forsvaret eller andre myndigheter.

§ 7-10 Overordnet vakt

Overordnet vakt skal ha gjennomført utdanning som leder av beredskapsavdeling, jf. § 7-8 eller leder av forebyggende avdeling, jf. § 7-9 med tillegg av beredskapsutdanning trinn III.

Se §§ 7-8 og 7-9 for beskrivelse av kompetansekravet til overordnet vakt. Alle som inngår i overordnet vakt, skal ha gjennomført beredskapsutdanning trinn III.

Norges brannskole arrangerer kurs, jf. §§ 7-8 og 7-9. Inntakskravene finnes i skolens siste kursplan.

§ 7-11 Brannsjef

Brannsjef i kommune eller region med inntil 20.000 innbyggere skal ha gjennomført yrkesutdanning i forebyggende brannvern, beredskapsutdanning trinn III og enten ha:

- *utdanning som ingeniør fra ingeniørhøgskole eller annen relevant høgskole, eller*
- *kvalifikasjoner som leder for forebyggende avdeling og minst to års erfaring som leder jf. § 7-9, eller*
- *kvalifikasjoner som leder for beredskapsavdeling og minst to års erfaring som leder, jf. § 7-8.*

Brannsjef i kommune eller region mellom 20.000 og 50.000 innbyggere skal ha gjennomført yrkesutdanning i forebyggende brannvern, beredskapsutdanning trinn III og enten ha:

- *utdanning som ingeniør fra ingeniørhøgskole eller annen relevant høgskole, eller*
- *minst 2 års erfaring som brannsjef i kommune med inntil 20.000 innbyggere.*

Brannsjef i kommune eller region med mer enn 50.000 innbyggere skal ha gjennomført beredskapsutdanning trinn III og enten ha:

- *eksamen fra teknisk høgskole eller annen relevant universitets-/høgskoleeksamen, eller*
- *kvalifikasjoner som brannsjef i kommune eller region med inntil 50.000 innbyggere, og minst 5 års erfaring som brannsjef.*

Brannsjefens stedsfortreder skal ha kvalifikasjoner enten som leder av forebyggende avdeling eller som leder av beredskapsavdeling.

Kompetansekrav

1) Brannsjef i kommune/region under 20 000 innbyggere

Det er opp til den enkelte kommune å vurdere krav til erfaring. Alternativ rekrutteringsvei er lang linje med erfaring. Se vedlegg 5.

2) Brannsjef i kommune/region med mellom 20 000 – 50 000 innbyggere

Det er opp til den enkelte kommune å vurdere krav til erfaring. Alternativ rekrutteringsvei er lang linje med erfaring.

3) Brannsjef i kommune/region med over 50 000 innbyggere

Der stilles krav om utdanning på universitetsnivå for de som rekrutteres fra akademisk linje. Det er opp til den enkelte kommune å vurdere krav til erfaring. Alternativ rekrutteringsvei er lang linje med erfaring.

Annen relevant høgskoleutdanning

”Annen relevant høgskoleutdanning” kan f.eks. bety at man tilegner seg utdanning på høgskole tilsvarende minimum 60 vektall innen fag som er relevante for funksjonen.

Annen relevant universitets-/høgskoleutdanning

Foruten sivilingeniørutdanning kan annen relevant universitets-/høgskoleeksamen, f.eks. tilsvarende utenlandsk grad eller embetseksamen, være aktuell. Dette gjelder for brannsjef med over 50 000 innbyggere i kommunen/regionen.

Yrkesutdanning i forebyggende brannvern

Kurset Yrkesutdanning i forebyggende brannvern arrangeres av Norges brannskole. Inntakskravene finnes i skolens siste kursplan.

Beredskapsutdanning trinn III

Norges brannskole arrangerer beredskapsutdanning trinn III. Inntakskravene finnes i siste utgave av skolens kursplan.

Kap 8. Avsluttende bestemmelser

§ 8-1 Tilsynsmyndighet

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i forskriften blir overholdt. Ved utøvelsen av tilsynet gjelder bestemmelsene i brann- og eksplosjonsvernlovens § 33 - § 36 tilsvarende.

Tilsyn med at kommunene oppfyller sine forpliktelser etter brann- og eksplosjonsvernloven, forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn og denne forskrift, gjennomføres av tilsynsmyndigheten.

Ved tilsyn er det aktuelt å påse at kommunen kan dokumentere gjennomføring av forebyggende plikter og brannberedskap i overensstemmelse med brann- og eksplosjonsvernloven med forskrifter. I praksis innebærer det nødvendig dokumentasjon av hvordan kommunene ivaretar brannforebyggende og beredskapsmessige plikter sett i forhold til kommunens og de enkelte tettstedenes innbyggertall, krav til innsatstider, kartlagt risiko- og sårbarhet med mer, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 10.

Kommunene må merke seg at dokumentasjonen, inkludert risiko- og sårbarhetsanalysen og samarbeidsavtaler, skal sendes sentral tilsynsmyndighet, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 10, og denne forskriftens § 2-4.

Tilsynet skal også se til at kommunene/brannvernregionene gjennom samarbeids- og bistandsavtaler utnytter faglige og økonomiske muligheter for god ressursutnytting innen det brannforebyggendearbeid og beredskapsarbeidet.

Direktoratet fører tilsyn, og kan gi pålegg når det er nødvendig.

§ 8-2 Fravik

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kan fravike bestemmelsene i forskriften når særlige grunner foreligger. Det kan i enkelte tilfelle settes særskilte betingelser for slike fravik.

Direktoratet har fått hjemmel til å fravike denne forskriften. Kommunestyret eller brannsjefen kan søke om fravik.

Fravik er et enkeltvedtak hvor et organ etter søknad setter til side bestemmelser som er gitt. Det må foreligge særlige grunner for at fravik fra bestemmelser i forskriften innvilges.

Slike særlige grunner kan være at kommunale tiltak som følge av denne forskrift kommer i konflikt med lover og forskrifter på andre områder, eller det finnes andre tungtveiende og velbegrunnede forhold.

Direktoratet er restriktiv med å innvilge fravikssøknader. Ved innvilgelse kan direktoratet sette vilkår.

Søknad om fravik fra minimums-/standardkravene fremsettes for direktoratet som selvstendig sak til avgjørelse.

§ 8-3 Klage

Departementet er klageinstans for vedtak fattet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap er klageinstans for vedtak fattet av kommunestyret. For øvrige vedtak truffet av kommunen gjelder forvaltningslovens § 28 annet ledd.

Alle som er part i et vedtak har krav på å få saken behandlet på to nivå, hos en førsteinstans og en klageinstans. Klageinstansen treffer endelig vedtak. Ytterligere overprøving kan bare foretas etter søksmål, og i særlige tilfeller kan vedtak omgjøres etter forvaltningsloven § 35.

Vedtak fattet av direktoratet kan påklages til departementet som overordnet myndighet, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 41 første ledd.

Etter denne forskriften er det bare direktoratet som er vedtaksinstans og følgelig vil annet ledd i § 8-3 ikke ha noen praktisk betydning.

§ 8-4 Reaksjonsmidler

Ved overtredelse av forskriften eller vedtak truffet i medhold av den gjelder bestemmelsene i brann- og eksplosjonsvernlovens § 37 - § 40, samt § 42 tilsvarende.

Pålegg

Direktoratet kan gi pålegg knyttet til hele saksområdet som denne forskriften omfatter.

Slike pålegg fastsettes i samsvar med lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967 (forvaltningsloven).

Pålegg er en ordre, et påbud om eller et forbud mot å foreta konkrete handlinger. Det knytter seg en del vilkår til bruken av pålegg som i denne sammenheng er hjemlet i forvaltningsloven og brann- og eksplosjonsvernloven med forskrifter. Vilkårene i begge regelsettene må oppfylles for at pålegget skal være gyldig.

Sanksjonsmidler

Tilsynsmyndigheten etter denne forskriften er Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, som har adgang til å gi pålegg, jf. § 8-1 og derved kompetent myndighet til å ilegge tvangsmulkt og tvangsgjennomføring, jf. brann- og eksplosjonsvernloven §§ 39 og 40.

Det er ubetinget offentlig påtale for brudd på brann- og eksplosjonsvernloven. Dette innebærer at alle, inkludert tilsynsmyndighetene, kan anmelde straffbare forhold til politiet, jf. § 42.

Politiet kan også på selvstendig rutinemessig grunnlag iverksette etterforskning.

Tvangsmulkt

Tvangsmulkt kan brukes som sanksjon overfor kommuner som ikke etterkommer pålegg gitt innenfor rammen av forskriften. Før tvangsmulkt ilegges, skal det foretas en samlet vurdering av saken.

Forhold som kan føre til pålegg og tvangsmulkt er f.eks at kommunen ikke har tilfredsstillende dokumentasjon i henhold til forskriftens § 2-4 eller at denne har avvik i forhold til lov og forskriftskrav.

Det skal foreligge avvik av vesentlig betydning for brannsikkerheten før det ilegges tvangsmulkt.

Tvangsmulkt fastsettes som en dagmulkt for hver dag som går før pålegget er etterkommet, eller som en engangsmulkt.

Saksbehandling

Tvangsmulkt skal forhåndsvarsles med grunnlag i pålegg etter § 8-1. Eventuell klage på pålegget behøver ikke være avgjort, men frist for gjennomføring av pålegget må være oversittet. Forhåndsvarselet skal inneholde dato for når tvangsmulkten tidligst blir iverksatt.

Vedtak om tvangsmulkt fastsettes etter at kommunen har uttalt seg til forhåndsvarselet, eller oversittet fristen for å uttale seg. Tvangsmulkten fastsettes som en engangsmulkt eller en dagmulkt tidligst fra den datoen som er angitt i forhåndsvarselet. Justisdepartementet er klageorgan, og det løper vanlig klagefrist på 3 uker, jf. forvaltningsloven § 28.

Dagbøter forfaller til betaling med daglige terminer fra den dag mulkten begynner å løpe. Inndrivelse av tvangsmulkten starter ikke før eventuell klage på pålegget som er grunnlag for tvangsmulkten, eller klage på selve tvangsmulkten, er avgjort. Tvangsmulkt mot kommunene kan ikke tvangsinnbringes, jf. kommuneloven § 52 og lov om tvangsfullbyrding av 26. juni 1992 nr. 86, § 1-2. Direktoratet forutsetter at kommunen likevel betaler eventuell påløpt tvangsmulkt. Andre virkninger av tvangsmulkten, så som medieomtale, antas imidlertid å ha stor effekt i forhold til gjennomføring av pålegget som er grunnlaget for tvangsmulkten.

§ 8-5 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Forskriften trer i kraft 1. juli 2002 med unntak av krav om opplæring og kompetanse i kapittel 7 for konstabel og utrykningsleder i deltidsstilling som ikke er overbefal. Krav til ovennevnte trer i kraft når departementet bestemmer. Inntil videre gjelder følgende for konstabel og utrykningsleder i deltidsstilling:

- 1. Konstabel i deltidsstilling skal i første tjenesteår gjennomgå en grunnopplæring i eget eller annet brannvesen. Grunnopplæringen skal omfate detaljert innføring i alle de funksjoner som er aktuelle for konstabelen i deltidsstilling i det brannvesen disse skal tjenestegjøre. Grunnopplæringen skal også omfatte faremomenter i tjenesten og aktuelle vernetiltak, orientering om brannvesenets organisasjon og da særlig om eget brannvesen.*
- 2. Utrykningsleder i deltidsstilling skal ha opplæring som konstabel i deltidsstilling og minst ha Norges Brannskoles brevkurs med avsluttende 5-dagers praktisk kurs ved brannskolen.*

Kompetansekravet til feiersvenn i § 7-4 skal være oppfylt innen 31. desember 2003.

Fra det tidspunkt forskriften trer i kraft oppheves forskrift av 3. mai 1995 nr. 405 om organisering og dimensjonering av brannvesen.

Inntil kommunen har fattet nye delegasjonsvedtak i henhold til lov om brann- og eksplosjonsvern, og senest innen 31. desember 2002, er fullmakter til lokal gjennomføring lagt til brannsjefen med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernlovens § 44. Dette gjelder ikke lovens § 7 tredje ledd, § 13 fjerde ledd og § 28 annet ledd hvor myndigheten er lagt til kommunestyret.

Forskriften er en videreføring av Forskrift av 3. mai 1995 om organisering og dimensjonering av brannvesen. Kompetansekravet til konstabel og utrykningsleder i deltidsstilling trer ikke i kraft, og følgelig gjelder det gamle kravet fra tidligere forskrifter. Kravet er gjengitt i denne paragrafens punkt 1 og 2.

Direktoratet vil likevel vise til Internkontrollforskriften som påpeker at arbeidstakeren skal ha opplæring og kompetanse i forhold til de oppgavene han kan bli stilt overfor. Det er laget et utdanningsopplegg for regional gjennomføring som betyr at kostnadene ved utdanningen kan begrenses. Kommunen bør av hensyn til personellens sikkerhet søke å oppfylle forskriftens krav til §§ 7-3 og 7-7.

Kommunene bør gjennomgå brannordninger og annen dokumentasjon for å avklare om kommunen fortsatt oppfyller lov og forskriftskrav.

Endringer i henvisning til ny lov og forskrift kan gjøres administrativt i kommunen.

Overgangsordning

Kravet til feiersvenn har en overgangsordning, slik at kravet skal være oppfylt innen utgangen av 2003. Dette gjelder også for feiersvenner som ved forskriftens ikrafttredelse ikke hadde den nødvendige kompetanse.

Dokumentasjon av brannvesenet

Innledning

Kommunen skal overfor sentral tilsynsmyndighet dokumentere at forskriftens krav til organisering, utrustning og bemanning oppfylles alene eller i samarbeid med annen kommune, jf. brann- og eksplosjonsvernlovens § 10 og denne forskriftens § 2-4. Dokumentasjonen skal beskrive hvordan brannvesenet har organisert og dimensjonert oppgavene etter brann- og eksplosjonsvernloven § 11, første og andre ledd. Det tidligere kravet til kommunen om å utarbeide brannordning er en måte å dokumentere forskriftens krav på.

Organisering og dimensjonering skal baseres på kartlagt risiko og sårbarhet i kommunen. Det er også satt standard-/minimumskrav i forskriften for ivaretagelse av forebyggende og beredskapsmessige oppgaver. Kommunens ønsker om et brannvesen med størst mulig slagkraft, best mulig sikkerhet for personellet og et godt tilbud til kommunens innbyggere til lavest mulig kostnad, vil kunne påvirke dimensjoneringen av brannvesenet.

Dokumentasjonen må jevnlig revideres for å sikre at dimensjoneringen av forebyggende arbeid, herunder feiertjenesten, og beredskap til enhver tid er tilstrekkelig. Det er spesielt viktig at kommunen gjør dette i forbindelse med utbyggingsplaner.

Hvis kartlagt risiko- og sårbarhet viser at det er mangler ved brannvernet i kommunen, kan den dekkes opp gjennom forebyggende eller beredskapsmessige tiltak i risikoobjektene eller beredskapsmessige tiltak i brannvesenet.

Organisering og dimensjonering av feiertjenesten skal være en del av dokumentasjonen.

Kommunestyret har ansvaret for kommunens brannvesen og dokumentasjon av brannvesenet, jf. brann- og eksplosjonsvernloven §§ 9 og 10. Kommunestyret kan overlate oppgaven til andre, men vil fortsatt ha overordnet ansvar for at kommunens forpliktelser etter denne forskrift oppfylles.

Der kommunens brannvern oppgaver ivaretas av et interkommunalt selskap, har kommunen fortsatt overordnet ansvar for tilfredsstillende dokumentasjon, men praktisk ansvar for oppgaven følger av lov om interkommunale selskaper og selskapsavtalen.

Utarbeidelse av dokumentasjon

Arbeidet med å finne frem til en hensiktsmessig organisering og dimensjonering av det kommunale brannvesenet kan legges opp på flere måter.

En måte er å vurdere brannvesenet i forhold til standardkravene. Så kartlegge aktuelle risiki for kommunen og vurdere om dimensjoneringen etter standardkravene er tilstrekkelig når det gjelder forebyggende avdeling og beredskapsavdeling.

Før dokumentasjonen er tilfredsstillende kreves forholdsvis omfattende risiko- og sårbarhetskartlegging, herunder utarbeiding av risikokart. Det finnes flere metoder for risiko- og sårbarhetskartlegging; Risikohåndboken sammen med 3-T-analysen utgitt av DBE, og Veileder for kommunale risiko- og sårbarhetsanalyser utgitt av Direktoratet for sivilt beredskap, er to metoder. I tillegg gir dette vedlegget noen retningslinjer for de vurderinger som skal legges til grunn ved dokumentasjon av det kommunale brannvesenet.

I slutten av dette vedlegget er det utarbeidet et forslag til dokumentasjon hvor de elementer kommunen må innarbeide er beskrevet. Dokumentasjonen kan utarbeides i tråd med eksempelet, men kommunen må tilpasse teksten til lokale forhold.

Kartlegging av risiko og sårbarhet

Kommunen/brannvernregionen kan ha objekter og områder hvor brann eller ulykke kan føre til større konsekvenser enn hva organisering og dimensjonering etter standardkravene i forskriften er ment å skulle håndtere.

Brann eller ulykker i slike objekter og områder kan medføre tap av mange menneskeliv, store økonomiske verdier, kulturelle verdier eller ha stor samfunnsmessig betydning.

Slike objekter og områder kan være:

- bygninger, anlegg, opplag som ikke er oppdelt, utrustet og bygget etter tidligere og någjeldende byggeforskrifter eller forskrifter til brann- og eksplosjonsvernloven
- opplag/produksjon av brannfarlig eller eksplosiv vare
- vei- og jernbanetunneler
- vei- og jernbanetraséer med stor trafikk
- teleanlegg
- kraftstasjoner, opplag/virksomhet o.l. i fjell
- havneanlegg, store trafikkterminaler m/skip
- bygninger eller bygningsmasse med kulturhistorisk verdi
- områder med fare for store naturødeleggelser (ras, flom, orkan)

Beredskapsmessige svakheter kan også få store konsekvenser ved brann eller ulykke i enkeltobjekt eller område. Dette kan skje når:

- slokkevanntilførselen ikke er tilfredsstillende
- innsatstiden er lang
- personellet ikke er kvalifisert for oppgaven
- utstyret ikke er tilstrekkelig
- objektet er for høyt i forhold til brannvesenets stigemateriell
- offensiv innvendig slokkeinnsats ikke kan iverksettes fordi brannvesenet ikke har røykdykkere

Objekter, områder og svakheter i beredskapen må kartlegges. Vedlegg 3 har en nærmere beskrivelse av beredskapsplaner, objektsyn og innsatsplaner. I tillegg har boken Øvelser for brannvesenet beskrivelser om dette tema.

Om kommunestyrets vurderinger

Kommunestyret må på bakgrunn av kartlagt risiko gjøre en helhetsvurdering og avveining av:

- hvilke økonomiske og praktiske muligheter det er for forebyggende tiltak i risikoobjektene
- hvilke risiki kommunen må leve med
- hvilken organisering og dimensjonering brannvesenet skal ha utover minstekravene

Det er viktig at kommunen også på politisk nivå erkjenner at kommunen kan oppleve branner og ulykker som kan få store konsekvenser. Det bør derfor utarbeides en plan for praktiske og økonomiske tiltak og for revisjon av dokumentasjonen.

Det forutsettes at brannsjefen orienterer aktuelle objekteiere om hvilken effekt som kan forventes av brannvesenets innsats.

I den grad eier ikke allerede har gjennomført forskriftsmessig brannsikring, må kommunen sørge for dette, om nødvendig gjennom pålegg om ytterligere sikringstiltak og eventuell bruk av reaksjonsmidler, jf. brann- og eksplosjonsvernloven §§ 39, 40 og 42 og forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn.

Kommunestyret må videre sørge for at forutsetningene for innsatsstyrken er oppfylt, se under avsnittet "Forutsetninger for innsatsstyrken" i dette vedlegget.

I tilfeller hvor det er vanskelig å legge ansvaret for en risiko eller sårbarhet på en bestemt eier eller bruker, f.eks. ved rasfare, flom, storm osv., bør ressursen som brannvesenet utgjør inngå i annen beredskapsplanlegging, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 11.

Om objekteiers ansvar

Eiere og virksomheter/brukere av bygning(er), område(r) m.v. har et spesielt ansvar for brannsikring av objektene. Eierne og virksomhetene/brukerne plikter ved internkontroll å sørge for at objektene er sikret mot brann, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 6, og forebyggendeforskriften § 1-2. De skal også sørge for at objektene er bygget, utstyrt, og vedlikeholdt i samsvar med gjeldende lover og forskrifter om forebyggelse av brann, jf. forebyggendeforskriftens § 2-1.

Mange kommuner og brannvernregioner har objekt(er) og/eller område(r) som skiller seg ut ved at brann eller ulykke kan få store konsekvenser. Objekteieren må da være med og ta ansvar for å redusere eller kompensere for risikoen gjennom særskilte forebyggende tiltak. Det kan også være aktuelt å etablere egen beredskap med personell, materiell osv., selv om objektet ikke faller inn under bestemmelsene om egenbeskyttelse i Sivilforsvarsloven av 17. juli 1953 nr. 2 (Industri- og sivilvern).

Konsekvensreducerende tiltak

I enkeltobjekter og områder som utgjør stor fare for tap av menneskeliv og store økonomiske verdier, må risiki søkes redusert så langt det er praktisk og økonomisk gjennomførbart. Dette kan gjøres ved et samspill av forebyggende tiltak i objektet og beredskapsmessige tiltak i objektet eller brannvesenet.

Aktuelle tiltak er:

- brannteknisk vurdering før nye risikoobjekter etableres (regulerings- og byggesaksbehandling)
- ytterligere brannforebyggende tiltak i objektet
- kompetanseheving og øvelser i objektet
- samarbeidsavtaler
- økte ressurser til brannvesenet

1. Brannteknisk vurdering før nye risikoobjekter etableres

Få kommuner har tradisjon for å vurdere brannvesenets beredskap og forebyggende tiltak i sammenheng med Kommuneplanen (langsiktig og kortsiktig del) og sivil beredskapsplanlegging.

Det kan være gitt tillatelser til utbygging av store enkeltobjekter, boligområder, industriområder, vei- og jernbanetraséer, tunneler osv. uten å ha tatt tilstrekkelig hensyn til brannvesenets:

- innsatstider
- bemanning
- utstyr
- kompetanse
- behov for slukkevann osv.

Det bør derfor legges til rette for at brannvern i større grad finner sin naturlige plass i all kommunal planlegging, herunder enkeltsektorenes planer.

Brannsjefen bør rutinemessig forelegges viktige plan- og byggesaker til uttalelse. Han bør selv søke opp saker som kan medføre endret eller ny stor risiko, og på forhånd markedsføre eventuelle brannforebyggende og beredskapsmessige synspunkter ved sakene og søke disse løst.

Det er viktig at bygningsmyndighetene er kjent med hva det lokale brannvesenet er i stand til å håndtere. For å kompensere for eventuelle svakheter, bør bygningsrådet ved behandling av nye risikoobjekter i plan- og byggesaker vurdere skjerpede branntekniske krav for anlegg, nybygg, tilbygg, ombygging, bruksendring osv. som har hjemmel i bygningslovgivningen.

2. Brannforebyggende tiltak

I mange tilfeller vil risikoobjekter hvor brann eller ulykke kan medføre "store" konsekvenser være registrert som særskilte brannobjekter og dermed underlagt brannvesenets tilsyn, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 32.

Tilsynet skal påse at objektene er sikret mot brann etter gjeldende bestemmelser, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 13. Effekten av tilsynet skal være redusert risiko og oppgradering av sikkerheten til nivået for nye bygninger så langt dette kan gjennomføres innenfor en praktisk og økonomisk forsvarlig ramme, jf. forebyggendeforskriften § 2-1, tredje ledd. Risikoen kan derved bli mer håndterbar i forhold til den tilgjengelige beredskapen.

Brannforebyggende tiltak i objektene kan være å:

- etablere flere og bedre rømningsveier
- gjennomføre mer omfattende opplæring
- anskaffe mer slukkeutstyr og eventuelt verneutstyr for spesialtrenet personell i objektet
- skjerpe rutiner for ansvar, ettersyn og vedlikehold av branntekniske forhold (internkontroll)
- installere automatisk brannalarm med tilknytning til nødalarmeringssentral
- installere automatisk slukkeanlegg
- installere brannventilasjon o.l.
- tilrettelegge tilstrekkelige slukkevannkilder i/ved objektet
- etablere særskilt adkomst for innsatsmannskapene

3. Særskilt kompetanseheving og øvelse

I henhold til forskriftenes § 4-13 skal beredskapspersonell øves i oppgaver de kan bli stilt overfor. For alle objekter/områder hvor brann eller ulykke forventes å få "store" konsekvenser kan det i tillegg være nødvendig å:

- gjennomføre intensiv spesialopplæring f.eks. av røykdykkere i brannvesenet og eventuelle røykdykkere knyttet til risikoobjektet
- foreta hyppige befaringer/objektsyn med aktuelt personell, utarbeide detaljerte innsatsplaner for brannvesenets og eventuelt objekteiers personell
- gjennomføre spesialopplæring av personell knyttet til risikoobjektet om det er nødvendig

4. Samarbeidsavtaler

Kan ikke konsekvensene av uhell i et risikoobjekt reduseres gjennom forebyggende tiltak og egenberedskap i objektet, bør kommunen/brannvernregionen søke å inngå avtale om samarbeid før ytterligere ressurser tilføres eget brannvesen.

5. Ytterligere ressurser tilføres brannvesenet

Har kommunen risikoobjekt(er) hvor brann eller ulykke kan medføre store konsekvenser, må risikoen søkes redusert. Det kan gjøres gjennom pålegg om ytterligere forebyggende eller beredskapstiltak fra eiers eller brukers side. Hvis slike tiltak ikke er tilstrekkelige, må kommunen tilføre brannvesenet mer ressurser med sikte på å tilpasse beredskapen til de aktuelle risikoobjektene.

Tiltakene kan være å:

- øke antallet røykdykkere (forutsetter at det tas hensyn til røykdykkerlag, utstyr og opplæring, jf. Røykdykkerveiledningen)
- heve beredskapsnivået, f.eks. fra deltid uten vakt til deltid med vakt, eller fra deltid med vakt til kasernert vakt
- øke bemanningen i førsteinnsatsstyrken
- etablere reservestyrke
- anskaffe spesialkjøretøyer eller annen særskilt utrustning

Minstekrav

Minstekravene i kapittel 3, 4 og 5 er knyttet til tettsteder, innbyggertall og innsatstider, og skal sikre et minste sikkerhetsnivå. Både brannvesenets forebyggende og beredskapsmessige innsats skal organiseres og dimensjoneres minst i henhold til disse.

Minstekravene for beredskap er fastsatt med sikte på at brannvesenet skal kunne håndtere branner i objekter som oppfyller det branntekniske sikkerhetsnivået, som følger av Plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 (pbl) med forskrifter og brann- og eksplosjonsvernloven med forskrifter. Konsekvensene etter de fleste branner/ulykker vil som følge av disse bestemmelsene være redusert til det som "normalt" blir akseptert.

Forventninger til innsatsstyrken etter standard dimensjonering

Branner og ulykker kan for enkelhets skyld deles inn i tre kategorier:

- ”liten”
- ”større”
- ”de største”

Det er forventet at brannvesen som dimensjoneres etter standardkravene, skal kunne håndtere "liten" og "større" brann/ulykke.

Etter standardkravene skal enhver kommune ha et brannvesen med minst 16 personer, jf. § 5-1, men med ulike krav til vaktberedskap, avhengig av tettstedets innbyggertall, jf. §§ 5-3 og 5-4.

"Liten" brann eller ulykke

Minst 4 mannskaper av en minste innsatsstyrke på 16 mannskaper pluss eventuell støttestyrke skal utgjøre en førsteinnsatsstyrke. Denne forventes å være i stand til å iverksette effektiv og sikker redning/slokking/begrensning i en "liten" brann eller ulykke, se under §§ 5-1, 5-2 og 5-3.

"Liten" brann eller ulykke kan være:

- brann innenfor en frittliggende bygning eller forskriftsmessig "liten" branncelle på størrelse med en bolig/leilighet. (ca. 100 – 150 m²)
- brann i frittliggende fritidsbolig (ca. 100 – 150 m²)
- bilbrann
- trafikkuhell med 1-2 biler involvert
- forberedende innsats ved skogbrann, vannskader, ras, flom, osv.
- pipebrann
- akutt forurensning (avhengig av interkommunal avtale og beredskapsplan)
- mindre branner som f.eks. containerbrann og gressbrann

"Større" brann eller ulykke

Etter 10-15 minutter fra førsteinnsats er iverksatt, er det forventet at samlet minst 12-14 mannskaper av en minstestyrke på 16 mannskaper er i innsats. Denne innsatsstyrken skal kunne håndtere en "større" brann eller ulykke på en effektiv og sikker måte. Se under § 4-1, § 4-3 og § 5-1.

"Større" brann eller ulykke kan være:

- brann med spredning utover "liten" branncelle
- brann innenfor forskriftsmessig brannseksjon, (salgslokaler og industri/håndverkslokaler på inntil 1800 m² uten kompenserende tekniske tiltak)
- totalbrann i bygning med forskriftsmessig avgrenset størrelse som bolighus i tettbebyggelse, rekkehus, overnattingssted
- trafikkulykker med mer enn 2 biler involvert
- akutt forurensning (avhengig av beredskapsplan/avtale)
- mindre skogbrann (2-10 mål)

"De største" branner og ulykker

Branner og ulykker i objekter som er bygget, utstyrt og vedlikeholdt i henhold til bygningsloven med forskrifter og brann- og eksplosjonsvernloven med forskrifter, kan likevel utvikle seg til å bli større enn hva standardkravene er ment å dekke. Dette skal det tas hensyn til ved å:

- tilrettelegge for bistand i akuttsituasjon, se under § 4-2
- rekvirere/anmode andre personell- og materiellressurser med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven §§ 5 og 15, se også under § 4-2.

Forutsetninger for innsatsen

Når et førsteinnsatslag med minst 4 mannskaper med støttestyrke skal kunne håndtere en "liten" brann eller ulykke, og en samlet styrke med minst 12-14 mannskaper en "større" brann eller ulykke, forutsettes det at innsatsen kan skje:

- i objekt som er brannteknisk oppdelt i forskriftsmessige arealer, jf. byggeforskrifter
- med tilstrekkelig slokkevann
- innenfor fastsatt innsatstid
- med kvalifisert personell
- med tilstrekkelig og tilfredsstillende utstyr
- effektivt og direkte fra brannobjektets utside (inntil 1-2 etasjer eller når bygningen er tilrettelagt for utvendig redning og slokking),
- med 4-mannslaget hvor røykdykkerinnsats utøves i henhold til røyk- og kjemikaliedykkerveiledningen
- med samlet styrke på minst 12-14 mannskaper hvor røykdykker innsats utøves i henhold til røyk- og kjemikaliedykkerveiledningen

Standardberedskapen skal kunne dekke brannvesenets bistandsoppgaver etter brann- og eksplosjonsvernloven § 15 i begrenset omfang.

Når en hendelse får et større omfang enn "større" brann eller ulykke, overstiger dette forventningene til effekten av standardberedskapen.

Beredskapsplaner og innsatsplaner

Beredskaps- og innsatsplaner må utarbeides der det er nødvendig avhengig av risiko og sårbarhet. Nærmere beskrivelse av beredskaps- og innsatsplaner finnes i vedlegg 3. Når det gjelder utarbeidelse av innsatsplaner, beskriver øvelseshåndboken gjennomføring av objektssyn som er en del av grunnlaget i innsatsplanen.

Eksempel på dokumentasjon av brannvesenet

Innledning

Ved dimensjonering av brannvesenet er det tatt hensyn til både regelverkets standardkrav og den risiko- og sårbarhet som foreligger i kommunen. Denne dokumentasjonen beskriverkommunes organisering og dimensjonering av brannvesenet slik at både lovpålagte og andre oppgaver kan utføres tilfredsstillende.

Delegering

Kommunestyret har delegert all/deler av sin myndighet og oppgaver etter brann- og eksplosjonsvernloven med underliggende forskrifter slik det følger av vedlagt delegasjonsvedtak av

Grunnlag

Antall innbyggere i kommunen er:
Antall piper
Tettsteder: (navn og antall innbyggere) (navn og antall innbyggere) (navn og antall innbyggere)
Objekter med krav til innsatstid: Sykehjem (innsatstid i minutter) Tettbebyggelse med fare for omfattende brann (innsatstid i minutter) Næringsområde med fare for omfattende brann (innsatstid i minutter)
Oppgaver tillagt brannvesenet : (lovpålagte oppgaver) (Andre oppgaver)
Stillinger i brannvesenet : Brannsjef: (andel) årsverk Stedfortreder: (andel) årsverk Avdelingsleder forebyggende: (andel) årsverk Avdelingsleder beredskap: (andel) årsverk Forebyggende personell : (andel) årsverk, fordelt på (antall) stillinger Feier : (andel) årsverk, fordelt på (antall) stillinger

Dimensjonering

Risiko- og sårbarhetskart er utarbeidet (dato)....
Risiko- og sårbarhetskartlegging er gjort for følgende objekter : (navn og virksomhet) (navn og virksomhet) (navn og virksomhet) (omfatter også risiko som vei/bane/sjø)
Konklusjon av forebyggende tiltak som må gjennomføres i objektet fremkommet i kartleggingen : (tiltak) (tiltak) (tiltak)
Forebyggende tiltak iverksatt i objektene i kartleggingen : gjennomført tiltak(beskrivelse av tiltaket og dato for gjennomføring) gjennomført tiltak(beskrivelse av tiltaket og dato for gjennomføring)
Beredskapsmessige tiltak i brannvesenet: (samarbeid/bistand) (antall innsatsmannskaper) (vaktberedskap) (vaktlagene/støttestyrker) (reservestyrker)
Beredskapsbehov i henhold til risiko- og sårbarhetskartleggingen: Overordnet vakt: (beskriv hvem som inngår) Vaktberedskap innsatsstyrken: Antall innsatsmannskaper: (antall) utrykningsledere (antall) konstabler (antall) røykdykkere (antall) støttestyrke Reservestyrker: Skogbrannreservestyrker: Høyneret beredskap: Vannforsyning: Høydeberedskap:

Konklusjon

Kommunen har en beredskap ut i fra forskriftskrav og risiko- og sårbarhetskartlegging:
Brannstasjoner:.....stasjon med 4 lag av mann på (heltid/deltid)
Overordnet vakt: (hvis krav hvem inngår)
Vaktberedskap innsatsstyrken:
Antall innsatsmannskaper:
(antall) utrykningsledere
(antall) konstabler
(antall) røykdykkere
(antall) støttestyrke
Nødalarmeringssentral(navn) er ansvarlig for utalarmering i henhold til gjeldende prosedyre samt
loggføring av brannvesenets innsatser.
Reservestyrker:
Skogbrannreservestyrker:
Høynet beredskap:
Vannforsyning:
Høydeberedskap:
Samarbeidsavtaler:
Bistandsavtaler:
Samarbeid med andre beredskapsenheter:
Skogbrannovervåking:

Planer og rapporter

Forebyggende

Brannsjefen utarbeider innen utgangen av hvert år en plan over brannverntiltak for neste år, herunder gjennomføring av tilsyn med brannobjekter, informasjon, årlige kampanjer og eventuelt andre tiltak. Planen skal legges fram for kommunestyret (alt. nemnd) innen hvert år.

Ved utgang av hvert år utarbeides en rapport over gjennomførte forebyggende tiltak.

Det skal utarbeides en plan for feiing og tilsyn med fyringsanlegg innen hvert år.

Planer og årsrapporter arkiveres (henvisning)

Beredskap

Brannsjefen har i nødvendig omfang utarbeidet og samordnet beredskapsplaner, (henvisning)

Brannsjefen har i nødvendig omfang sørget for utarbeidelse av innsatsplaner for større objekter som representerer en risiko, (henvisning)

HMS-systemet

Det er etablert et HMS-system i brannvesenet som sikrer at alle krav til helse, miljø og sikkerhet etterleves.

Personell som settes i innsats har personlig verneutstyr tilpasset oppgavene og er fortrolig med utstyrets muligheter og begrensninger.

Hovedoppsettet for brannvesenets HMS-system fremgår av vedlegg

I det videre følger særskilt informasjon om deler/områder av HMS-systemet:

Instrukser

Ledere og mannskaper er underlagt instruks/stillingsbeskrivelser som sikrer at brannvesenets oppgaver etter brann- og eksplosjonsvernlovgivningen blir betryggende ivaretatt. En oversikt over instruksene/lokale retningslinjer fremgår av vedlegg

Nødalarmeringssentralen er ansvarlig for alarmering av innsatspersonell, overordnet vakt osv. i henhold til avtale/instruks.

Opplæring og kompetanse

Planen for og dokumentasjonen av opplæring og kompetanse er en del av HMS-systemet.

Ledere og mannskaper skal gjennomføre den opplæring som kreves etter dimensjoneringsforskriftens kapittel 7. I tillegg skal de ha grunnlag for den opplæring som er nødvendig for å gjennomføre de oppgaver som er tillagt brannvesenet.

Ajournført kompetanseplan for den enkelte ansatt, følger av vedlegg

Øving av beredskapen

Planer for øving av beredskapen og dokumentasjon av dette er en del av HMS-systemet. Det skal utarbeides årlige øvelsesplaner som sikrer at ledere og mannskaper får tilstrekkelig øvelse til å løse de oppgaver de kan bli stilt overfor. Øvelsesplaner arkiveres løpende (henvisning). Hver øvelse skal være tilrettelagt med øvelsesmål, disposisjon for instruktør osv. Årlig øvelsesantall for hver leder og hvert mannskap, inkludert fellesøvelser og årssamling med brannsjefen, skal være minst

Dokumentasjon av personelletts fremmøte til øvelsene, se (henvisning).

Røyk- og kjemikaliedykking skal gjennomføre (antall) øvelser. Dokumentasjon av personelletts fremmøte til øvelsene, se (henvisning).

Utstyr

Brannvesenet har tilstrekkelig utstyr for alarmering og samband, se vedlegg/materielloversikt..(henvisning til oversikten).

Brannvesenet disponerer tilstrekkelig materiell til innsats ved brann og andre ulykker, se vedlegg/materielloversikt..(henvisning til oversikten)

(personlig verneutstyr, utstyr til trafikkulykker utstyr til kjemikalievern/IUA osv.)

Dokumentasjon av nødalarmeringssentral

Brann- og eksplosjonsvernloven § 16 setter krav til etablering og drift av nødalarmeringssentraler. Dimensjoneringsgrunnlag og oppgaver skal dokumenteres.

Vedlegget er et eksempel på dokumentasjon for nødalarmeringssentral. Her fremgår de fleste elementer som må innarbeides i dokumentasjonen. Eksempelet kan benyttes som mal, men teksten må tilpasses.

Dokumentasjonen skal være et «levende» dokument som nødalarmeringssentralen selv, kommunene, tilsynsmyndighetene og andre lett skal kunne orientere seg i. Data for å fylle ut dokumentasjonen hentes fra de enkelte kommunenes dokumentasjon.

Eksempel på dokumentasjon av nødalarmeringssentral (navn)

Formål

Denne dokumentasjonen beskriver (navn på sentralen) og dokumenterer at nødalarmeringssentralen er organisert og dimensjonert slik at både lovpålagte og andre oppgaver kan utføres tilfredsstillende. Ved dimensjoneringen er det tatt hensyn til både de krav som følger av brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrifter samt øvrige oppgaver som er tillagt nødalarmeringssentralen.

Eierforhold

Nødalarmeringssentralen er et interkommunalt selskap eiet av kommunene/privat:

.....

(selskapsavtale og vedtekter)

Nødalarmeringssentralen er eiet avkommune

(avtaler med tilsluttede kommuner)

Vedtak/avtaler i forhold til eierforholdet, se vedlegg

Dimensjoneringsgrunnlag for nødalarmeringssentralen

Følgende kommuner betjenes av nødalarmeringssentralen :	
(kommune navn)	(antall innbyggere)
(kommune navn)	(antall innbyggere)
Samlet innbyggertall som nødalarmeringssentralen betjener (sum innbyggere)	
(fyll inn de oppgavene som nødalarmeringssentralen utføre utover de lovpålagte i lovens § 16, samt forskriftens §§ 4-5, 4-6, 4-7 og 6-3)	
(Mottak av brannalarmer)	(antall tilnyttede alarmer/abonnenter)
(Mottak av nødmelding til havs)	(antall tilnyttede alarmer/abonnenter)
(Rapportering av akutt forurensning)	(antall/belastning)
(Mottak av og utkalling til trygghetsalarmer)	(antall tilnyttede alarmer/abonnenter)
(Mottak av andre typer alarmer)	(antall tilnyttede alarmer/abonnenter)
(eventuelt andre oppgaver tillagt nødalarmeringssentralen)	(antall/belastning)

Bemanning av nødalarmeringssentralen

Nødalarmeringssentralen er bemannet slik at oppgavene kan gjennomføres tilfredsstillende.	
Leder nødalarmeringssentralen	stillingsandel årsverk
Nestleder nødalarmeringssentralen	stillingsandel årsverk
Operatører i nødalarmeringssentralen	(antall)
Totalt antall årsverk tilknyttet nødalarmeringssentralen	Stillingsandel årsverk
Ajourført oversikt over personellet fremgår av vedlegg	
Vaktordning i nødalarmeringssentralen	
Operatører på vakt til enhver tid	(antall)
Skiftordningen er: Lengden på vekten er(antall) timer. Vaktordningen er ihht arbeidsmiljøloven, eventuelt dispensasjon fra arbeidstilsynet(henvisning).	
Vaktskifte foregår: (skriv tidspunkt for vaktskifte)	
Rutiner for vaktskifte er beskrevet i vedlegg.....	
Beskriv eventuelle instruksjoner og rutiner for å innkalle en eller flere operatører. Operatørene tilkalles på følgende måte: (beskriv)	
Utfartshelger, høytider, arrangementer, perioder med stor fare for brann eller perioder med mange forventede alarmer/nødmeldinger, skal lederen etablere høyere beredskap dersom dette er påkrevet for å sikre nødvendig bemanning av nødalarmeringssentralen.	

HMS-system

Organisatoriske forhold i nødalarmeringssentralen

Nødalarmeringssentralen alarmerer innsatspersonell, overordnet vakt, brannsjef eller stedfortreder for kommunene i dekningsområdet i henhold til avtale/instruks.

Det er utarbeidet stillingsbeskrivelse for ledere og operatører. Stillingsbeskrivelse/instruksjoner sikrer at nødalarmeringssentralen etterlever brann- og eksplosjonsvernloven med tilhørende forskrifter, se vedlegg

Rutinehåndbok fremgår av vedlegg

(Til informasjon, strykes i dokumentasjonen. Rutinehåndbok kan inneholde: Organisasjonskart, rutiner ved vaktskifte, mottak av oppdrag, rutine for å holde kontakt med nødstilte, rutiner/hjelpemidler for å holde oversikt i situasjonen, alarmering av innsatsstyrke, varslingsprosedyrer, logging av oppdrag, radioprosedyrer, oversikt over radioer, daglig drift av nødalarmeringssentralen, skjema for avvik fra oppsatte rutiner, rutiner for internkontroll- HMS, opplæring av nye operatører)

Det er etablert et HMS-system i nødalarmeringssentralen som er en systematisk måte å ivareta alle forhold som påvirker alarmoperatørens helse, miljø og sikkerhet.

Hovedoppsettet for nødalarmeringssentralens HMS-system fremgår av vedlegg

Planer/rapportering

Det skal innen utgangen av året utarbeide en rapport om tjenesten i nødalarmeringssentralen.

Planer og rapporter dokumenteres(henvisning).

Opplæring, kompetanse og øvelse

Kompetanse

Ledere og alarmsentraloperatører skal gjennomføre den opplæring som kreves etter dimensjoneringsforskriftens § 7-5, samt opplæring som er nødvendig for å gjennomføre andre oppgaver lagt til nødalarmeringssentralen.

Opplæringsplan for den enkelte er utarbeidet og ajourføres, se vedlegg

Øvelse

Leder av nødalarmeringssentralen utarbeider årlig øvelsesplan som sikrer at ledere og operatører får tilstrekkelig øvelse for å løse de oppgaver de kan bli stilt overfor, slik det følger av dimensjoneringsforskriften § 4-13.

Øvelsesplaner dokumenteres, se(henvisning)

Hver øvelse skal være tilrettelagt med øvelsesmål, disposisjon for instruktør osv.

Ledere og operatører skal gjennomføre minst(antall) øvelser, inkludert fellesøvelser.

Operatørenes gjennomføring av øvelser skal dokumenteres.

Årssamling

Nødalarmeringssentralen skal gjennomføre minst(antall) samling(er) i året med kommunene som er tilsluttet/kjøper nødalarmeringstjenesten.

Avtaler

Avtaler som er inngått mellom kommuner i nødalarmeringssentralens dekningsområde

Navn på kommune:	Avtalen gjelder følgende:	Dato når avtalen er innarbeidet i prosedyre

Avtalene dokumenteres se(henvisning)

Nødalarmeringssentralen må sørge for å ha oversikt over slokkeavtaler, innsatsplaner for risikoobjekter og områder, områder hvor tankbil erstatter slokkevannsforsyning. Dette dokumenteres på følgende måte: (henvis til avtaler/beskriv rutiner/prosedyrer for ivaretagelse)

Underlaget for risikokartleggingen og de konsekvensreduserende tiltak som er besluttet gjennomført i objektene fremgår av vedlegg(kommunens dokumentasjon av brannvesenet)

Avtalene mellom kommunene og nødalarmeringssentralen

Avtalepartene – kommuner, andre beredskapsorganisasjoner	Avtalen gjelder følgende	Dato når avtalen er innarbeidet i prosedyre

Avtalene fremgår av se(henvisning)

Teknisk utstyr i nødalarmeringssentralen

Utrustning av nødalarmeringssentralen

Nødalarmeringssentralen har nødvendig utstyr for alarmering av personellet og for å opprettholde nødvendig samband mellom nødalarmeringssentralen, overordnet innsatsleder, utrykningsledere, kjøretøyer, øvrige nødetater og andre. Utstyret er beskrevet i dimensjoneringsforskriftens § 6-3 og i veiledning til denne.

Det er etablert elektronisk kartverk hvor opprinnelsesmarkering for alarm/nødmelding fremkommer.

Det er utarbeidet et risikokart over nødalarmeringssentralens dekningsområde, vedlegg

Ledere og innsatspersonell alarmeres via godkjent radioalarmeringsutstyr med personsøkere/radio i henhold til alarmeringsprosedyre, vedlegg

Nødalarmeringssentralen har lydlogg og skriftlig logging av alle nødsamtaler. Det logges i tillegg når brannvesenet rykker ut, kommer frem og er tilbake. Det er (/ er ikke) lydlogg av sambandet mellom brannvesenet og nødalarmeringssentralen.

Teknisk beskrivelse av alarmerings- og sambandsutstyr

(Skriv inn en beskrivelse av utstyret med type, programvare, leverandør, dato for innkjøp etc.)

Manualens innholdsfortegnelse ligger ved som vedlegg

Serviceavtale for alarmerings- og sambandsutstyr

Det er opprettet serviceavtale med Serviceavtalen ligger ved som vedlegg (henvisning)

....

Det utføres egenkontroll som dokumenteres på følgende utstyr:

Utstyr	Type kontroll/service	Frekvens
(identifisering av utstyret)	(stikkordsmessig beskrivelse om det er visuell kontroll/prøving)	(tidsintervall for kontrollen)

Beredskapsplaner, innsatsplaner og objektsyn

Innledning

Beredskapsplan og innsatsplan er forskjellig ved at beredskapsplan er overordnet mot en hendelse/type ulykke, mens innsatsplaner knyttes opp mot et konkret objekt. Dette vedlegget omhandler utarbeidelse og oppbygging av beredskapsplaner for kommunen og innsatsplaner som retter seg mot et risikoobjekt.

Beredskapsplaner og innsatsplaner må samordnes med øvrige nødetaters planverk og med eiers planverk.

Beredskapsplaner

En beredskapsplan skal sikre at alle ressurser er kartlagt på forhånd, at rutiner for ulike hendelser er beskrevet og oppgavene fordelt mellom ulikt personell og materiell.

For tilnærmet like hendelser bør det utarbeides beredskapsplan(er) som kan benyttes av eller samordnes med alle aktuelle innsatsstyrker. For enkelte hendelser kan det være aktuelt å utarbeide særskilte planer, eventuelt tilrettelagt for den enkelte innsatsstyrke.

På bakgrunn av de samlede ressurser og den risiko som foreligger i området, bør brannsjefen i samarbeid med politiet og øvrige myndigheter bidra til å utarbeide beredskapsplaner som er samordnet. Disse beredskapsplanene kan flere instanser (nødalarmeringssentraler, ledere og innsatspersonell) benytte ved ulike hendelser, se også under § 2-1, § 4-1 m.fl.

Slike planer må dokumenteres i henhold til § 2-4.

De mest aktuelle situasjoner som krever at brannvesenet har tilrettelagt planer er:

- store industri-/byggningsbranner
- brann/eksplosjon i brannfarlig vare-/eksplosivlager
- kvartal-/bybrann (tett sammenhengende trehusbebyggelse)
- skogbrann
- vegtrafikkuhell, arbeidsuhell, flystyrt, jernbaneuhell
- ulykke-/brann i tunnel (vei/jernbane/kraftverk)
- ras, flom, storm
- akutt forurensning
- brann i skip
- provisorisk vannforsyning
- spesielle risikoobjekter ut i fra lokale forhold

Brannvesenets ansvar for innsats i de ulike situasjoner er forskjellig, avhengig av om det er en primæroppgave eller bistandsoppgave, jf. brann- og eksplosjonsvernloven §§ 11 og 15. Behovet for koordinering av beredskapsplaner vil derfor være forskjellig. Man bør ta hensyn til politiets alminnelige skadestedslederansvar i redningsaksjoner, og innledende koordineringsansvar ved flom, ras, orkan osv, jf. lov om politiet av 4. august 1995 § 27.

Innsatsplaner for større risikoobjekter

Innsatsplaner må utarbeides ved samarbeid med eier/brannvernleder slik at det er mulig for brannvesenet å foreta rask, tilrettelagt og sikker innsats i store risikoobjekter. Alle prosedyrer og innsatsplaner må samordnes med eiers beredskapsplan. Samarbeid om tiltak ved branner og andre ulykkessituasjoner må skje mellom eier, politi, helse- og brannvesen. All innsats skal så langt som mulig gjennomføres i overensstemmelse med innsatsplanen og beredskapsplanen.

Innsatsplaner bør være tilgjengelige for overordnet innsatsleder, utrykningsleder og nødalarmringssentralen.

Objektsyn

Objektsyn er en kjentmannsprøve og utgangspunktet for å lage en innsatsplan.

Når man skal gjennomføre et objektsyn bør følgende forhold vurderes:

- utvendige forhold slik som kjørevei, alternativ kjørevei, oppstillingsplass, slokkevann, nøkkelsafe
- type virksomhet, bygningskonstruksjon, seksjoneringsvegg(er), trapperom, brannbelastning, brannfarlig/eksplosiv vare
- tekniske anlegg slik som stigeledning(er), slokkeanlegg, brannalarmanlegg, røykventilasjon, brannheis, ventilasjonsanlegg
- organisatoriske tiltak slik som personale til stede, tillatt persontall (gjester), assistert rømning, evakuerings-/møteplass, informasjon ved ankomst.

Dette er ikke en fullstendig liste. En mer utførlig beskrivelse finnes i DBEs øvelseshåndbok for brannvesen.

Oppbygning av planverk

Beredskapsplaner

Beredskapsplaner som skal samordnes med øvrige nødetater kan med fordel utarbeides som fempunktsordre. Dette er et innarbeidet system for utarbeidelse av beredskapsplaner i forsvaret og politiet. Hvis brannvesenet utarbeider sine beredskapsplaner ved å bruke den samme modellen, kan man lettere samordne planene.

Beredskapsplanene bør derfor inneholde følgende punkter i denne rekkefølgen:

1. SITUASJON

Beskrivelse av hendelsen

- Motparten/hendelsen
Brann, ulykke eller andre uønskede hendelser.
 - Generell beskrivelse av hendelsen, kan spesifiseres for et objekt.
 - Teknisk utstyr og dets funksjon, generelt eller spesielt for et objekt
 - Installert sikringsutstyr og dets funksjon, generelt eller spesielt for et objekt
- Andres/egne styrker
Opplysninger om andres og egne styrker som deltar (innsatsstyrken).
 - oversikt over innsatspersonell, ledere og aktuelle ressurspersoners navn, telefonnummer og alarmeringsmåte
 - oversikt over det ordinære innsatspersonellets materiellressurser, listet opp for hver innsatstype
- Underleggelser og avgivelser
Her beskrives personell- og materiellressursen som er eller vil bli underlagt/avgitt
 - utstysbehov
 - oversikt over transportmidler, mobilkraner, gravemaskiner, tankbiler, fartøyer, saneringsfirma, som det etter eventuell avtale kan være aktuelt å trekke inn

2. OPPDRAG

Hensikten med oppdraget. Eksempelvis redde liv, begrense skade, etc.

3. UTFØRELSE

- Plan
Hvorledes man skal løse oppdraget, kortfattet. Skal inneholde: hva, hvem, hvor, når, hvorfor og hvordan.
 - planen må omfatte hvordan
 - utforming av objektet
 - omkjøringsruter
 - aktuelle kart for området
- Utførelse
Her kan man gi detaljert beskrivelse av innsatsen og disponering av styrker/utstyr. Ressursene og bemanningssituasjonen dag/natt må vektlegges, verne og redningsutstyr og dets plassering, evakueringsrutiner. Planene må beskrive forhold som ansvars- og oppgavefordeling. Det kan også være hensiktsmessig å beskrive spesiell sløkking, evakuering, rømning og redning, inntrengningsmåte, og særlige lokale forhold som kan få betydning for innsatsen.
- Felles bestemmelser
Bestemmelser som gjelder alle underordnede.
 - regler for transport av farlig gods
 - beskrivelse av sikkerhetsregler
 - oversikt over organiserte kriseteam

4. ADMINISTRASJON OG FORSYNINGSTJENESTE

Administrative og forsyningsmessige bestemmelser som: rekvirering av materiell (f. eks. røykdykkerflasker), forpleiningstjeneste, drivstoff, sanitetstjeneste, eventuelt andre forhold.

- beskrivelse av hvem som har rekvisisjonsmyndighet ved ulike hendelser
- økonomiske forhold

5. LEDELSE OG SAMBAND

- Samband

Sambandsprosedyrer

- oversikt over tilgjengelig sambandsutstyr, reservebatterier, lademuligheter osv.
- oversikt over aktuelle radiofrekvenser, signaler, linjer og sambandsprosedyrer
- beskrivelse av de enkelte nødalarmeringssentralenes ansvar, myndighet, og samordningsrutiner

- Ledelse

Kommandoplass (KO) og eventuell flytting av denne.

Sjefens plass.

Beskrivelse av når KO skal opprettes (i samarbeid med politiet), hvem som skal inngå og hvordan opprettelse av KO skal foregå for ulike hendelser.

Innsatsplaner

Innsatsplanene kan bygges opp som en fem punkts ordre som beskrevet tidligere med tillegg av plantegninger. Det er også laget et skjema for innsatsplan i øvelseshåndboken som kan benyttes ved utarbeidelse av innsatsplaner.

Innsatsplaner bør inneholde:

situasjonsplan over området med inntegnet:

- hovedadkomst og eventuell alternativ adkomst
- risikosoner som evt. krever evakuering
- vannforsyning for slokkevann o.l.

grov plantegning av bygninger som viser:

- adkomst
- rømningsveier
- brannseksjonerings
- sentral for brannalarmanlegg
- sentral for automatisk slokkeutstyr
- håndslukkeutstyr
- område/rom med spesielle farer
- områder med høyspentbrytere
- aktuelle tekniske rom osv.
- aktuelle retrettveier for røykdykkere

oversikt over:

- objektets eier og bruker
- brannvernleder
- aktuelle kjentmenn
- ressurspersoner
- andre aktuelle personer
- aktuelle materiellressurser

Parametere for vurdering av utstørsbehov, sløkkevannforsyning o.l.

Innledning

Brannvesenets beredskap og slagkraft skal vurderes i forhold til risiko og sårbarhet i innsatsområdet og hvilke brannforebyggende eller andre tiltak som er gjennomført.

I forbindelse med kartleggingsarbeidet må det blant annet foretas en gjennomgang av brannvesenets utstyr, vannforsyning osv. for å kunne dokumentere at dette er tilstrekkelig. Det må lokalt gjennomføres trykktapsberegninger og tappeprøver slik at vannforsyningen er kartlagt.

Fordi vann er det mest aktuelle sløkkemiddelet, vil behovet for og tilgangen til sløkkevann være bestemmende for det aller meste av brannvesenets basisutstyr.

Dette vedlegget inneholder derfor noen parametere som kan benyttes i forbindelse med brann/ulykkesscenarier som bør gjennomføres for enkeltrisiko, for bl.a. å vurdere om eksisterende utstyr er tilstrekkelig. Elementer fra dette vedlegget er også gjengitt i DBEs "Håndbok i risiko-kartlegging" utgitt i september 1995.

Vannmengdebehov ved ulike branntyper.

I Norge er det hittil ikke satt offisielle tall på dette, men ut fra erfaringer som finnes i norske brannvesen, sammenfattet med DBEs statistikk, kan det som tommelfingerregel regnes med følgende behov for sløkkevannforsyning:

Vannforbruk ved overtent enebolig i område med spredningsfare:

Gj.sn. antall strålerør i samtidig bruk:

- 4 stk. stråler fra 38 mm slange à ca. 250 – 270 l/min.

Vannmengdebehov: ca. 1000 l/min

Sløkkevannforbruk ved "større" brann innenfor forskriftsmessig brannseksjon/bygning.

Eks. (industri/lagerbygning, kontor, sykehjem, sammenhengende trehusbebyggelse - etc.), med "middels" brannbelastning

Gj.sn. antall strålerør i samtidig bruk:

alternativ 1:

- 10-12 stråler fra 38 mm slanger à ca. 250-270 l/min.

alternativ 2:

- 6 stråler fra 65 mm slange à ca. 450-500 l/min

alternativ 3:

- Vannkanon à ca. 1000-1500 l/min pluss 1-3 stråler fra 65 mm slange og 4 stråler fra 38 mm slange.

Vannmengdebehov: 2500-3500 l/min.

Vannforbruk ved de "aller største" brannene

Eksempelvis trebygning i 2-4 etasjer > 600 m², trelastlager, kjøpesenter, industri/lager kvartal/bybrann osv.

Vannmengdebehov vil variere i forhold til utviklet branneffekt og hvilken slokketaktikk og slok-keutstyr som benyttes:

alternativ 1:

- Kjøling av fasader på omkringliggende bygninger når brannobjekt er tapt og brenner fritt på 800-1000 l/min.

alternativ 2:

- Innvendig "avskjæring" av brannen, samt kjøling av fasader på omkringliggende bygninger: 2000-3000 l/min.

alternativ 3:

- Direkte slokkeinnsats: 3000-9000 l/min. Slike vannmengder finnes bare sjelden tilgjengelig i vannledningsnett. Alternative vannkilder/reservoarer, ekstra utstyr og slokketaktikk skal være planlagt.

alternativ 4:

- Avskjæring/slokking av kvartal/bybrann vil kunne kreve enda større vannmengder og stiller krav til ekstra pumper og utstyr, tilrettelagt slokketaktikk, kunnskap om alternative vannkilder osv.

Eksempelene er kun ment som en indikasjon på at slokketaktikken må planlegges på forhånd med utgangspunkt i ressurser som på forhånd bør være kartlagt og prøvet.

Svenske undersøkelser basert på moderne slokketeknikk, konkluderer med at brannvesenets vannforbruk ved full slokkeinnsats er ca. 3 l/min pr. m² brannareal.

Eksempel: ved brannareal på ca. 200 m² kreves det slokkevanntilførsel på minst 600 l/min.

Maks. vannføring ut av 88 mm standard brannventil

88 mm standard brannventil

- ca. 1400-1800 l/min kan leveres ved maks. uttapping, dvs. ved ca. 0-1 bar trykk

I område med dårlig vanntrykk der behovet for slokkevannmengde er større enn 1000-1500 l/min, er det nødvendig med uttak fra flere brannventiler/hydranter, forutsatt at vannledningen er tilstrekkelig dimensjonert. Alternativet er åpen vannkilde eller tankbiler. Se under § 5-5.

Generelt om brannventiler/hydranter

Med henvisning til § 2-4 er det nødvendig at kommunen ved all planlegging av nye utbyggingsområder tar hensyn til brannvesenets behov for slokkevann. Det kan også bli aktuelt for kommuner å oppgradere vannforsyningen med bakgrunn i plikten i "Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn" § 5-4.

Aktuelle momenter som må vurderes ved kartlegging av bestående vannledningsnett og planlegging av nytt.

Brannventiler/hydranter bør:

- være plassert med maks. 150 - 200 m avstand mellom uttakene
- være sikret mot funksjonsstopp (frost, rust eller lekkasje)
- ligge i brøytet kjørevei
- være skiltet
- være inntegnet på kart
- være underlagt vedlikeholdsrutiner (internkontrollrutiner)

Åpen vannkilde

I områder der åpen vannkilde utgjør sløkkevannkilden, bør det legges tilrette for at vannkilden er tilgjengelig ved alle årstider for aktuelle typer pumpemateriell.

Begrensninger i vannledningsnett

100 mm vannledning med ruhet $k = 0,2$:

- ved ca. 1200 l/min vannføring inntre et trykktap på ca. 8 bar/1000 m (Colebrooks formel)

150 mm vannledning $k = 0,2$:

- ved ca. 3000 l/min vannføring inntre et trykktap på ca. 5 bar/1000 m (Colebrooks formel)

200 mm vannledning med ruhet $k = 0,2$:

- ved ca. 3000 l/min vannføring inntre et trykktap på ca. 1,5 bar/1000 m
- ved ca. 6000 l/min vannføring inntre et trykktap på ca. 5,5 bar/1000 m

250 mm vannledning ruhet $k = 0,2$:

- ved ca. 6000 l/min vannføring vil det inntre et trykktap på ca. 1,5 bar/1000 m (Colebrooks formel)

Behov for vannmengdemålinger

Fastmontert eller bærbart måleutstyr bør være tilgjengelig i kommunen eller regionen, eller det benyttes enkleste målemetode ved hjelp av strålerør med kjente utløpstverrsnitt, nedenforstående formel eller tabell:

$$Q = F \times m \times V = F \times m \times g \times h$$

$$Q = F \times m \times g \times h \times 60$$

Q = vannføring i liter pr. minutt

F = utløpstverrsnitt i dm^2

m = utløpskoeffisient 0,96 - 0,98 i tradisjonelle trinnmunnstykker. I skarpkantede åpninger ned mot 0,62 (gjelder ikke for forstøvningsregulering)

V = hastighet

g = akselerasjon - 98,2 dm/s^2 .

h = trykk i dm VS (desimeter vannsøyle),

60 = omregning til minutter

Svar i $\text{dm}^3/\text{min} = \text{liter/minutt}$.

Brannpumper

Det vil etterhvert foreligge Euro-standarder også for brannpumper.

Ved kjøp av nytt utstyr og ved rutinemessige kontroller bør det foretas kontroll av tetthet, sug, trykk, vannmengde osv. for å stadfeste at pumpekarakteristikken ligger innenfor aktuell standard/leverandørens dokumentasjon.

Bærbare brannpumper

Brannvesenets behov for bærbare pumper vil variere ved ulike risiki. Gjennom scenarier av ulike brannsituasjoner bør det vurderes om pumpene er dekkende for behovet. Dersom bærbare pumper skal inngå i vannforsyning til røykdykkere, er det spesielt viktig at karakteristikkene stemmer overens med behovet, se teksten ovenfor.

Pumpetype 1:

- 200-300 l/min v/2-5 bar, sugehøyde 1,5 m (lett bærbar for 1 person) til bruk ved førsteinnsats i nærheten av åpen vannkilde for hurtig føding til bilens tank, seriekjøring, skogbrannutlegg o.l. når personellressursene er små. Anbefales plassert på førsteinnsatsbil

Pumpetype 2 a):

- 400-600 l/min v/5 bar, sugehøyde 3 m (bærbar for 2 personer) til bruk ved seriekjøring i kortere slangeutlegg (50-300 m) i forbindelse med "normale" husbranner, skogbrann o.l.

Pumpetype 2 b):

- 400-600 l/min v/10 bar, sugehøyde 3 m (bærbar for 2 personer). Kan brukes ved røykdykkerinnsatser. Anbefales plassert på førsteinnsatsbil

Pumpetype 3:

- 850-1000 l/min v/10 bar, sugehøyde 3 m (bærbar for 4 personer) til vannforsyning/trykkforsterkning ved lange slangeutlegg, der adkomst for kjøretøyer er vanskelig osv.

Pumpetype 4:

- 1200-1500 l/min v/10 bar, sugehøyde 3 m (tilhengerpumpe, flyttbar for 4 personer) til bruk ved storbranner av lang varighet/etterslokking. Sjelden til bruk ved førsteinnsats

Fastmonterte pumper som drives av kjøretøyets motor

Kan vurderes etter følgende 2 alternativer:

Pumpetype 1:

- ca. 1800-2000 l/min v/8 bar, sugehøyde 3 m og maks. 16 bar mot stengte ventiler. Kan være aktuell i tankbil

Pumpetype 2:

- ca. 3000 l/min v/8 bar, sugehøyde 3 m og maks. 16 bar mot stengte ventiler. Anbefales i førsteinnsatsbiler

Utstyr i de enkelte tettsteder

Tettsted med færre enn 500 innbyggere.

Spesielt ved depoter i slike tettsteder kan det være aktuelt å løse transportbehovet på en noe enklere måte enn med tradisjonelle mannskapsbiler. Antall og type strålerør må dekke behovet ved de mest sannsynlige brannsituasjonene, og antall slangemeter bestemmes ut fra avstand mellom vannkilde og de mest aktuelle brannobjektene. Pumpekapasiteten nærmest brannstedet bør være tilpasset et vannforbruk på minst 1000 l/min (hvis fortrinnsvis bolighus).

Tettsted med 500-3000 innbyggere.

I slike tettsteder vil det ofte være aktuelt at brannvesenet har røykdykkere. Enkelte risikoobjekter vil også som regel være mer omfattende enn bare bolighus. Ved førsteutrykning vil det derfor av hensynet til effektivitet/sikkerhet være nødvendig at brannvesenet disponerer brannbil som har vanntank og fastmontert pumpe og et minsteutstyr for skumutlegg (sikring), se for øvrig nedenfor.

Tettsted med 3000-8000 innbyggere.

I slike tettsteder forventes det at brannvesenet har røykdykkere som settes inn i førsteinnsats. Kjøretøy og sløkkeutstyr må være tilpasset dette. I førsteinnsatsbilen eller i egen bil bør det minst finnes skumutstyr som kan benyttes til å sikre/slokke brann i brannfarlige væsker.

Tettsted med flere enn 8000 innbyggere.

I tillegg til overstående bør ytterligere en fullt utrustet brannbil være tilgjengelig som supplement ved stor brann, for å ivareta utrykning til annen samtidig hendelse og som reservebil ved reparasjon/service av hovedbilen.

I områder der nabobrannstasjon har kortere innsatstid enn 15 minutter kan det vurderes om behovet for ekstra brannbil ivaretas gjennom samordnede innsatsrutiner (eventuelle samarbeidsavtaler).

Skum

Dersom det i innsatsområdet finnes større opplag av brannfarlige væsker, eller det foregår hyppige transporter med brannfarlig vare, bør brannvesenet disponere tilstrekkelig tungt skumutstyr eller disponere slikt utstyr gjennom avtale.

Plikt til å ha snorkel/stigebil og/eller tankbil

Flere steder vil det påhvile kommunen/brannvernregionen en plikt til å ha snorkel/stigebil og/eller tankbil. Det vises i denne forbindelse til § 5-5.

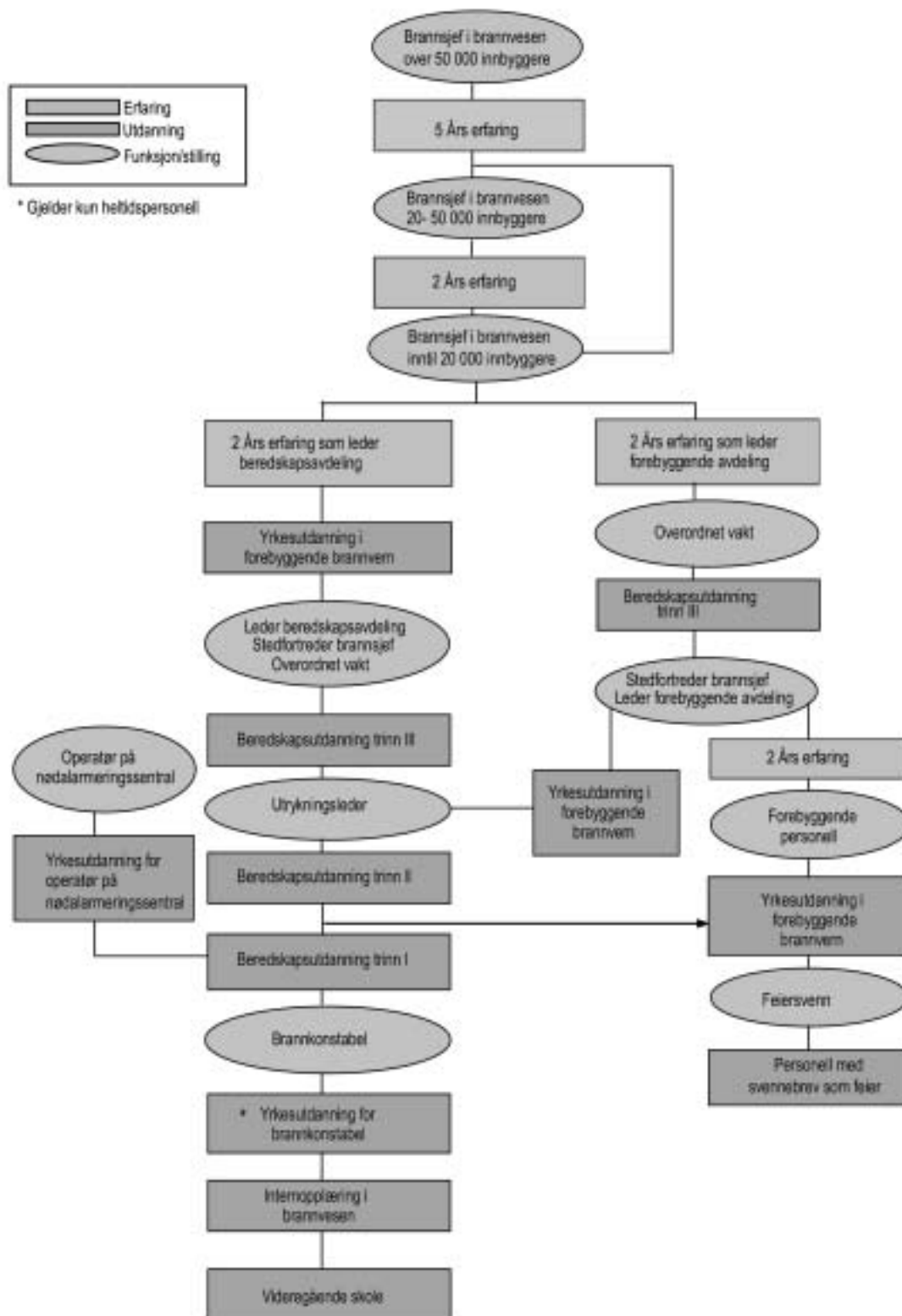
Internkontrollrutiner

For vannledningsnett, slangemateriell, kjøretøyer, pumper osv skal brannsjefen gjennom tilrettelagte internkontrollrutiner kunne dokumentere blant annet:

- personellets opplæring i bruken
- kjøreopplæring, spesialopplæring, førerkort osv.
- funksjonsbeskrivelser og sikkerhetsregler
- eventuelle godkjenninger/restriksjoner
- rengjøring og vedlikehold,
- kontroll og service
- aktuelt reserveutstyr ved havari (evt samarbeid)
- utskiftingsplan

Vedlegg 5

Utdanningsmodell lang linje

Utdanningsmodell akademisk linje

